

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:87

Torsdagen den 20 mars

Kl. 12.00–19.27

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:511

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:511 Elpriserna i södra Sverige

av Niklas Karlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 mars 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:523

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:523 Den industriella utvecklingen i Ludvika och Smedjebacken

av Lars Isacson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 mars 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:524

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:524 Arbetsmiljön i äldreomsorgen

av Nadja Awad (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 mars 2025

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM18 Kommissionens arbetsprogram 2025
COM(2025) 45 till utrikesutskottet

2024/25:FPM19 Meddelande från kommissionen:
Vägen till nästa fleråriga budgetram

COM(2025) 46 till finansutskottet

2024/25:FPM20 Visionen för jordbruk och livsmedel
COM(2025) 75 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2025) 106 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 14 maj.

§ 5 Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2024/25:UF8U3

Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato (prop. 2024/25:113)
föredrogs.

Anf. 1 ARON EMILSSON (SD):

Herr ålderspresident! Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet lämnar i dag ett historiskt förslag till beslut för kammaren att ta ställning till då vi föreslår riksdagen att besluta om svenskt deltagande i en luftförsvarsoperation i Polen för att säkra det så viktiga och existentiella militära stödet till Ukraina och utgöra del i Natos avskräckning.

I egenskap av ordförande för det sammansatta utskottet yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och tackar de deputerade medlemmarna för en effektiv och konstruktiv behandling av ärendet. Det åskådliggör också riksdagens förmåga att hantera komplexa ärenden under en begränsad tid samt att göra detta i brett partipolitiskt samförstånd när så krävs.

Herr ålderspresident! Svensk militär närvaro i Polen har även tidigare i vårt lands historia ofta varit kopplad till kampen mot rysk expansion. Det har gällt från stormaktstiden då Sverige och Ryssland slogs om dominans i Östersjön till dagens Nato-samarbete där Sverige är en del av en större avskräckningsstrategi mot rysk aggression.

Skillnaden i dag mot den svenska erövringspolitiken under den så kallade svenska syndafloden i mitten av 1600-talet i Polen är att Sverige och Polen i dag är bland de allra närmaste allierade, på samma sida i försvaret av Europa och i kampen mot den ryska imperialismen. Låt oss stärka de banden ytterligare.

Herr ålderspresident! Utskottet föreslår riksdagen att medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst åtta stridsflygplan med tillhörande personal till förfogande från och med den 1 maj till och med den 31 augusti i år. Uppgiften är att skydda och upprätthålla säkerheten för den logistiknod som används för det militära och civila stödet till Ukraina.

Det är väldigt positivt att Sverige har blivit tillfrågat att delta i luftförsvarsoperationen. Begäran visar tydligt på kompetensen hos Försvarsmaktens personal, och bidraget står väl i linje med vår prioritering av stödet till Ukraina.

Att vi bidrar med försvaret av Natos östra flank är också något som påtagligt gör Sverige säkrare och förhindrar rysk aggression. Vi klarar alltså inte bara vårt medlemskap i försvarsalliansen eller stödet till Ukraina i vackra ord, utan vi bidrar med avskräckning i praktiken. Det svenska stålet biter, när mörkret mot oss skrider.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna har ända sedan innan den fullskaliga invasionen 2022, när Ryssland invaderade Ukraina, verkat för ett militärt

stöd till Ukraina. Vi har förespråkade stöd med tyngre vapen, exempelvis stridsvagnar, innan andra partier i denna kammare. Genom kriget har vi sedan sett ett unitsont stöd här i kammaren för det militära stödet till Ukraina.

Med det som utgångspunkt välkomnar vi sverigedemokrater förslaget om svensk deltagande i en operation som möjliggör det svenska och internationella stödet till Ukraina. Deltagandet är också ett bevis på att Sverige är berett att med manskap och världsledande vapensystem verka inom ramen för Nato för att stödja avskräckning på plats.

Bidraget kommer också att föra med sig att Försvarsmakten kan verka tillsammans med Natotrupp i ett scenario som har stor relevans också för Sverige. Det kommer att stärka förmågan hos flygvapnet, som ingår i den första försvarslinjen över Östersjön.

Stridsflyg är också något som kontinuerligt används i incidentberedskapen runt vårt lands gränser. Det är positivt att stridsflyg nu också kan verka utomlands inom ramen för Nato och på så sätt bli ytterligare integrerat med Natos strukturer i ett av våra viktigaste grannländer.

Herr ålderspresident! Att svenskt deltagande är efterlängtat och att vi kan delta är bra. Det gäller särskilt i vårt närområde där vi känner miljön och hyser egna erfarenheter. Men det är också en kostnad och ytterligare ett uppdrag för vår försvarsmakt som redan är hårt ansträngd med anledning av upprustningen, stödet till Ukraina och bidraget till Natos avskräckning i Baltikum.

Därför understryks i denna proposition det behov vi ser av att åstadkomma robusta, genomgripande och långsiktiga satsningar på totalförsvaret och att materiel och personal kan tillföras en växande försvarsmakt även över tid.

Slutligen vill jag också framhålla det faktum att personal och materiel redan från den 1 maj kan ställas till förfogande. Att Sverige snabbt kan möta behov av att försvara andra delar av Nato är ett styrkebesked och kan komma att bli vitalt även framdeles.

Jag vill önska alla deltagare i insatsen stort lycka till under detta viktiga uppdrag. Jag vill avslutningsvis också rikta ett tacksamhetens ord till de anhöriga som gör det möjligt för våra utsända att lämna hem och härd för en tid för att försvara de blågula banden till våra bröder och systrar i Ukraina, vår egen frihet och våra svenska intressen också utanför våra gränser. Tack.
(Applåder)

Anf. 2 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr ålderspresident! Rysslands anfallskrig mot Ukraina utgör ett existentiellt hot mot Sverige och Europa. När Ryssland för mer än tre år sedan inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina förändrades hela den säkerhetspolitiska miljön.

Ryssland gjorde det tydligt att man inte längre respekterar den regelbaserade världsordningen. Den säkerhetspolitiska verklighet som vi nu har att förhålla oss till är inte den vi önskade, men det är den

verklighet vi har att förhålla oss till. I över tre år har nu Ukraina kämpat mot Ryssland. Ukraina har kämpat för sin frihet, men det är en kamp som även handlar om oss och vår frihet.

Herr ålderspresident! Det är en styrka i den enighet som vi har i riksdagen i frågan om stödet till Ukraina. Rysslands aggression är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig, och den utgör ett hot mot hela Europa.

Att upprätthålla stödet till Ukraina är en av våra viktigaste säkerhetspolitiska prioriteringar. Vi är också tydliga med att en fred måste ske på Ukrainas villkor och inte på Rysslands.

Herr ålderspresident! Som ni hört av föregående talare handlar dagens ärende om den logistiknod som finns i Polen för militärt och civilt stöd till Ukraina. I takt med att Nato över tiden har tagit ett ökat ansvar för det militära stödet till Ukraina har behovet av stöd från Natoallierade ökat för att skydda logistiknoden.

Nato genomför därför en luftförsvarsoperation med uppgift att skydda och upprätthålla säkerheten. Förslaget är att Sverige ska delta med en väpnad styrka i form av högst åtta stridsflygplan, med tillhörande personal, vilket inkluderar stridsledning och stödenheter. Därutöver avser regeringen att delta med flygburen luft- och sjöövervakningsförmåga och flygburen transportförmåga. Det svenska bidraget ska ställas till Natos förfogande från den 1 maj 2025 till och med den 31 augusti 2025 och stationeras i Polen.

Det är en styrka att vi nu är ett enigt utskott som ställt oss bakom förslaget till svenskt deltagande i luftförsvarsoperationen inom Nato. Förslaget innebär att vi tar ytterligare steg för att stötta Ukraina. Men det innebär även att vi tar ännu ett steg för ökat ansvar för säkerheten i vårt eget närområde.

Herr ålderspresident! Det finns en styrka i enigheten, och riksdagen har också än en gång visat vår förmåga att agera snabbt när det behövs. Det nuvarande säkerhetspolitiska läget såväl som medlemskapet i Nato ställer krav på oss att vid behov fatta viktiga beslut snabbt. Än en gång har vi visat att detta är fullt görbart och att vi gemensamt över blockgränserna tar den uppgiften på största allvar.

Att även denna väpnade styrka har ett riksdagsbeslut i ryggen är viktigt för den folkliga förankringen och ger ett starkt mandat. De som deltar i insatsen kan känna sig trygga i att det är ett enigt utskott som står bakom beslutet att delta med en väpnad styrka. Det här är en ordning som vi tycker att det är viktigt att fortsätta med också framåt.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis: Det åtagande Sverige nu gör för att bidra till luftförsvarsoperationen bygger på de piloter och den stödpersonal som åtar sig uppgiften att genomföra Sveriges bidrag. Det är svenskar som genom sin anställning i Försvarsmakten och sin vilja att bidra till allas vår säkerhet för en tid lämnar sin vardag här i Sverige. De lämnar sin vardag på hemmaplan för att arbeta för allas vår gemensamma säkerhet. Utan dem hade detta inte varit möjligt.

Men det är inte bara utan dem det inte hade varit möjligt. Att de kan åka bygger på att det finns

människor som kliver in här hemma – människor som får vardagen att fungera. Det är partner, barn, föräldrar, vänner och kollegor.

Jag vill därför avsluta med att rikta ett tack till alla er som själva kommer att vara en del av det svenska bidraget men även till alla er hemmahjältar som gör det möjligt för dem att åka.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 3 STEFAN OLSSON (M):

Herr ålderspresident! Sverige har blivit ombett att genom Nato vara med och patrullera polskt luftrum för att skydda en logistiknod för införsel av såväl militärt som civilt stöd till Ukraina.

För Moderaternas del är detta något som vi självklart ställer oss bakom. Sverige fyller en lucka i Natos rullande schema, och det är ett vitalt svenskt säkerhetsintresse att stödet till Ukraina skyddas. Det är så här alliansens vardagsarbete ser ut. Det här är det nya normala.

Det som kan kännas ovan för oss i Sverige är att ett av våra förband därmed kommer att operera i en mer riskfylld miljö på ett sätt som vi inte har varit med om tidigare. Det kan inte uteslutas att ryska styrkor får för sig att de ska angripa svenskt flyg. Krig är riskfyllt, och Ryssland är inte en krigsmakt som följer krigets lagar. Men eftersom vår tilltro till Försvarsmaktens förmåga att lösa uppgiften är god är vi ändå inte oroliga.

Icke desto mindre är det bra att vi återigen kan samla riksdagens partier bakom beslutet. Det är en styrka för vårt land att militär personal som vi sänder ut på riskfyllda uppdrag alltid vet att de agerar på svenska folkets uppdrag.

Jag vill därför på förhand tacka de anställda i Försvarsmakten som kommer att genomföra uppgiften. Vi litar på er. Vi vet att ni kommer att göra ett bra jobb, och om någonting händer ska ni veta att vi här hemma alltid kommer att stötta er på alla sätt vi kan. Lycka till med ert uppdrag!

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V):

Högt ärade ålderspresident! Det har gått mer än tre år sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina – den dag som förändrade allt för Ukraina som land och för den ukrainska befolkningen, men också för resten av världen.

Rysslands invasion, ockupation och krig är helt oacceptabla och strider mot den internationella folkrätten. Detta måste givetvis fortsätta att fördömas i starkaste ordalag samtidigt som vi stöder Ukraina på många olika sätt. Invasionen är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet, och det innebär ett stort mänskligt lidande för det ukrainska folket.

Stödet till Ukraina och de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland måste fortsätta och utökas. Detta

inkluderar att bekämpa den ryska skuggflottan i Östersjön, som även medför stora risker för miljökatastrofer. Världens länder måste sluta köpa rysk olja och gas som transporteras på undermåliga fartyg i Östersjön. Oljan och gasen bidrar inte bara till klimatförändringarna utan finansierar även i praktiken kriget.

Ryssland ska hållas borta och inte tillåtas att delta i internationella idrottstävlingar eller arrangemang. Det borde också vara självklart. Det går inte att tävla, fira och festa med en imperialistisk invasions- och ockupantstat.

Herr ålderspresident! Utvecklingen efter det amerikanska valet i höstas går snabbt. I Donald Trump har vi fått en auktoritär president som inte bryr sig om internationell rätt. Han har på kort tid riktat militära och politiska hot mot flera länder. Det är mycket allvarligt och oroväckande. Trumps uttalanden visar att han är villig att låta Ryssland vinna kriget och få behålla den mark man har invaderat. I samma andetag säger han sig själv vilja ta över Grönland, Panama och Kanada.

Det verkar som att Ryssland och USA vill dela upp Ukraina mellan sig. Återigen ser vi stormakterna sitta med linjaler på en karta och dela upp mark, naturresurser och makt mellan sig. Det är på alla sätt helt oacceptabelt.

Inga förhandlingar får ske över huvudet på Ukraina och utan att Ukraina sitter med vid bordet. Det är givetvis Ukrainas villkor och Ukrainas beslut som ska ligga till grund för eventuella förhandlingar och uppgörelser. Ukraina behöver fred, men denna fred behöver vara rättvis och hållbar. Det är endast ukrainarna själva som ska ha rätt att bestämma detta. Vi vet att Putin inte kommer att stanna vid Ukraina. Hans imperialism kan komma att fortsätta mycket, mycket längre.

Det har varit uppenbart i flera år att Putins regim i Ryssland är ett konkret och fysiskt hot mot grannländerna, men vi vet också sedan länge att Putin är ett hot mot alla invånare i Ryssland som motsätter sig styret eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska människorättsaktivister, hbtqi-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och den politiska oppositionen innebär regimen i Moskva ett dagligt hot om våld och repressalier – och ibland den värsta konsekvensen i form av mord.

Det svenska stödet till Ukraina är omfattande. Vårt stöd till Ukraina är humanitärt, ekonomiskt, politiskt och militärt. Det militära stödet med vapen, ammunition, fordon och utbildning krävs för att Rysslands krig inte ska lyckas. Att försvara sina gränser och sin befolkning är grundläggande för Ukrainas framtid – för att kunna bygga en stark demokrati och välfärd för sin befolkning.

Vänsterpartiet var emot att Sverige gick med i Nato. Natomedlemskapet är nu dock en verklighet, och mycket av det svenska försvarets verksamhet kommer att ha en koppling till Nato. Det måste även i fortsättningen vara Sveriges egen försvarsförmåga som ska stå i centrum för svensk försvarsplanering. Samtidigt

måste vi vara en aktiv samarbetspartner med likasinnade demokratier i vårt närområde.

Tillsammans med våra nordiska och baltiska grannländer tar vi ett gemensamt ansvar för försvaret av Östersjön, Västerhavet, Nordsjön och Arktis. Det är detta, samverkan i vårt närområde och inte operationer i länder långt borta, som ska vara den svenska prioriteringen inom Nato. Det är där den ska ligga. Detta råder det i dagsläget enighet om i den svenska riksdagen. Den insats som vi beslutar om i dag sker dels i vårt närområde, dels till stöd för Ukraina.

Polen har tagit ett stort ansvar i stödet till Ukraina och varit utsatt för både sabotageattacker och påverkansförsök. Nu har Sverige en möjlighet att stödja Polen i det praktiska arbetet med att skicka civilt och militärt stöd till Ukraina.

Jag vill rikta ett särskilt tack till alla de soldater som kommer att delta i denna insats och även ett tack till deras familjer, som gör det svenska deltagandet möjligt.

Sveriges stöd till Ukraina måste fortsätta att vara brett och långsiktigt. När kriget väl är slut måste Sverige vara en aktiv part i återuppbyggnaden av Ukraina utifrån den inriktning som den ukrainska befolkningen vill se. Detsamma gäller vårt stöd till Moldavien och Georgien – två länder som också har drabbats av rysk imperialism och ockupation.

Herr ålderspresident! Världen är tyvärr inte så fredlig som vi önskar. Runt om i världen pågår krig och konflikter, människor flyr för sina liv, diktatorer härjar och människor lever i förtryck. Krig är det värsta som finns, och det leder alltid till många dödsoffer, sönderslagna familjer, stor förödelse med sönderbombade städer och sönderbombad infrastruktur, minor i mark och vatten som måste röjas, många flyktingar och generationer av barn som växer upp med konsekvenserna, sorgen och minnena. Det är otroligt viktigt att Sverige är en stark röst i världen för fred, frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och jämlikhet.

Kriget i Ukraina har pågått i mer än tio år. Vänsterpartiet står bakom det humanitära, ekonomiska och militära stöd som Sverige skickar till Ukraina och fördömer den ryska invasionen och ockupationen.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! Rysslands brutala angreppskrig mot Ukraina har ställt oss inför helt nya frågor att lösa. Från Centerpartiets sida har vi varit tydliga med att vi ska stötta Ukraina så länge det krävs och vad som än krävs.

Som en följd av det brutala angreppskriget valde riksdagen att Sverige skulle bli medlem i Nato, en helt ny förutsättning för vårt gemensamma arbete att upprätthålla vår fred, vår frihet och vår demokrati mot angrepp från Ryssland som det vi sett i Ukraina.

Att vara medlem i Nato kräver naturligtvis nya saker av oss. Vi har sökt bygga avskräckning och i det sammanhanget stötta tydligt. Vi har våra förband i

Lettland, vi går in i Finland och nu är det aktuellt med en insats i Polen. Det är klart att det är en ny verklighet. Detta är inte någon internationell insats utan en insats på vårt gemensamma försvarsområde.

Man kan då fundera på grunderna för detta. Huvuduppgiften för det svenska bidraget är att inom ramen för operationens mandat bidra till att skydda och upprätthålla säkerheten för den logistiknod som är en av de viktigaste knutpunkterna för såväl det militära som det civila stödet till Ukraina. När vi går in för att skydda och upprätthålla säkerheten gäller villkoren också för våldsanvändning, baserat på begränsningar som Polen kan ha som värdland – viktigt att tänka på i vår diskussion om värdlandsstöd och annat –, tillämpliga insatsregler och vad som i övrigt följer av folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna, och naturligtvis internationell humanitär rätt.

Den svenska styrkans rättsliga status regleras, som alltid i sådana här fall, enligt tillämpliga avtal mellan Nato och Polen. Det skulle gälla även Nato och Sverige, om så skulle vara.

Det finns, herr ålderspresident, starka säkerhetspolitiska skäl för ett svenskt bidrag till den aktuella insatsen. Deltagandet är ett direkt stöd till avskräckningen och till försvaret av en allierad, nämligen Polen.

Vi kan konstatera att vi med den aktuella insatsen bidrar till Sveriges, Europas och Natos säkerhet. Det är i linje med den solidariska allianspolitik som Sverige har uttalat.

Som tidigare framgått är det en väpnad styrka bestående av högst åtta stridsflygplan med tillhörande personal, vilket inkluderar stridsledning och stödheter, som vi ställer till förfogande under perioden 1 maj–31 augusti 2025. På Försvarsmaktens hemsida kan man se att planeringen utgår från att styrkan ska uppgå till 150 personer.

Någon undrar då: Kommer vi att styra denna styrka? Nej, det är Natos befäl som leder insatsen. När vi lämnar över bidraget till Polen till Nato är det Natobefäl som reglerar insatsen. Det är också viktigt att tydliggöra. Men det är en av Sveriges förmågor, vårt luftförsvar och flygvapen, som här kan medverka i insatsen – medverka för säkerhet men faktiskt också för att utveckla förmågan. Det är också en viktig del, som vi naturligtvis har ställt frågor om.

Detta är därför på alla sätt en insats som inte försvagar det svenska försvaret utan bidrar till att stärka vårt gemensamma försvar och även stödet för Ukraina.

Som tidigare framgått är detta inte ofarligt. Alla sådana här insatser kan mötas. Det handlar om att vi vill avskräcka Ryssland från att agera mot denna logistiknod och mot Polen. Ambitionen är att vi med denna insats ska kunna avskräcka från den typen av agerande. Men om, jag säger om, Ryssland skulle bete sig på ett sätt som skulle kräva annan våldsanvändning än skyddet av sig själva är det någonting som också ligger i detta.

Vi måste se att detta inte är ett ofarligt uppdrag, även om det sker i grannlandet Polen som vi, som

framgått tidigare, har ett nära samarbete med försvarsmässigt.

Centerpartiet var inte med vid justeringen av betänkandet. Någon som läst det kanske undrar: Varför fanns inte Centerpartiet med vid justeringen? Står ni inte bakom detta? Jo, självklart. Vi står fullt ut bakom detta förslag till beslut från sammansatta försvars- och utrikesutskottet.

Vi vill också tacka dem som gör detta möjligt att utföra, de upp till 150 personer med familjer och anhöriga som gör att vårt beslut faktiskt kan bli verklighet – till skydd för oss, till skydd för Polen, till skydd för Europa och till skydd för Ukraina.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut, herr ålderspresident.

(Applåder)

Anf. 6 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr ålderspresident! Vi lever i en tid där Europas säkerhet utmanas på ett sätt vi inte sett på årtionden. Rysslands brutala angrepp på Ukraina har skakat om den europeiska säkerhetsordningen och gjort det smärtsamt tydligt att frihet, suveränitet och demokrati aldrig kan tas för givna. I detta ögonblick provas inte bara Ukrainas uthållighet utan också vår egen moraliska kompass, vår vilja att stå upp för våra värderingar och vår förmåga att axla det ansvar som följer med att vara en del av den fria världen.

Sveriges regering har föreslagit att vi ska bidra till Natos luftförsvarsoperation i Polen genom att skicka en väpnad styrka bestående av upp till åtta stridsflygplan och 150 personer. Operationen syftar till att skydda och upprätthålla säkerheten för den logistiknod som används för att leverera det militära och civila stödet till Ukraina – ett stöd som är livsviktigt inte bara för Ukrainas folk utan även för hela Europas stabilitet.

Herr ålderspresident! Att vi nu står inför detta beslut är ingen slump. Under lång tid har vi trott att freden i vår del av världen var självklar, att säkerheten kunde tas för given. Vi har dock fått en smärtsam påminnelse om att så inte är fallet. Fred kräver styrka. Säkerhet kräver beredskap. Frihet kräver försvar. Och om vi inte är beredda att försvara våra grannar kommer vi en dag att stå ensamma när hotet riktas mot oss själva.

Kristdemokraterna har alltid betonat vikten av solidaritet, ansvarstagande och internationellt samarbete. Vi ser Sveriges deltagande i denna operation som ett uttryck för tre avgörande principer.

För det första: Solidaritet. Ukraina utkämpar en kamp som handlar om mycket mer än landgränser. Kampen handlar om rätten att leva i frihet, om varje nations rätt att själv bestämma sin framtid – utan hot och tvång. Om vi tvekar nu, om vi sviker i detta avgörande skede, då sviker vi inte bara Ukraina utan även de principer som vi bygger vårt eget samhälle på.

För det andra: Sveriges roll i Nato. Vårt medlemskap i den transatlantiska försvarsalliansen innebär inte bara att vi får skydd utan också att vi bidrar. Om vi vill vara en trovärdig och pålitlig partner kan vi inte

stå vid sidan och hoppas att andra ska göra jobbet åt oss. Vi måste visa att vi är beredda att axla vår del av ansvaret, att vi tar vår säkerhet och våra åtaganden på allvar.

För det tredje: Europas framtid. Kriget i Ukraina är inte en isolerad konflikt, utan det är en avgörande strid om vilken riktning vår kontinent ska ta. Om Ryssland tillåts vinna, om aggression belönas och om vi vänder bort blicken, kommer vi att se fler kriser, fler krig och en ännu mörkare framtid för oss alla. Men om vi står fast, om vi fortsätter att stötta Ukraina och om vi tar ansvar bygger vi en tryggare, stabilare och friare värld.

Herr ålderspresident! Sveriges deltagande i denna operation är inte en fråga som kan besvaras på ett lättvindigt sätt. Det handlar om att skicka svensk personal, svenska resurser och svenskt engagemang till en insats som är långtifrån riskfri. Men den största risken vore att inte agera alls.

Historien kommer att döma oss för de beslut vi tar i dag. Den kommer att fråga oss om vi stod upp för det rätta, om vi försvarade friheten och om vi tog ansvar när det krävdes. Kristdemokraterna ger därför sitt fulla stöd till regeringens förslag. Vi gör det för Ukraina. Vi gör det för Europa. Vi gör det för Sverige. Vi gör det för framtiden.

Jag vill också tacka alla som kommer att bli inblandade i detta beslut – utsänd personal och deras familjer.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 7 EMMA BERGINGER (MP):

Herr ålderspresident! Stödet till Ukraina, såväl det civila som det militära, är oerhört viktigt, inte minst i dessa tider då USA och Ryssland närmar sig varandra. Jag vill ändå understryka att det vore fel att förhandla över huvudet på Ukraina. För att en fred ska bli hållbar måste den förhandlas fram med Ukraina vid bordet och på deras villkor.

Jag är glad att det i Sveriges riksdag finns ett brett stöd för Ukraina, och jag vill betona att Miljöpartiet har stått bakom samtliga stödpaket till Ukraina. Försvaret av Ukraina påverkar inte bara Ukrainas framtid, utan det påverkar i allra högsta grad vår och Europas säkerhet. Det gäller även synen på folkrätten; något som påverkar många konflikter världen över.

Sverige och Europa behöver göra mer för att både stötta Ukraina och sätta press på USA att fortsätta att stötta Ukraina och inte minst att stoppa importen av rysk olja och gas, vilket bidrar till finansieringen och upprätthållandet av kriget.

Herr ålderspresident! För att stödet ska nå fram till Ukraina behövs transporter och logistik. En viktig nod i sammanhanget finns i Polen. Av förklarliga skäl finns en hotbild mot denna nod. Därför blir skyddet av noden en naturlig uppgift för Nato både för att Polen är allierad och för att Nato har tagit ett allt större ansvar för att koordinera stödet till Ukraina.

När nu Sverige har fått förfrågan om att bidra till denna operation är det bra att vi kan stå enade i att bidra. Bidraget ska i detta fall handla om en väpnad

styrka bestående av högst åtta stridsflygplan och tillhörande personal om 150 personer, vilket inkluderar stridsledning och stödenheter. Därutöver planerar regeringen att delta med flygburen luft- och sjöövervakningsförmåga och flygburen transportförmåga. Dessa bidrag är också viktiga, men de utgör inte en del av den väpnade styrkan som vi ska fatta beslut om.

Den folkrättsliga grunden för insatsen vilar på det samtycke som Polen har gett. Villkoren för våldsanvändning baseras på eventuella begränsningar som ställs av värdlandet, tillämpliga insatsregler och vad som i övrigt följer av folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och i tillämpliga fall internationell humanitär rätt.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och därmed också till propositionen. Men, herr ålderspresident, jag vill också understryka att det är viktigt att det är riksdagen som fattar beslut om insättandet av väpnade styrkor eftersom det innebär en risk för svenska mäns och kvinnors liv och för att det ytterst innebär en risk för att Sverige kan bli indraget i en väpnad konflikt. Sådana beslut bör fattas av riksdagen.

Trots att regeringen i propositionen om Sveriges medlemskap i Nato gjorde bedömningen att det saknades skäl att införa en regel i lag som bemyndigar regeringen att utan riksdagens godkännande fatta beslut om att sätta in svenska väpnade styrkor inom ramen för Nato, har vi förstått att regeringen ändå överväger att gå fram med ett sådant förslag. Miljöpartiet vill inte att regeringen ska få ett utökat mandat att skicka väpnade styrkor utomlands. Tvärtom är det särskilt viktigt att det är riksdagen som behåller detta mandat. Regeringen har argumenterat för att man vill ha mandat för att beslutsfattandet ska gå snabbt. Men detta ärende, herr ålderspresident, visar tydligt att riksdagen kan agera snabbt när det behövs. Därför tror jag att riksdagen även framgent kan fatta den typen av viktiga beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Nohrén och Jacob Risberg (båda MP).

Anf. 8 JOAR FORSSELL (L):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Herr ålderspresident! Det pågår ett kallt krig. Ibland har det låtit som att vi har befunnit oss i en efterkrigstid, men vi har befunnit oss i en mellankrigstid, mellan ett tidigare kallt krig och det nya kalla kriget. Det bedrivs av länder som Ryssland, Iran, Kina och Nordkorea mot oss i den fria, demokratiska världen och mot vårt sätt att organisera det internationella politiska systemet, det vill säga den regelbaserade världsordningen. Det är därför Kina har månat om att stötta Ryssland i dess anfallskrig mot Ukraina. Det är därför Nordkorea har varit så mån om att stötta Ryssland. Det är därför Iran har gett sitt stöd för detta. Länderna vill radera den regelbaserade världsordningen med hjälp av det här kriget.

För oss är det här kriget kallt, men för dem som strider vid fronten i Ukraina är det i allra högsta grad på riktigt; det är varmt. Det är också därför, herr ålderspresident, som det är så otroligt viktigt att Sverige ger sitt fulla stöd på alla sätt vi kan så att Ukraina ska vinna kriget och Ryssland förlora. Det är inte bara Ukraina som vinner om Ukraina vinner, utan det gäller också Sverige och alla andra demokratiska länder. Det är inte bara Ryssland som förlorar om Ryssland förlorar, utan det är också Kina, Iran och Nordkorea och alla länder som vill att Ryssland ska vinna. Det är vad dagens ärende handlar om.

Herr ålderspresident! För att kunna bedriva ett försvarskrig, vilket Ukraina gör, behövs såklart logistik, försörjning, medel och stöd. En del i detta är att skydda logistiken och försörjningen så att Ukraina kan försvara sig. Det här handlar inte bara om moral och om rätt och fel, utan det här handlar i praktiska termer om att om vi inte hjälper till i detta nu blir hoten mot Sverige på riktigt större i framtiden.

Herr ålderspresident! Dagens beslut handlar såklart också om vår roll i Nato. Det är viktigt att Sverige deltar i så mycket som möjligt där vi har rätt kompetens och där vår förmåga efterfrågas av andra för att bygga förtroende. Det är bara genom att samarbeta med andra som vi kan bygga säkerhet också för oss i Sverige.

Eftersom det pågår ett kallt krig där Sverige står på ena sidan tillsammans med andra demokratiska länder och Ryssland står på andra sidan tillsammans med Kina och andra icke-demokratiska länder, eftersom det just nu dör människor vid fronten i Ukraina som kämpar också för vår frihet och eftersom Sverige ska ha en betydande roll i Nato och därmed ännu mer kunna lita på stöd från Nato när vi behöver stödet yrkar jag återigen bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 6 Skogspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2024/25: MJU12
Skogspolitik
föredrogs.

Anf. 9 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet MJU12 *Skogspolitik*.

Man kan tycka att vi ofta står här och pratar skog, men i skogen händer det inte så mycket. Den växer sakta, även om den i det bördiga Östergötland kanske växer lite fortare. Men det händer ändå väldigt mycket mellan gångerna vi står här och pratar skog. Är det inte i Sverige och den svenska politiken så är det i EU och EU-politiken. De senaste åren har vi också fått lära oss att det händer saker som inte är lika bra, vilket också

diskuterades i den föregående debatten om det fasansfulla krig som pågår i vår närhet.

Detta har gjort att människor i det stora hela har fått upp ögonen för beredskap och beredskapstänkandet, och den svenska skogen är också en del av en beredskap. Skogen är någonting som har gjort och gör Sverige starkt. Skogen kan ersätta råvaror som vi kanske ibland får hämta från andra ställen på jorden. Därför är den svenska skogen så viktig för Sverige, och därför är det viktigt att vi får behålla vår svenska skogsproduktion.

Det är ju inte alltid självklart att vi ska ha produktion i den svenska skogen. På senare år har vi sett hur EU i form av förslag på förslag mer och mer vill lägga sig i hur vi brukar vår skog i Sverige. Under den förra mandatperioden vill jag minnas att det var åtta olika lagstiftningsakter på EU-nivå som på ett eller annat sätt påverkar den svenska skogen och skogsbruket.

Vi må säga, som vi moderater gör, att den svenska skogen är en svensk kompetens och inte något som avgörs på EU-nivå. Men skogen är även en större fråga, så ibland måste man ändå visa förståelse för att olika miljö- och klimatförslag på EU-nivå kan påverka det svenska skogsbruket. Då är det inte desto mindre viktigt, herr ålderspresident, att våra statsråd och även våra parlamentariker på EU-nivå visar och försöker att förklara hur det faktiskt ser ut med den svenska skogen och skogsbruket och att man vågar säga ifrån när det kommer förslag på EU-nivå som går käpprätt åt ett annat håll, som vi tycker.

Därför är jag väldigt glad över att regeringen med landsbygdsminister Peter Kullgren i främsta ledet när det kommer till skogsfrågor på ett helt annat sätt har markerat mot dåliga EU-förslag. Det känns väldigt tryggt att vi nu har en minister som står upp för den svenska skogen och det svenska skogsbruket.

På nationell nivå har vi också börjat lägga om skogspolitiken. Jag skulle säga att det främsta tecknet på denna omläggning är den skogsutredning som tillsatts och som leds av Göran Örlander, professor i skogsskötsel. Det är en oerhört klok person som har lämnat ett delbetänkande från den här skogsutredningen. Det kom lagom till jul, och där fanns ett antal förslag som är till för att stärka äganderätten, minska regelkrånglet och göra det lättare för svenska skogsägare att fortsatt bedriva ett hållbart och klokt skogsbruk.

Herr ålderspresident! Den politik som vi i början av 90-talet bestämde oss för här i kammaren har varit en framgång för Sverige. Sedan vi införde frihet under ansvar och avreglerade skogsbruket och därmed gav enskilda skogsägare större makt att bestämma över sitt eget skogsbruk har det varit en framgångssaga. Vi har höjt produktionen i den svenska skogen och förbättrat många av de biologiska värdena i den svenska skogen. Svensk skog är en framgångsfaktor, och det är något som hela världen ser.

Något annat som regeringen har gjort och som är otroligt viktigt är att vi inte längre säljer ut oss själva. Vi har haft en tendens att bedriva någon form av

självska debeteende ifråga om den svenska skogen, men i och med att den svenska regeringen har bestämt att vi numera rapporterar till EU:s art- och habitatdirektiv med referensåret 1995 i stället för en förindustriell nivå har vi landat på samma nivå som övriga EU-länder. Vi jämför oss på ett liknande sätt i stället för att ge bort våra tillgångar och, rent ut sagt, våra möjligheter som nation att bedriva någonting framgångsrikt. Förändringen av referensperiod är därför jätteviktig.

Herr ålderspresident! Från Moderaternas sida har det under en längre tid handlat om att vi tror på skogsägaren. Det offentliga behöver inte gå in och styra. Vi tror att skogsägaren tar tillräckligt kloka beslut och behandlar sin skog på klokast möjliga sätt. Han levererar råvara, han levererar naturupplevelser, han levererar arbetstillfällen och han levererar biologisk mångfald, och det här gör han årets alla dagar. Den svenska skogsägaren är unik, därför att han har klarat att göra det här.

Från Moderaternas sida tycker vi därför inte att andelen skog som ska tas ur produktion ska öka. Där vi hittar höga naturvärden ska vi såklart fortsatt kunna belägga skogen med någon form av skydd. Vi behöver inte öka den procentandel skog som är tagen ur produktion, eftersom vi kan hitta bättre sätt att hantera de miljövärden som vi har skyddat och i form av en förbättrad skötsel ta hand om dem på ett bättre sätt.

Herr ålderspresident! För vissa är äganderätten bara ett juridiskt begrepp som de ganska ofta slänger sig med här i kammaren. Men för dem som äger och förvaltar skog är äganderätten någonting mycket större. Det är en inneboende känsla och ett arv som kanske har gått över generationer.

Jag är själv skogsägare i sjunde generationen på vår gård därhemma. För mig är det jätteviktigt att jag ska kunna lämna över någonting till nästa generation som är lika fantastiskt som det jag själv har fått arva och ta hand om under min tid som brukare. Jag vill lämna över en skogsfastighet som har höga naturvärden och som levererar produktion år efter år. Det gör jag med stolthet och i tron att nästa generation ska göra det lika bra. Att vi brukar skogen över generationer är vad som har lett till framgångar och byggt Sverige som skogs-nation.

Nu har vi dock kommit dit att en del faktiskt är rädda för att få för höga naturvärden på sin skogsfastighet, för då får man inte längre bestämma själv. Det har blivit en kultur i Sverige att det offentliga går in och ska bestämma när en enskild skogsägare har lyckats bygga upp höga naturvärden.

Detta vill vi moderater komma ifrån. Vi vill ha en skogspolitik och en fungerande skogssektor, där skogsägaren vågar höja naturvärdena, ha många arter och samtidigt bedriva ett bra produktionsskogsbruk. Dit kommer vi genom en stärkt äganderätt, som inte bara är en juridisk term, och genom att vara tydliga i våra regleringsbrev till myndigheterna.

Vi ska se till att alla politiska beslut i den här kammaren leder till en fortsatt stark äganderätt, där skogsägaren äger rätten att ta hand om och bruka sin egen

skog. Det är först då och endast då som den här framgångssagan kan fortsätta för kommande generationer. (Applåder)

I anförandet instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 10 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Widegren för anförandet.

Väntan och förväntan på artskyddsutredningen är stor ute hos landets skogsägare. Det är en bokstavsutredning. Därmed har vi från oppositionen ingen insyn alls. Vi får inte vara med och bidra till en långsiktig lösning. Först tog det ett och ett halvt år innan regeringen tillsatte denna bokstavsutredning. Den skulle vara klar vid årsskiftet. Men nu, tre månader senare, är den fortfarande inte klar vad jag vet. Därför undrar jag: Vad sitter det fast i? Varför levererar inte regeringen i den viktigaste och mest akuta frågan för våra skogsägare?

Anf. 11 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågan.

Artskyddet är verkligen en viktig fråga som behöver hanteras. Det var också en viktig fråga under hela Socialdemokraternas regeringsperiod, men då hantlade man den inte. Det slutade med att Skogsstyrelsen antog vad man då kallade en nyordning i svensk skog. Man lyfte verkligen upp de problem som fanns och som politiken tyvärr egentligen hade blundat för under många år. Moderaterna fick tillsammans med Centerpartiet igenom ett antal tillkännagivanden kopplade till artskyddet. Det handlade bland annat om ersättningsfrågan och utredningsfrågan gällande artskydd, som belastar enskilda skogsägare. Sedan genomfördes ett mindre uppdrag under förra regeringen. Därefter har frågan hamnat på den här regeringen, precis som ledamoten säger.

Ja, bokstavsutredningen skulle ha varit klar till nyår. Nu har jag i alla fall förstått att det närmar sig, och den kanske är klar i veckorna som kommer. Sedan kommer den att hamna på Regeringskansliet för beredning, som det heter. Jag är inte särskilt informerad än om hur läget är, men jag kan lova att Moderaterna ser detta som en av de absolut viktigaste skogsfrågorna. Innan det blir någon form av skarpt förslag kommer vi att bevaka att det här landar på ett för svenska skogsägare fördelaktigt sätt. Jag tror precis som ledamoten att det här är en av de stora snackisarna. Men det är också ett av de stora problemen i dag för enskilda skogsägare.

Anf. 12 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för svaret.

Jag kan konstatera att inte ens statsministerns parti, Moderaterna, riktigt vet vad som händer i den här frågan. Det närmar sig, den kanske kommer, den kanske är klar, får vi höra. Men det här är en otroligt viktig

fråga. Jag tycker att det är lite oroande när man i stället skyller ifrån sig på Socialdemokraterna. Här agerade vi faktiskt när vi satt i regeringsställning. Det är domar som ligger till grund för det här, och vi vill gärna vara med och hitta lösningar. Men den här regeringen agerar som den för det mesta gör – stänger dörrarna och vill lösa allting själv i stället för att öppna för dialog och hitta långsiktiga lösningar. Vi socialdemokrater ville att man skulle ta artskyddsutredningen tillsammans med skogsutredningen för att snabbt se helheten och inte ha kvar några olösta knutar. Vi ville att man skulle hitta lösningar på alla de frågor som nu ställer till det för våra skogsägare runt om i hela landet.

En annan fråga som är kopplad till det här är: Vad hände med fåglarna? Ofta är ju fåglarna anledningen till att skogsägare inte får avverka. Hackspettarnas och tjädernas boplatser stoppar väldigt många avverkningsanmälningar och är det som skapar flest restriktioner. Men det finns frågetecken kring om fåglarna ens är med i den här utredningen. Därför ställer jag nu frågan till ledamoten Widegren: Är fåglarna med i bokstavsutredningen, eller är de inte med?

Anf. 13 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågan.

Fåglarna är kanske inte med så tydligt som jag hade velat. Men jag är övertygad om att fåglarna kommer att vara med i slutresultatet. I kopplingen till fridlysningsbestämmelser och så vidare spelar det ju ingen roll om det handlar om fåglar eller någonting annat.

Jag har inte så mycket mer svar att ge om just artskyddsfrågorna, för vi har inte fått fram resultatet ännu. Jag ber helt enkelt att få återkomma om artskyddsfrågornas vikt, och jag kan garantera att Moderaterna kommer att sälja sig väldigt dyrt här. Det är stora och viktiga frågor både om att kunna bedriva skogsbruk och om ersättningsfrågan gentemot enskilda skogsägare.

Anf. 14 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar John Widegren för anförandet. Jag blev lite bekymrad när jag lyssnade på ledamoten, så jag tänkte att det är bäst att jag ställer frågor för att höra om det inte bara är jag som har missuppfattat.

Skogsfrågorna debatterar vi ofta och livligt, och de kommer in i väldigt många andra betänkanden också. Men i dag är det en liten högtidsdag, då det bara är skogsfrågorna på schemat för miljö- och jordbruksutskottets debatt.

Vi har internationella åtaganden. Vi har skrivit under Kunming-Montreal-avtalet om skydd av 30 procent av skogen. Vi har EU-lagstiftning, EU-rekommendationer och svensk lagstiftning. För mig gäller det här tills något annat är sagt. Det är inte fritt valt arbete.

Ändå tycker jag mig höra från ledamoten att vi inte ska skydda mer skog och inte ska ta mer skog ur

produktion. Det sades också flera olika saker om EU-lagar. Ledamoten sa inte att de inte ska följas, men det lät som att det här inte är någonting som vi ska lyssna på.

John Widegren var ledamot i Miljömålsberedningen, vars betänkande skulle handla om hur vi ska uppnå det som anges i LULUCF-lagstiftningen. Men vad som har diskuterats är i stället ofta *om* vi ska gå med på LULUCF-lagstiftningen. Jag anser inte att slutförslaget svarar på det.

Min fråga är om regeringen och Moderaterna tycker att vi ska följa vår lagstiftning. Det hoppas jag att ni tycker. Men hur ska man i så fall nå dit? Jag anser inte att er politik är tillräcklig.

Anf. 15 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Jag börjar med frågan om de 30 procenten skyddad natur. Det är oerhört viktigt, tycker jag, i de här forumen att man skiljer på tvingande lagstiftning och sådant som är strategier och så vidare. Miljömålsberedningen visade i sin slutprodukt att vi nästan nådde upp till de 30 procenten med de olika förslag som lades fram där. Vad gäller det strikt skyddade på 10 procent är vi i princip hemma redan.

Då kommer vi tillbaka till den ständiga frågan, som vi ofta träter om i den här kammaren: Vad ska räknas och vad ska inte räknas? Från Moderaternas sida hade jag gärna fått med några procent till med saker som jag anser att vi har skyddat men som inte räknas med. Då hade vi varit uppe över de här 30 procenten. Sverige har alltså gjort sin läxa, och det visade ju Miljömålsberedningens arbete. Vi har gjort det som krävs.

Vi har dessutom gjort det med sådant som jag tycker att det är värt att faktiskt kalla skydd av natur. Många länder runt om i Europa har valt att rapportera till exempel landskapsskydd som skyddad natur, och de kommer upp högt i procent. Det kan vara natur där man bedriver både jordbruk och skogsbruk. Vi kan ta Tyskland som exempel. Jag tror att de fortfarande ligger någonstans runt 2 procent strikt skyddad natur. De ska upp till 10 procent. Även här är Sverige ett föregångsland.

Jag säger det igen: Vi behöver inte sälja ut oss själva. Vi behöver inte lägga oss ned och vika oss fullständigt för alla andra. Vi går nämligen före i mångt och mycket. Jag vet att det finns partier här inne som inte tycker att vi går före och är ett föregångsland. Men vi i Sverige har med vår förståndiga skogsförvaltning visat att vi klarar att bedriva hög produktion samtidigt som vi har hög biologisk mångfald i skogen.

Anf. 16 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Ja, vi träter lite grann om hur man ska se på skydd och om vad som är skydd. Men tittar man på den statistik som finns kan man se att det är 6,1 procent av den produktiva skogsmarken som är skyddad. Räknar man med impediment och improduktiv skogsmark kommer man upp i 9,7 procent, och tar

man med skyddade myrar och kalfjäll är knappt 15 procent skyddat. Men vi ska upp till 30 procent av ländkosystemen.

Jag vet att Miljömålsberedningen tyckte att man kunde räkna in vägrenar, banvallar och annat också, men för mig är det inte skogsmark eller produktiv skogsmark.

När jag lyssnar på ledamoten tycker jag att det låter mer som att man ska hitta sätt att kringgå lagstiftningen än som att man ska följa den. Ledamoten lade i sitt anförande också väldigt stor vikt vid äganderätten och den enskilda skogsägaren. Då kan jag passa på att säga att det också är många kvinnor som äger skog – det var ju bara ”han” i exemplen – jag är själv en av dem.

Enligt ledamoten kan alltså alla skogsägare redan följa detta till punkt och pricka och behöver inget regelverk. Men vi ser ju hur man kan slira på detta och ta saker olika. Vi vill ha en mångfald i skogsbruket, men ska vi inte ha några regler alls? Ska vi ta bort det regelverk vi har? Ska de som äger skog vara helt undantagna från regler?

Anf. 17 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr ålderspresident! Det låter många gånger som om Miljöpartiet tror att det offentliga är bättre än enskilda skogsägare på att sköta om skogen.

Jag är fullt medveten om att det finns många kvinnliga skogsägare. Jag är väldigt glad för det. Min fru är en av dem – en väldigt förståndig och klok skogsägare som värnar om äganderätten och höga naturvärden, precis som jag själv. Sådana är de vanliga skogsägarna i Sverige. Det är så man gör.

Vi behöver inte ta bort lagar och regler, men vi behöver inte göra det ännu svårare. Vi gör det ju gång på gång bara svårare. Svenska skogsägare har visat att de klarar att leva upp till detta.

Vi kan träta om skyddad natur eller mark tagen i produktion och så vidare. Men vi behöver inte göra något som försämrar för Sverige när vi redan är ett föregångsland.

I mitt förra inlägg svarade jag inte på detta med LULUCF. Jag tycker att det är en väldigt intressant diskussion. Jag tror – jag skulle kanske snarare säga att jag förstår – att LULUCF kommer att behöva göras om, för länderna kommer inte att nå upp till sina LULUCF-åtaganden. Det finns ingen anledning för EU att ha denna typ av åtaganden om det inte går att nå upp till dem. Att nå upp till de nya beräkningarna som kom före jul vore faktiskt direkt kontraproduktivt för Sverige. Det är bättre att hålla Sveriges produktion igång.

Sedan kan man absolut ha kolkrediter och så vidare för dem som vill det. Men låt produktionen vara igång, så att vi får substitutionseffekter och så vidare. Jag tror att procentsatserna när det gäller LULUCF kommer att behöva göras om för enskilda länder för att de ska gå att nå.

Anf. 18 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr ålderspresident! Nu är vi återigen här för att diskutera skogspolitik. Det brukar vara en väldigt livaktig diskussion. Jag vill därför redan nu yrka bifall till vår reservation 16, om skydd av fjällnära naturskog, så att jag inte glömmer bort det senare ifall det skulle bli lite tidsnöd.

Nu är det vår igen i Sverige. Jag tror att vi alla har längtat dit, inte minst med tanke på hur omvärldsläget ser ut. Vi ser hur knoppar börjar komma här och där. Vi ser blommor som börjar blomma. Jag tror att många längtar ut i vår natur. I Sverige har vi en lång tradition av detta – ibland kallar man det nationalromantik. Men jag tror att de allra flesta har en känsla för skogen och känner ett välbefinnande när de är där.

Mycket av våra fritidsintressen följer också med årstiderna och hur det ser ut i skogen. Nu på våren kanske det handlar om att komma ut och promenera, att få lite luft och titta på allt det vackra. På sommaren kanske det handlar om att få komma ut och plocka bär och annat, promenera, cykla – det har även blivit populärt att cykla i skogen – springa och så vidare. På hösten kommer sedan svampplockning, bärplockning, jakt och allt som hör därtill. På vintern kanske man också kan få åka lite skidor.

Jag tror att nästan alla känner väldigt starkt för skogen. Samtidigt debatterar vi ofta hur vi ska sköta skogen och att vi inte riktigt når upp till våra åtaganden. I Sverige har vi sedan länge två likställda mål: ett produktionsmål och ett miljömål. Inget ska gå före det andra, utan de är likställda.

Herr ålderspresident! Förra året pratade jag mycket om Skogsstyrelsens fördjupade utvärdering av miljömålet Levande skogar. Den görs vart fjärde år. Den senaste utvärderingen gjordes 2023 och användes under förra året, alltså 2024. Det är den som gäller tills vidare.

Låt mig ta några utdrag därifrån. Det står att miljökvalitetsmålet Levande skogar inte är uppnått och inte kommer att nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Utvecklingen i miljön var negativ. Målet har utvärderats mot 2030. Vi kommer alltså inte att uppnå våra mål, så som politiken ligger.

Miljöförbättrande åtgärder som genomförs ger positiva effekter, men de är inte tillräckliga för att stoppa förlusten av viktiga livsmiljöer i skogslandskapet. Effekterna av de skydd och åtgärder vi vidtar på ett ställe äts av vad vi gör med skogen i andra delar. Vi äter kakan för snabbt.

Det står också att förlusten av naturvärden som inte går att återskapa under överskådlig tid i analysen har identifierats som ett problem av särskilt brådskande karaktär. Vi talar alltså om ”överskådlig tid”, och det handlar då inte om bara några år utan verkligen om just överskådlig tid.

Man tar upp de fem viktigaste problemen att lösa för att nå målet om levande skogar. Det första är brist på viktiga livsmiljöer i skogslandskapet. Flera typer av livsmiljöer minskar och blir alltmer fragmenterade. Vi

vet att 52 procent av alla rödlistade arter är skogslevande.

Nummer två på listan är ogynnsam status och negativ utveckling för många skogslevande arter. Många hotade och känsliga arter minskar, och populationerna blir alltmer fragmenterade. Fragmenteringen är faktiskt en anledning till att vi måste hålla ihop skogspolitiken mer. Många arter sprids över stora områden, och de behöver olika miljöer i olika delar av sitt liv. Vi behöver se skogsbruket och de områden vi skyddar i ett lite större perspektiv, så att vi inte fragmenterar detta. Det skydd vi har inrättat kanske funkar för vuxna individer, men det kanske inte finns spridningskorridorer för yngelvård eller annat.

Flera av skogens ekosystemtjänster har otillräcklig status, säger Skogsstyrelsen. Man säger att kulturmiljöer förstörs i skogslandskapet i samband med skogsbruksåtgärder.

Man ser också en negativ påverkan på skogslandskapets vattendrag. Det sistnämnda är inte minst viktigt med tanke på klimatförändringarna och att vi ska ha resiliens. Vi behöver se vatten som en resurs från källa till hav. Skogen och hur vi brukar den hör hemma i detta sammanhang. I ett förändrat klimat måste vi också se till att våra marker håller den väta som behövs.

Detta var den svenska genomgången.

I förra veckan kom OECD med en utvärdering av den svenska klimat- och miljöpolitiken. I den säger man – jag har blandat lite från DN:s och SVT:s översättning, för vi ska ju prata svenska här i kammaren: Långvarigt intensivt skogsbruk och standardiserat kalhyggesbruk har haft negativa effekter på skogsmiljöerna. Sverige är inte på rätt väg för att nå sitt mål för hållbara skogar till 2030. Man noterar också att skogsavverkningarna har ökat kraftigt, medan skyddade områden växer långsamt. Detta hotar inte bara den biologiska mångfalden utan minskar också skogens förmåga att binda koldioxid från luften.

Det här, herr ålderspresident, är vad vi ser när vi utvärderar skogsbruket. Samtidigt vet jag att vi behöver ha skogsbruk – det vill vi också ha. Men det måste vara i samklang.

Jag skulle vilja göra en analogi med fiskeripolitiken, där vi har blivit mer enade i den här kammaren. Där har vi varit överens om att vi ska flytta ut trälgränsen för att minska trycket längs kusterna – för att vi ska få tillbaka fiskbestånden. Vi är också överens om att kvoterna måste ned, för om vi bara ändrar när det gäller var man fiskar kommer det att bli ett ökat tryck på de andra områdena.

Det blir samma sak med skogspolitiken. Vi måste skydda för att kunna bevara de här sakerna. Vi måste ha dem på rätt ställe, men vi måste kanske också minska så att inte trycket blir för stort på de områden som blir kvar.

När det gäller det salta är vi överens, men när det kommer till skogen är vi inte överens. Jag förstår inte hur det går ihop, för det är samma logik.

Herr ålderspresident! Om vi ska uppnå våra klimat- och miljömål i skogen måste vi öka kolinlagringen. Det betyder att vi behöver ha längre omloppstider. Vi behöver ha ett lägre uttag. Vi behöver skydda mer skog för den biologiska mångfaldens skull och också för att vi ska klara av skogens roll i klimatförändringarna. Vi vet att friska skogar har bättre motståndskraft mot insektsangrepp och mot väder och att de är bättre för vattnets väg.

Vi behöver ändra sättet att bruka skog, så att det inte blir kontraproduktivt, precis som Skogsstyrelsen sa. De åtgärder vi gör som är positiva för skogen ska inte ätas upp av det som görs som är negativt. Vi måste se till att det här hänger ihop.

Precis som vi pratar om skonsamma fiskemetoder måste vi prata om naturnära skogsbruksmetoder. Och vi behöver se hela skogens roll i ekosystemet när det gäller vattenresiliens, spridningskorridorer och skydd mot klimatförändringarna.

I betänkandet har vi flera reservationer. Det handlar om hur vi ska få till en ekonomi i ett nytt skogsbruk. Det handlar om hur vi ska uppnå våra klimatåtaganden. Det handlar om hur vi ska kunna få till ett styrmedelspaket som faktiskt gör det lönsamt att bruka rätt. Det handlar om att vi behöver skydda det som är av störst värde, som vi redan vet, det vill säga fjällskogen. Och det handlar om att vi måste se till att vi har brukningsmetoder som gynnar skogen, skogsbrukarna och även den biologiska mångfalden.

Med detta, herr ålderspresident, säger jag: Tack för i dag!

Anf. 19 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Herr ålderspresident! Förra veckan stod vi här och debatterade med eller mot varandra – det beror på hur man ser det. Då hade vi en debatt om vår så kallade slasktratt: övergripande miljöpolitik. Emma Nohrén nämnde i sitt anförande miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Det hör egentligen, i den uppdelning som vi gör här, hemma i det betänkandet. Det lyftes alltså även då. Men eftersom Emma Nohrén tydligt adresserade frågan nu valde jag att begära replik.

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar är något som vi ofta debatterar – av flera skäl. Ett skäl är att vi ideologiskt har olika syn på skogen. Det är fine. Det är därför vi här är. Vi ska bryta ideologier mot varandra. Det är det som är pudelns kärna.

Men vi hör forskare som är ganska tydliga med att miljö kvalitetsmålet Levande skogar inte är ett mål. Det är en utopi. Även om all mänsklig verksamhet på jordens yta skulle upphöra i 100 år skulle vi alltså inte nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

Då är min fråga till Emma Nohrén: Anser Miljöpartiet och Emma Nohrén att miljö kvalitetsmålet trots detta är nåbart? Eller ser Miljöpartiet problem med målet – och dess preciseringar – så som det är satt i dag? Skulle det behöva ändras? Kan man se det när man har ett helikopterperspektiv för att se skogens fulla betydelse?

Anf. 20 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan!

Jag tror absolut att det skulle kunna nås, men det kanske är så att vi har fått ny kunskap sedan de senaste preciseringarna gjordes och att det kan krävas nya etappmål för att det ska lira bättre med senare lagstiftning från EU och internationellt, till exempel.

Men oavsett om man kan nå ett mål eller inte ser man vid utvärderingarna utvecklingen över tid. Det gör man tack vare miljöövervakningen, som jag vet att den här regeringen inte tycker så bra om eftersom man hela tiden drar ned på den. Men vi ser alltså utvecklingen över tid.

Utvärderingen säger inte bara att vi inte når detta. Den säger också att det är en negativ utveckling på flera ställen. Då har ju inte nuvarande system fungerat. I så fall får man ha ett mål om att det ska vara en negativ utveckling, och det hoppas jag verkligen inte att någon i den här kammaren vill ha. Skulle det vara det nya målet för levande skogar vill jag absolut inte ha det.

Det är en sak om vi inte når hela vägen fram till målet men att vi jobbar på det. Det var precis det som utvärderingen av miljömålen handlade om. Det var samma sak som OECD tittade på. Det handlar om trenderna framåt. Man ser att det är ett hack i kurvan. Det senaste hacket när det gäller biologisk mångfald och klimat, enligt OECD, kom 2022 när Kjell-Arne Ottossons parti med flera satte sig i regering. Då ändrade man faktiskt politiken och styrde bort från målen i stället för mot målen. Det tycker jag är fel.

Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Det är bara att konstatera att vi inte är eniga i den frågan, och vi ser inte ut att bli eniga.

Emma Nohrén lyfte det här med rödlistade arter, och det är en sak som ofta lyfts i debatten: Vi har så många rödlistade arter.

Ja, men i vår svenska natur är det faktiskt normalt att vara sällsynt. För väldigt många arter är det ett normaltillstånd, inte minst för att vi befinner oss i utkanten av den stora tajgan. Vi är på ett gränsområde. Där nere där Emma Nohrén bor är det en helt annan natur. Sedan är man plötsligt i havet, och då är det slut på bopöjligheterna för många av dessa arter. Vi är alltså precis på gränsen. Det är normalt att vara sällsynt.

Vi ska självfallet ta vara på sällsynta arter. Men bygger vi detta på rödlistan bygger vi det på trender. Vi har arter som är rödlistade och som sannerligen inte är sällsynta men som de senaste åren har haft en viktande trend. Det kan vi inte bygga på. Vi måste bygga på reella siffror, vad som faktiskt gäller. Kråkan och skogsharen, till exempel, är två arter på rödlistan. Men de är inte på något vis utrotningshotade.

Vidare tog Emma Nohrén upp detta med hyggesstorlekar. Ja, det har hänt otroligt mycket när det gäller den biten, i alla fall under min livstid. När man fick maskiner i skogen på ett annat sätt gjorde man

betydligt större hyggen, för det var enklare. Men där har det gått i en annan riktning. Samtidigt talar Emma Nohrén om att vi behöver ha lägre uttag.

Min fråga till Emma Nohrén blir då slutligen: Om vi ska ha ett lägre uttag ur skogen men ändå göra omställningen, vad ska vi använda oss av för material i stället?

Anf. 22 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Kjell-Arne Ottosson för frågorna.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi reder ut detta. Jag tror inte att det är många som har koll på rödlistan. Jag tror att jag har det, och jag ska försöka reda ut detta med rödlistan lite grann.

Den används internationellt – IUCN. Det handlar om att man tittar på utveckling över tid, två generationer tillbaka. För ett djur som bara lever i två år tittar man fyra år tillbaka. För ett djur som har en reproduktionstid på 15 år tittar man 30 år tillbaka. Då ser man trenderna och om det går upp eller ned, precis som vi pratade om tidigare när det gällde miljö kvalitetsmålen.

Om ett djur som har varit vanligt, exempelvis gråsparv, kraftigt minskar hamnar den på rödlistan. Vilken kategori den hamnar i beror på hur brant lutningen är. Det är inte samma sak som att den är utrotningshotad. Det handlar om trenden. Är den negativ eller positiv? Och hur brant kurvan är avgör i vilken rödlistningskategori den hamnar.

När en art hamnar på rödlistan vet man att någonting har hänt som missgynnat den arten. När en vanlig art blir sällsynt är det fara å färde. Om det är en så kraftig svängning på bara två generationer är det någonting man bör ta i beaktande.

Jag tycker absolut att man ska titta på rödlistan, för den visar en trend och ger en indikation på vad som händer.

När det gäller uttaget säger de forskningsrapporter jag har tagit del av att om vi minskar till 2015 års uttag – och då tog vi inte ut lite virke i Sverige – skulle vi nå de flesta av våra mål. Vi har i dagsläget ett oerhört stort uttag, det största på mycket länge eller någonsin. Om vi skulle minska till den nivå vi hade för tio år sedan skulle vi fortfarande ha gott om virke, kunna göra långlivade produkter och kortlivade av det som vi inte kan använda till annat och ändå nå våra mål.

Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr ålderspresident! Det är trevligt med en varmlänning även i den stolen.

Apropå Värmland – 80 procent av alla i vårt län som har gått till jobbet i dag, eller som kommer att göra det i eftermiddag om de jobbar skift, jobbar inom skogsnäringen på något vis. Och 12 procent av Värmlands förädlingsvärde kommer från skogen. Skogen är oerhört viktig för Värmland, för de andra skogslänen och för Sverige som helhet.

Av alla vätskekartonger som finns i världen, alltså mjölkliktrar, juicepaket och allt vad det är, är var sjätte tillverkad i just detta förnämliga landskap: Värmland.

Och var fjärde vätskekartong som finns i världen är tillverkad i Sverige. Det säger något om hur viktigt skogsbruket är. Dessutom har vätskekartongen ersatt andra produkter som har större miljöpåverkan.

I detta är det svenska familjeskogsbruket helt avgörande. I debatten pratas det ofta om de stora skogsbolagen och den biten. Men i Sverige har vi 330 000 privata markägare. Familjeskogsbruket är ändå ryggraden. Där har vi det lokala ägandet, och vi har skogsägaren som ser till och sköter sin skog.

Herr ålderspresident! Det är inte minst för oss som är i det här huset och detta ekorrhjul otroligt gott att få komma hem och ta motorsågen och gå ut i skogen och göra någonting. Det betyder ofantligt mycket, inte bara för omställningen för svensk industri utan också för den enskilde skogsägaren. Därför är ägande- och brukanderätten och att den stärks helt avgörande.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Apropå reservationer vill jag lyfta upp några av dem i mitt anförande. En sak som vi ofta diskuterar i den här kammaren och där vi har stor samsyn är EU och skogen, som min kollega John Widegren tog upp tidigare. Skogen nämns inte med ett ord i EU-fördragen. Därmed är skogen inte EU-kompetens, utan det är svensk kompetens.

Det har varit tydligt att det finns stor okunskap om skogsfrågor i EU. När man inte vet vad det handlar om ska man inte anta lagstiftning kring det. Man ser inte heller de stora olikheterna mellan länderna i EU, och man ser inte skogens potential. När Sverige var ordförandeland i EU 2023 hade vi en stor bioekonomikonferens här i Stockholm. Där stod en generaldirektör från ett generaldirektorat i Bryssel och sa: Vi kan inte fortsätta elda dugligt timmer.

Då blev det tydligt; att man säger en sådan sak visar på enormt stor okunskap. En skogsägare som är vid sunda vätskor skickar inte sitt sågtimmer som brännved för att därmed få bara en bråkdel av priset mot vad man får om man skickar det till ett sågverk.

Den där meningen har bitit sig fast, eftersom den så tydligt visar på okunskapen. Därför är skogen nationell kompetens.

I klimathandlingsplanen skriver regeringen: "Bioekonomin ger dubbel klimatnytta genom ökade upptag och substitutionseffekt, där biomassa ersätter fossila råvaror. Det är viktigt att EU:s politik bortom 2030 utformas för att skapa incitament till en hållbar och växande bioekonomi." Just när det gäller en hållbar och växande bioekonomi har vi stor samsyn i den här kammaren. Som vi hörde tidigare i diskussionen handlar det snarare om hur mycket vi ska använda oss av. Men att bioekonomin är viktigt råder det ingen tvekan om.

Apropå detta har regeringen avsatt pengar, inte minst inom ramen för Formas, till ett forsknings- och innovationsprogram med fokus på cirkulär ekonomi och en nationell forskarskola om bioekonomi. Sverige ligger i framkant vad gäller bioekonomin, men vi kan bli ännu bättre. Och vi har möjlighet att bli ännu bättre, just eftersom vi har kunskapen.

Herr ålderspresident! En annan sak som tas upp i betänkandet är återbeskogning. Där kan vi också se till vårt vackra Värmland, där det inte är något problem. Problemet är inte att vi har för lite skog. Vi håller på att växa inne. Att det växer igen är ett betydligt större problem. Efter att man har avverkat är man dessutom enligt lag skyldig att återplantera. Man kan också låta fröträd stå kvar eller så. Det finns olika möjligheter. Det sköter skogsägaren, eftersom man självfallet vill ha en återväxt till kommande generationer.

Vi har en utmaning, återigen, med dessa EU-lagstiftningar. Vi har en avskogningsförordning, som visserligen är pausad, och en naturrestaureringslag, som tyvärr gick igenom – trots att den inte skulle det – då en österrikisk minister röstade emot sin egen regering. Men det är EU-lagstiftningar som går direkt emot varandra. De säger olika saker om samma fråga. Vilken lagstiftningsakt ska vi då följa? Där blir EU svaret skyldigt.

Skogsutredningen har också varit uppe i debatten tidigare. Det är en enormt viktig utredning för att hitta lösningar på många av utmaningarna vi har i fråga om skogen i dag. Det kom ett delbetänkande precis före jul; det var trevlig julläsning. Vi ser fram emot slutbetänkandet som kommer i slutet av sommaren i år. Av det vi har sett i delbetänkandet finns det många bra förslag som kommer att hjälpa skogsbruket framåt och som kommer att lösa många av de här problemen. Men det står också att ett aktivt svenskt påverkansarbete inom EU är helt avgörande om vi ska komma dit.

Frivillighet under ansvar nämndes tidigare. Den här kammaren tog, med stor enighet, beslut om skydd för frivillighet som grund. Men det är helt avgörande att skogsägaren kan lita på staten och att staten litar på skogsägaren. Där är vi verkligen inte i dag. Och frågan är hur vi ska komma dit. En del i det är kunskapskravet, som vi diskuterar ganska ofta. Det är en sak som ska vara med i skogsutredningens slutbetänkande.

Regeringen har nu genomfört flera andra delar, till exempel förändring av referensperioden som nämndes här tidigare. Vi ska inte straffa ut oss själva genom att ha en referensperiod från förindustriell tid när de flesta andra EU-länder har tidpunkten för EU-inträdet. Varför ska inte Sverige ha detsamma? Den här regeringen har sett till att vi kommer dit.

Jag hade tänkt lyfta upp fler saker, herr ålderspresident, men min tid är slut.
(Applåder)

Anf. 24 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack till Kjell-Arne Ottosson för anförandet!

Skogsbranschen har svårt att hitta rätt kompetens i dag till sina lediga tjänster. Det kan vara ett tips till alla er ungdomar som lyssnar från läktaren: Kika på de skogliga utbildningarna när ni ska söka era vidareutbildningar! Det behövs folk – allt från skogsmaskinsförare till jägmästare – och teknikutvecklingen i den branschen är väldigt spännande.

Just utbildningen och forskningen är någonting som jag oroas lite grann över när jag ser både forskningspropositionen och regeringens budget. Man minskar anslagen till forskning och utbildning vid mindre universitet. Men det är ju vid de mindre universiteten den viktiga bredden finns.

På de fyra nordligaste lärosätena skär man ned med 40 miljoner kronor på utbildningen de kommande två åren. Det innebär mindre undervisning och att färre människor kommer i utbildning. Därför vill jag fråga ledamoten om han tycker att vi behöver fler eller färre utbildningsplatser i tider av både ökande arbetslöshet och brist på kompetens inom skogssektorn.

Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Herr ålderspresident! Tack, Malin Larsson, för frågan!

Jag vet inte om det är tillåtet, men jag vill ändå rikta mig till samma gäng på läktaren som Malin Larsson. Läs en skoglig utbildning! I den här kammaren träter vi ofta med varandra. Vi är också väldigt ofta eniga, men det syns inte utåt.

Malin Larsson och jag är här för att diskutera betänkandet om skogspolitik och inte forskningspropositionen. Jag ska villigt erkänna att jag inte har läst forskningspropositionen, så jag är inte uppsjungen på den. Men precis som jag sa i mitt anförande, herr ålderspresident, har regeringen satt till pengar till ett forsknings- och innovationsprogram med fokus på cirkulär bioekonomi och en nationell forskarskola om bioekonomi. Till det har Formas fått mer pengar – inte bara innevarande budgetår utan även för 2026, 2027 och 2028. Det finns alltså en långsiktig sådan satsning.

Vad gäller forskningspropositionen erkänner jag som sagt att jag inte har läst den. Men när jag möter folk i skogsbranschen är det väldigt tydligt att man även där skriker efter folk.

Det är inte så länge sedan jag besökte skogsbruksskolan Södra Viken i Sunne i Värmland. Efter den utbildningen är det inga problem att få jobb. Det är säkert som banken att gå där. Men problemet är ju att inte bara skogsindustrin utan alla branscher skriker efter folk. Det finns alltså en större utmaning i detta. Men självfallet ska vi uppmuntra folk att läsa vidare.

Anf. 26 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! För att vi ska kunna utveckla skogen och våra skogliga produkter, förädla och förnya, behövs både forskning och utbildning. Både jag och ledamoten Ottosson brukar exempelvis lyfta fram den viktiga substitutionseffekten, som det skulle behövas mer forskning kring.

Vi ser också att det blir allt färre distansutbildningar med den politik som regeringen för. Det är otroligt viktigt ute i våra landsbygdskommuner att man kan bo kvar och vidareutbilda sig och läsa vidare när man är mitt i livet. Men med regeringens politik är det skogslänen, som mitt hemlän och ledamotens hemlän, som kommer att drabbas. Det är våra universitet som

kommer att ha mindre pengar. Det är de små universiteten som kommer att ha mindre pengar till utbildning och forskning. Hur ser ledamoten på vikten av den skogliga forskningen i hela landet?

Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Herr ålderspresident! Som sagt, jag är inte uppsjungen på vår forskningsproposition, men jag delar Malin Larssons syn att det är viktigt med utbildningsmöjligheter. Man ska kunna läsa i alla fall i någon sorts närhet av där man bor om man inte vill flytta på sig.

Vi har olika förutsättningar beroende på var i landet vi befinner oss. Jag nämnde i mitt anförande att det ser olika ut inom EU. Men det är ingen tvekan om att det ser olika ut även inom Sverige. Det påverkar var skogliga utbildningar passar bäst. Men självfallet ska vi ha skogliga utbildningar, för där vet vi att det behövs folk.

Det finns en stor utmaning kring den akademiska friheten, alltså att du ska få läsa precis vad du vill. Det finns ju många kurser du kan läsa som inte ger dig jobb samtidigt som andra branscher skriker efter folk. Då är frågan om det går att hantera på något vis eller om den akademiska friheten ska råda. Måste vi börja styra för att få folk till yrken där de faktiskt får jobb och som är viktiga för Sverige, inte minst för bioekonomin, som Malin Larsson nämner? Vi är rörande eniga om hur viktig den är. Den kan utvecklas och bli än starkare. Det behövs folk där. Det är ingen tvekan. Därom är vi eniga.

Anf. 28 MALIN LARSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservation nummer 18, som handlar om artskydd, rådhetsinskränkningar och ersättning.

När vi debatterar skog här i kammaren brukar vi kalla det vårt gröna guld, som byggt vårt land. Så är det. Men det viktiga nu är hur vi framåt tar till vara de möjligheter skogen ger. Vi i Sverige har turen att ha mycket skog. Det är en växande och välkött skog som binder koldioxid, som är bostad åt en mängd arter och som bidrar med produkter som kan ersätta fossila. De jämställda målen mellan naturvård och skogsbruk har lett till en fantastisk utveckling av vår skog.

Vi socialdemokrater vill att förädlingsgraden ska öka, att fler hus ska byggas i svenskt trä, att fossilbaserade plastmaterial ska ersättas och att den inhemska produktionen av bioenergi och biodrivmedel ska öka. I detta är det svenska skogsbruket centralt.

Herr ålderspresident! För första gången på hundra år visar ny statistik från Riksskogstaxeringen på minskad tillväxt i skogen. Vi ser också allt fler sågverk som stoppar sin produktion och aktivister ute i skogarna som hindrar skogsmaskiner från att utföra det skogsbruk de är där för. Vi ser även återigen en ovanligt mild vinter, som orsakar utmaningar för skogen och skogsbruket.

Det väcks såklart en oro i mig när skogen växer mindre och sågverksarbetare riskerar att bli av med jobbet – och vissa faktiskt blir det. Konfliktnivån eskalerar, och klimatförändringarna påverkar vår skog i allt större omfattning. Det riskerar att få stora konsekvenser både för ekonomin och för Sveriges möjligheter att nå klimatmålen.

Det är glädjande att intresset för skogen ökat alltmör, men det har också bidragit till målkonflikter. Därför behövs samverkansytör som de nationella och regionala skogsprogrammen, där man kan dela kunskap och erfarenheter. Ska man stärka skogsbrukets roll och främja skogens roll i en växande bioekonomi behövs kunskap, breda lösningar, innovation, långsiktighet och samverkan. Det är en balans mellan brukande och bevarande, olika intressen och olika hänsyn. Många är det som påverkas.

Det handlar också om arbetstillfällen och ekonomi. Men ofta är det den enskilda skogsägaren, som vårdar sin skog i generationer, som kommer i kläm. Skogspolitik är ju inte kvartalspolitik. Varenda skogsägare vet att skogspolitik handlar om långsiktighet, för att de ska veta hur spelreglerna ser ut så långt fram som möjligt. Det är även därför engagemanget från oss politiker är stort i de här frågorna. Vi vill vara med och påverka, och vi vill vara med och ta ansvar.

Jag tror också att skogsdebatten skulle tjäna på mer dialog, inte mindre, och på att vi kommer samman. Dessutom är det alltid bra att mötas på plats i skogen när man diskuterar skogsbruk och skogliga frågor och bildar sig tillsammans, när man kan se hur ett skogsbruk går till, vilka hänsyn som tas och vilka arter som lever där. Vi har otroligt många kunniga skogsägare, skogsarbetare, forskare och entreprenörer som äger lång erfarenhet.

Herr ålderspresident! Oron fortsätter att gnaga i mig, eftersom det finns flera frågor kopplade till skogsbruket som väcker oro. Jag tänker framför allt på artskyddet. Markägare får fortfarande brev från Skogsstyrelsen efter avverkningsanmälningar med information om fridlysta växter och fåglar som kan påverkas av skogliga åtgärder. De kan inte avverka sin skog och får ingen ersättning.

Skogsbruket hänger nära ihop med jordbruket, framför allt hos oss i norr. Där är skogen och dess värde viktig vid generationsskiften och för att mindre jordbruk ska kunna fortsätta att drivas framåt.

Osäkerheten, som inte enbart är en följd av svensk lagstiftning utan även är påverkad av nya rättsfall som tolkar EU-reglerna, skapar utmaningar för skogsägare och myndigheter. Fridlysta arter har varit en högaktuell fråga ända sedan dessa domar skapade en ny ordning för skogen.

Regeringen har valt att hantera frågorna om artskyddet i en så kallad bokstavsutredning på departementet. Det är en utredning som sker i det fördolda och som vi i oppositionen inte har någon insyn i. Vi får heller inga svar på frågor. När vi förra året frågade varför man inte hanterade allt som rör skogen i en och samma utredning fick vi till svar att det var bråttom

med artskyddet. Först väntade man alltså i ett och ett halvt år innan man tillsatte den här viktiga bokstavsutredningen, och nu har den inte blivit klar inom utsatt tid.

Flera av oss ledamöter har vid olika tillfällen här i kammaren frågat om vad som händer med utredningen om artskyddet. Varför dröjer regeringen med besked? Senast var svaret att Artskyddsutredningen inte var klar ännu, och nu i debatten har vi heller inte fått särskilt stor klarhet. Det var ju så bråttom med utredningen att den inte kunde läggas samman med skogsutredningen, i vilken man kunde ha hanterat helheten på en gång.

Slutligen, herr ålderspresident, vill jag passa på att lyfta fram hur viktig forskningen om skogen är. Konfliktnivån och den fortsatt polariserade samhällsdebatten gör att vetenskapen blir viktigare än någonsin. Skogen har byggt vårt land, men vilka möjligheter finns i skogen framåt? Hur kan vi skapa ännu mer värde av varje träd?

Kompetensförsörjningen inom skogsnäringen och den skogliga forskningen är oerhört viktigt för oss som land framgent. Men utifrån forskningspropositionen och regeringens budget väcks min oro på nytt, eftersom regeringen minskar medlen till forskning och undervisning på de mindre universiteten. Det är ju de som bidrar till bredden i forskningen och kan säkerställa att det finns kompetens i hela landet.

Vi måste ta kompetensbristen i de gröna näringarna på allvar. Vi socialdemokrater vill se en jämställd skogssektor. En inströmning av kompetenta kvinnor och män till våra skogliga arbetsplatser är en direkt förutsättning för kompetensförsörjningen och branschens utveckling.

Skogen är en av våra viktigaste basindustrier, och den levererar allt från värme och pappersmassa till byggmaterial och förnybara drivmedel. Den är en långsiktig resurs, en råvara som dessutom är förnybar och som bidrar till en cirkulär ekonomi.

Skogspolitiken måste balansera ekonomisk tillväxt med miljömässig hållbarhet och se skogens alla värden och nyttja dess potential att skapa arbetstillfällen och förstärka klimatåtgärder.

Skogen är en länk till vårt förflutna, men den är absolut också en nyckel till Sveriges framtid.
(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring (S).

Anf. 29 ELIN NILSSON (L):

Herr ålderspresident! Jag är inte den första som står i talarstolen i dag som tycker att skogen är fantastisk. Det är den verkligen. Samtidigt är den behäftad med många målkonflikter.

Skogen är, om man så vill, en gemensam nationalklenod, något vi måste vårda med eftertanke. Sverige behöver och förtjänar en skogspolitik som säkerställer ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk. Det behövs ett skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. Skogen spelar också en

viktig, för att inte säga avgörande, roll för vår ekonomi, både lokalt och nationellt. Den är en strategisk resurs för ett robust Sverige. Skogsnäringen är viktig för välfärden och för jobb och tillväxt i hela landet, men den har också omätbara värden för vårt välbefinnande.

Samtidigt som vi tar de hänsyn som krävs för att främja den biologiska mångfalden spelar den också en viktig roll i övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi. Ekosystemen och skogsbruket behöver, måste och ska existera sida vid sida.

Herr ålderspresident! Det är som sagt många intressen som ska samsas i skogen. Den är ett gemensamt rum för friluftsliv, jakt och naturupplevelser. Samtidigt är skogsindustrin en av våra viktigaste näringar. Skogsindustrin är helt avgörande för svensk export och för en stark arbetsmarknad utanför storstadsregionerna. Utan en konkurrenskraftig skogsindustri skulle Sverige vara ett betydligt fattigare land. Det skulle drabba oss alla, oavsett om vi äger skog eller inte och oavsett var i landet vi bor.

I detta finns också ett viktigt landsbygdsperspektiv. För många av oss som lever och verkar på landsbygden är skogen en naturlig del av livet. Att leva nära den skog man äger, tillvarata det den ger och vårda och förvalta den för kommande generationer samtidigt som man får del av det som tidigare generationer arbetat för är ett sätt att leva. Det är en livsstil som lockar människor att bo kvar eller flytta ut på landsbygden för att komma nära sin skog.

För mig är detta starkt förknippat med en känsla av frihet, något som jag som liberal ofta talar mig varm för. Det finns en känsla av frihet i att äga, bruka och förvalta något. Det finns en frihet i att ströva fritt i traktens skogar.

Den som förfogar över skog har ett ansvar att värna de gemensamma nyttorna som skogen skapar. Som liberal värnar jag och mitt parti skogsägarnas rätt till sin egendom. Miljönyttan och äganderätten måste balanseras mot varandra. Vi tror på individens förmåga att fatta kloka och väl avvägda beslut – frihet under ansvar. Vi som lagstiftare har ett ansvar att se till att de regelverk som finns är ändamålsenliga, rättssäkra och effektiva.

För att skogspolitikens miljö- och produktionsmål ska nås krävs samförstånd, men här finns väl kända lösningar. Detta jobbar vi i regeringssamarbetet enträget för att råda bot på.

Som har sagts här tidigare i dag har den så kallade skogsutredningen nu presenterat sitt första delbetänkande. Den översyn av artskyddet som pågår inom Regeringskansliet är på väg fram. De nuvarande artskyddsreglerna skapar en ständigt gnagande oro hos många skogsägare. Artskyddsreglerna och deras tillämpning får faktiskt helt orimliga konsekvenser. Förekomst av relativt vanliga arter kan leda till att skogsägare förlorar rådigheten över sin skog. När avverkningar stoppas drabbas skogsägande familjer svårt.

Det system vi har, med den nationella fridlysningen, måste göras om för att bli mer ändamålsenligt.

Äganderätten är ett liberalt grundfundament, och när den inskränks ska det ske på legitima grunder. De verktyg vi har för att skydda den biologiska mångfalden behöver reformeras så att de blir mer ändamålsenliga än dagens artskydd är. I de fall där staten beslutar om inskränkningar av äganderätten måste detta dessutom ske i ett system med en hög grad av förutsägbarhet. I de fall där det finns skyddsvärda arter måste den som drabbas, och alltså inte får avverka, garanteras ersättning. Det system för artskyddet som vi har i dag är ett oskick ovärdigt en rättsstat som Sverige.

Därför är jag och vi liberaler väldigt glada över att regeringen, med min klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari i spetsen, nu arbetar dedikerat för att få till ett bättre system. Här finns det en bred samtycke i regeringssamarbetet, och vi ser fram emot att snart se resultatet av den utredning som pågår.

Nu stärker vi äganderätten. Vi städar upp i ett byråkratiskt haveri, och vi ökar incitamenten för skogsägarna att vårda sin skog långsiktigt och hållbart på ett sätt som främjar den biologiska mångfalden i skogen utan att enskilda riskerar att drabbas ekonomiskt.

(Applåder)

(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av försvarsminister Pål Jonson, statsrådet Camilla Waltersson Grönvall, statsrådet Carl-Oskar Bohlin och statsrådet Benjamin Dousa.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Försvarsminister Pål Jonson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Återaktivering av Försvarsberedningen

Anf. 31 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Som läget har utvecklats har vi en omvärldssituation som är minst sagt föränderlig och där det som man trodde var givet inte längre är givet i olika situationer.

Vi från vår sida har tidigare framfört kravet på att en ny säkerhetspolitisk analys ska genomföras, då vi anser att förhållandena har förändrats i hög utsträckning sedan försvarsbeslutet togs i december. Vi anser också att detta i förlängningen bör leda till ett tilläggs-paket till nuvarande försvarsbeslut, som naturligtvis ska ligga fast.

När vi inledningsvis lyfte upp kraven angav vi ingen form, utan tanken var att regeringen skulle kunna ta något slags initiativ. Men nu har det gått lång tid utan att något initiativ har tagits, och vårt krav är därför att man ska återaktivera Försvarsberedningen. Min fråga till Pål Jonson är: När avser regeringen att aktivera Försvarsberedningen?

Anf. 32 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Peter Hultqvist för frågan, som rör flera frågor.

När det gäller den fråga som är kopplad till säkerhetsanalysen tog regeringen första steget till den i samband med att vi i förrförra veckan bjöd in partiledarna för att ha överläggningar och diskussioner om det aktuella säkerhetspolitiska omvärldsläget. Även den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten var där och hade en föredragning. Jag utesluter inte att det kommer att bli fler sådana förutsättningar att diskutera det säkerhetspolitiska omvärldsläget och därefter göra analyser.

En annan dimension gäller det arbete som nu ligger framför oss med att fastställa de militära förmågekrav som vi kommer att få som Natoallierad. Här har vi gett ett uppdrag till Försvarsmakten att kostnadsberäkna dem och titta på genomförbarheten. Jag har hela tiden sagt att vi under våren kommer att bjuda in riksdagens partier för att hitta en ny överenskommelse kopplad till försvarsekonomin och Natos nya militära förmågekrav.

Anf. 33 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Informationer av det här slaget är inte detsamma som djup delaktighet. Försvarsberedningen ger en annan typ av delaktighet och kan ligga till grund för beslut direkt här i riksdagen som är förankrade genom det arbete som utförts. Det är det ena jag vill säga.

Det andra jag vill säga är att Natos förmågekrav inte är en process som per automatik behöver leda till att vi måste vänta med att ta initiativ. Förmågekraven kan gott haka in i detta. Vi anser att initiativet bör tas nu.

Anf. 34 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag söker inte strid i försvarspolitiken, Peter Hultqvist, och det tror jag inte att Socialdemokraterna gör heller. Jag noterar bara att det kommer skiftande besked från Socialdemokraterna. För tre veckor sedan sa man klart och tydligt att Försvarsberedningen inte ska aktiveras, men i dag säger man att den ska det.

Jag noterar också att Magdalena Andersson sa att det skulle vara en finans- och försvarsberedning. För

mig är formen underordnad. Låt oss hitta en ny, bred politisk överenskommelse. Regeringen står redo att bjuda in riksdagens partier för att hitta goda förutsättningar för detta.

Försvarets personalförsörjning och medicinska prövningar

Anf. 35 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Även jag vill ställa min fråga till försvarsminister Pål Jonson.

Vi lever i en allvarlig tid. Det var länge sedan det var så här viktigt med ett starkt försvar med kompetent personal som kan och vill försvara vårt land.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att vi tar till vara människor som vill arbeta inom försvaret, som har kunskap och engagemang och som har ägnat sitt liv och sin fritid åt detta. Vi behöver människor som är beredda att med risk för sitt eget liv försvara vårt Sverige och våra ledare i händelse av krig.

I dagarna har medierna uppmärksammat en 20-årig kille som sedan barnsben haft en dröm om att få vara en del av försvaret av Sverige. Hans drömmar slås dessvärre i kras eftersom han är diabetiker och därmed har fått svaret att han inte kan vara en del av Försvarsmaktens verksamhet.

Min fråga till försvarsminister Pål Jonson är därför: Hur säkerställer regeringen att vi tar till vara människors engagemang och kompetens i försvarsfrågor för att främja en stark försvarsmakt i dessa viktiga tider?

Anf. 36 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Per Söderlund, för en angelägen fråga!

I grunden är det positivt att allt fler unga nu är intresserade av och engagerade i att genomföra värnplikten. Siffran har stigit efter det att den fullskaliga invasionen i Ukraina bröt ut.

Jag känner till detta fall, men då det är ett rättsfall kan jag inte kommentera det annat än på en generell nivå. Där finns ett par aspekter. Att göra värnplikten är en skyldighet men ingen rättighet, och vi har privilegiet att det är fler som vill göra värnplikten än vad som får göra det.

Med det sagt: När det kommer till de medicinska prövningarna sker det hela tiden ett löpande arbete för att skapa förutsättningar för Försvarsmakten att växa. Det som har varit begränsningen för personer med olika diagnoser är att de till exempel behöver medicin i fält, vilket kan vara svårt att ordna under krigsförhållanden.

Jag vet att Plikt- och prövningsverket i dialog med Försvarsmakten hela tiden arbetar med dessa frågor. (Applåder)

Anf. 37 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Jag ser positivt på försvarsministerns engagemang i dessa frågor, och jag är glad över att vi är eniga om mycket.

I Finland har det tagits fram en rapport om bland annat diabetikers möjligheter inom Försvarsmakten, och i rapporter som det finska försvarsministeriet ska behandla lyfts bland annat möjligheten för diabetiker att tjänstgöra i försvaret efter en frivillig hälsoundersökning.

Avser ministern att arbeta med frågan likt Finland gör, och avser man att ta initiativ till något liknande i Sverige för att säkerställa att alla som kan och vill och som är lämpliga får bidra till försvarsmaktens viktiga arbete med att försvara Sverige?

Anf. 38 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Vi satt så sent som i förrförra veckan med Jakob Forssmed och diskuterade dessa frågor, i och med att allt fler unga människor träffas av psykisk ohälsa men också olika typer av diagnoser. Det kanske inte är rimligt att alla som träffas av diagnoser inte har möjlighet att genomföra värnplikten, nu när vi vet att vi kommer att bygga ut det instrumentet.

Ett arbete pågår både i Regeringskansliet och på myndighetsnivå.

Sveriges stöd till palestinier

Anf. 39 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Min fråga går till biståndsministern.

Den bräckliga vapenvilan i Gaza är bruten, och de israeliska bomberna faller åter över Gaza, där sjukhus, skolor och bostäder redan ligger i ruiner. Barn som redan är svårt traumatiserade kan inte längre sova lugnt på natten. Minst ytterligare 1 000 personer har dödats, vilket kan läggas till de 50 000 som redan har mist livet i detta brutala folkmord.

Förnödenheter kommer inte in, och katastrofen är total. Även på Västbanken blir situationen alltmer akut. Nu måste Israel pressas till ett permanent eldupp-hör, och när Israel inte lyssnar måste sanktioner användas som påtryckningsmedel.

Tänker Sverige utöka stödet till de hårt drabbade palestinierna, och är det inte hög tid att ompröva beslutet om UNRWA och återuppta det helt avgörande stödet till detta FN-organ, som har mandat och kapacitet att nå ut på marken?

Anf. 40 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag instämmer i att situationen för civila palestinier i Gaza men även på Västbanken är mycket, mycket utsatt.

Vi beklagar såklart att vapenvilan har brutits. Vapenvilan gav åtminstone en tillfällig paus och ett andrum för de civila familjer som varje dag sliter med att hitta mat för dagen och få skydd och tak över huvudet.

Sverige är en mycket stor givare till flera FN-organisationer som också bedriver viktigt humanitärt arbete, både i Gaza och på Västbanken. Anledningen till att vi valde att avsluta stödet till UNRWA var att vi vill att pengarna inte ska vara fast på ett bankkonto utan att de ska göra skillnad i Gaza. Det var också huvudskälet

till att det tidigare stödet till UNRWA på 400 miljoner kronor nu är på 800 miljoner kronor.

Regeringen tar alltså ett mycket stort ansvar när det gäller att stötta civilbefolkningen i Gaza. (Applåder)

Anf. 41 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Att man omfördelar humanitärt stöd till andra organisationer visar att regeringen inte har förstått UNRWA:s unika roll.

Inga andra organisationer har mandat eller kapacitet att ersätta UNRWA, som har infrastrukturen för utbildning, hälsovård och humanitärt bistånd till palestinerna både i Gaza, på Västbanken och i regionen.

Vi vet också att UNRWA når ut på marken. Efter vapenvilan nådde UNRWA ut med till exempel matransoner till 2 miljoner människor i Gaza. Man vaccinerade 213 000 barn och upprättade tillfälliga skolplatser för 50 000 barn. Det är bara några exempel på vad UNRWA uppnådde under mycket kort tid.

UNRWA når verkligen ut, och Sverige är det enda land i Europa som har dragit in stödet. Varför?

Anf. 42 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Först och främst är det inte bara Sverige som har beslutat att dra tillbaka stödet till UNRWA. Även Nederländerna har beslutat att fasa ut stödet till UNRWA.

Det stämmer att UNRWA är en av flera organisationer som har viktiga logistikmöjligheter i Gaza, men det finns andra organisationer också. Innan vapenvilan bröts levererade WFP dagligen mat in till Gaza. Det vinterpaketet regeringen beslutade om levererade skolmaterial och byggde upp skollokaler till tusentals barn i Gaza. Det finns alltså andra organisationer. (Applåder)

Förslag om digitala baktörrar

Anf. 43 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! I EU pågår ett lagstiftningsarbete om att det ska installeras digitala baktörrar in i krypterade kommunikationstjänster. Det kallas chat control.

Regeringen har varit för detta. Men bland annat nyss nämnda Nederländerna har sagt nej till det, då det skulle innebära allvarliga säkerhetsrisker för landets motståndskraft. Man betonar i stället vikten av tillgång till kryptering.

Nu finns det ett förslag från regeringen i ett utkast till lagrådsremiss om datalagring och tillgång till elektronisk information som i mycket påminner om chat control.

Min fråga är hur statsrådet Jonson ser på att Försvarsmakten i sitt remissvar säger att förslaget inte kommer att kunna genomföras utan att man samtidigt inför sårbarheter och baktörrar som kan komma att nyttjas av tredje part.

Anf. 44 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är en fråga som vi har arbetat med på Regeringskansliet, och det korta svaret är att den också bereds på Regeringskansliet.

Jag är bekant med vad Försvarsmakten har sagt i sitt yttrande. Jag vet också vad Försvarets radioanstalt har påpekat i sitt yttrande.

Detta kan man möjligtvis komplettera med frågan om Signal och hur Försvarsmakten ska kunna använda Signal. Under kriget i Ukraina har Signal varit central för de ukrainska väpnade styrkorna att använda för en hög grad av kryptering.

Jag har inga nya besked att ge i dag från regeringens sida. Vi bereder det här och tittar på det med olika infallsvinklar.

Anf. 45 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Ja, i en tid med ett minst sagt oroligt säkerhetsläge är Centerns bedömning den att lika viktigt som det är att skapa styrkor och öka förmågor är det att inte skapa nya sårbarheter.

Ska jag tolka det som att statsrådet bedömer att endast aktörer med goda avsikter skulle hitta de här installerade bakdörrarna eller switcharna eller vad det nu kommer att heta?

Anf. 46 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Ledamoten ska inte tolka mig på något annat sätt än att vi nu tittar på den här frågan och att vi bereder den på Regeringskansliet. Det är de besked jag har i dag.

Vi är väl medvetna om vad olika intressenter har sagt om detta. Det är som sagt även en europeisk fråga, men det finns också viktiga lärdomar att ta hem från kriget i Ukraina.

I övrigt har jag faktiskt inga besked i frågan.

Återinförande av infokom

Anf. 47 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Svenskt internationellt utvecklings-samarbete är bland de bästa och mest effektiva i världen, och i det världsläge vi i dag befinner oss i spelar det svenska biståndet en särskilt viktig roll.

Sverige har en lång tradition av att fördela biståndsmedel genom svenska civilsamhällesorganisationer eftersom dessa på ett mer effektivt sätt kan samarbeta med och stärka civilsamhället i mottagarländerna. Det minskar också risken för korruption och stärker den lokala demokratin.

Tyvärr valde regeringen inför 2023 att avveckla det så kallade infokomstödet till svenska biståndsorganisationer som hjälpte dem att kommunicera om sin verksamhet med svenska folket och att granska den svenska biståndspolitik. Det har lett till att de har fått göra sig av med mycket personal, vilket i sin tur har haft som resultat både att privata donationer till många av organisationerna har minskat och att transparensen i det svenska biståndet har blivit sämre.

Min fråga till biståndsminister Benjamin Dousa är om regeringen är öppen för att återinföra infokomstödet.

Anf. 48 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det enkla svaret är nej. Vi kommer inte att ta 155 miljoner kronor årligen av skattebetalarnas pengar för kommunikationsinsatser i Sverige om bistånd.

Jag vill mycket hellre att de pengarna går till gasturbiner i Ukraina eller till livsmedelspaket i Gaza – eller till Uganda, som jag nyligen kom hem från, där det just nu är brist på mat på grund av de beslut som har fattats i USA. Jag vill mycket hellre att pengarna går dit än att de går till kommunikationsinsatser i Sverige.

(Applåder)

Anf. 49 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Som biståndsministern säger var stödet på 155 miljoner. Det är mindre än 3 promille av den nuvarande biståndsbudgeten. Jag ser ingen anledning till att ställa de två sakerna mot varandra.

Regeringen har ju valt att minska det svenska biståndet med ganska mycket mer än 155 miljoner, så kan regeringen tänka sig att öka övrigt bistånd till svenska biståndsorganisationer?

Anf. 50 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Som politiker måste man ju varje dag göra tuffa prioriteringar. Varken vi på Utrikesdepartementet eller något av de andra statsråden här har ett hemligt pengatråd där man kan hämta tusenlappar och fördela ut i verksamheten.

Nej, 155 miljoner kronor är kanske inte så mycket i procent, men det är fortfarande väldigt mycket pengar som kan gå till nya matpaket, till gasturbiner och till minröjning på andra platser på jordklotet.

Vi har ett mycket omfattande stöd till civilsamhällesorganisationerna – 1,8 miljarder kronor per år.

(Applåder)

Stödpaketet till Ukraina

Anf. 51 OSKAR SVÄRD (M):

Fru talman! Min fråga är riktad till försvarsminister Pål Jonson.

Sedan Rysslands invasion av Ukraina har Sverige spelat en aktiv roll i att stödja landet genom ekonomiska, humanitära och militära resurser. Tillsammans med övriga länders stöd har det bidragit till Ukrainas förmåga att stå emot den ryska aggressionen.

Under förra veckan var försvarsministern i mitt hemlän Örebro län, närmare bestämt i Karlskoga, där man aviserade vad det senaste stödpaketet till Ukraina kommer att innehålla. Bland annat tecknar Sverige avtal gällande 18 artilleripjäser av typen Archer.

Min fråga till försvarsministern är: På vilket sätt kommer stödpaketet att stärka Ukraina?

Anf. 52 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Oskar Svärd, för engagemanget för Ukraina!

Jag tackar också för hela riksdagens breda uppslutning kring stödet till Ukraina. Det är verkligen en styrka för Sverige i de internationella sammanhangen att vi har detta breda stöd kopplat till Ukraina.

Det besked som vi gav i förra veckan var att vi nu stärker den ukrainska förmågan på artilleriområdet, delvis genom nyproducerade Archerpjäser. Det som är bra med det är framför allt att vi slipper ta dem från Försvarsmaktens krigsorganisation. I stället använder vi den starka försvarsindustri som vi har i Sverige genom att skicka nyproducerade artilleripjäser.

Den andra dimensionen här är att vi har ett artilleri-lokaliseringssystem som heter Arthur. Sverige jobbar med sitt stöd genom att ha förmågor, och genom att integrera olika förmågor kommer Ukraina att få bättre förmåga att kunna påverka skeenden på slagfältet i Ukraina mot den ryska aggressionen.
(Applåder)

Anf. 53 OSKAR SVÄRD (M):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Försvarsindustrin är viktig för Örebro län och för Sverige som helhet. Regeringen prioriterar just nu en utbyggnad av det svenska försvaret, och tillsammans med medlemskapet i Nato stärker detta vår militära kapacitet och beredskap.

Min uppföljande fråga till försvarsministern är hur den långsiktiga planen ser ut för uppbyggnaden av det svenska försvaret. Hur säkerställer vi en starkare och mer effektiv försvarsförmåga?

Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! En stark försvarsindustri utgör en central del av ett lands samlade försvarsförmåga. Därför kommer vi under våren att presentera en försvarsindustristrategi. Det är faktiskt första gången på över 20 år som Sverige får en försvarsindustristrategi. Den bygger på tre ben: ökat samarbete, ökad innovation och ökad produktion. För att vi ska få försvarsindustrin att skala upp måste det komma långsiktiga beställningar. Vi måste jobba mer mellan olika länder och lägga större och långsiktiga beställningar så att de vågar investera i sin produktionsförmåga.
(Applåder)

Bekämpande av religiös förföljelse

Anf. 55 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Kristna är världens mest förföljda religiösa grupp. Hela 380 miljoner kristna lever i dag under någon form av förtryck. Detta har inte minst varit tydligt i Mellanöstern där olika militanta islamister genomfört massmord och etniska rensningar av kristna från deras olika ursprungsområden.

Av detta skäl har det varit viktigt för Kristdemokraterna att regeringen stärker sitt arbete för att motverka förföljelse av kristna och andra religiösa

minoriteter. Detta har vi också fått genomslag för i reformagendan och i MENA-strategin, där viktiga skrivningar slår fast att Sverige prioriterar att bekämpa religionsförföljelse.

Halvvägs in i mandatperioden är frågan hur det går med detta i praktiken. Jag vill därför fråga statsrådet Dousa hur regeringen säkerställer att den svenska prioriteringen att skydda religionsfriheten implementeras.

Anf. 56 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan, som inte minst de senaste dagarna har blivit väldigt aktuell när vi har sett fruktansvärt hemska scener från bland annat Syrien.

Att skydda de mest utsatta människorna på hela jordklotet är såklart en grundsten i den svenska biståndspolitiken. Där är flera religiösa minoriteter in i bilden, även om detta är absolut mest aktuellt just nu i Mellanöstern. Detta finns med i reformagendan, och det är prioriterat från regeringens sida. I de kommande strategierna – både geografiska och tematiska – kommer vi att ta särskild hänsyn till just minoriteter för att kunna leverera på löftet att stötta de mest utsatta människorna.
(Applåder)

Anf. 57 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag tänkte precis nämna det som hände nyligen i västra Syrien och som statsrådet också nämnde. Radikala islamister tros där ha dödat över 1 300 personer – främst alawiter men också kristna från olika religiösa minoriteter.

Biståndet är viktigt, men frågan är också vad regeringen gör för att utöva påtryckningar gentemot den nya regimen i Syrien för att säkerställa skyddet för minoriteterna.

Anf. 58 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Precis som tidigare sagts är såklart skydd av minoriteters rättigheter oerhört prioriterat både i de strategier som regeringen har tagit fram och i de uppdateringar som kommer framöver.

Jag instämmer helt och hållet i att det behöver sätas politisk press på HTS. Det gör Sverige bäst genom EU. Om det ska bli aktuellt med långsiktigt utvecklingsbistånd måste HTS visa att man tar dessa frågor mycket seriöst.
(Applåder)

Utvärdering av lagen om personlig assistans

Anf. 59 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Min fråga riktar sig till socialtjänstministern Camilla Waltersson Grönvall.

Inspektionen för socialförsäkringen har utvärderat de lagändringar för personlig assistans som trädde i kraft 2023 och hur dessa har påverkat assistansersättningen och Försäkringskassans handläggning. Man

införde då två nya grundläggande behov: löpande stöd och förebyggande av skada. Man gjorde också om konstruktionen för hur avdrag ska göras för det som kallas normalt föräldraansvar för barn som behöver personlig assistans.

Enligt utvärderingen har antalet nya mottagare av assistansersättning ökat, men inte alls i förväntad omfattning. Inspektionen bedömer inte heller att det kommer att ske någon sådan större ökning framöver. Det står med andra ord klart att ändringarna av lagen inte har fått den effekt som var syftet med förändringen.

Min fråga är vad regeringen tänker göra utifrån utvärderingens slutsatser.

Anf. 60 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det här är en viktig fråga för att vi ska kunna säkerställa att barn får den assistans de har rätt till och att föräldrar ska kunna få avlastning i det här arbetet. Regeringen har därför under 2025 presenterat förslag där vi nu gör en halverad förändring i detta. Vi avvaktar och följer väldigt noga vad resultatet av dessa förändringar blir. Vi avser naturligtvis att återkomma i den frågan när vi sett vad utfallet av förändringen har blivit.

(Applåder)

Krav på stärkt föräldraansvar

Anf. 61 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har länge betonat vikten av krav på stärkt föräldraskap för att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet. De flesta tar sitt ansvar, men socialtjänsten tvingas alltför ofta ingripa när vårdnadshavare brister eller tackar nej till insatser. Samhället får ta konsekvenserna.

Regeringen föreslår att socialtjänsten ska kunna förelägga vårdnadshavare insatser med vite. Det välkomnar vi. Det är dock avgörande att åtgärderna verkligen får effekt.

Samtidigt ökar hot och våld mot socialsekreterare, och bristande skydd kan försvåra implementeringen av de nya åtgärderna.

Min fråga till socialtjänstministern är hur regeringen ska säkerställa att vite mot vårdnadshavare tillämpas konsekvent och effektivt för att få fler föräldrar att ta sitt ansvar och förhindra att unga dras in i kriminalitet samtidigt som socialsekreterares säkerhet garanteras.

Anf. 62 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, Carita Boulwén, för frågan!

Den nya socialtjänstlag som alla emotser innebär att man tidigt kommer att kunna börja jobba förebyggande. En viktig del av detta är att kunna börja bygga tillit och förtroende på ett annat sätt. Ett stort bekymmer och ett växande problem är att ungefär hälften av alla vårdnadshavare i Sverige i dag tackar nej till dessa

insatser från socialtjänsten. Detta har gjort att en utredning som presenterades i höstas innehåller förslag om bland annat vitesföreläggande. Det har inte fattats något beslut om den, utan den bereds just nu i Regeringskansliet. Samtidigt bereder vi – och har föreslagit – flera lagstiftningar som handlar om ökat skydd för våra socialsekreterare. Där ingår bland annat möjligheten att kunna ha vakter inne under socialkontorets tak. Det pågår arbete både med att förstärka skyddet och med att säkerställa att föräldrar i Sverige tar ett ökat föräldraansvar.

(Applåder)

Hela samhällets deltagande i totalförsvaret

Anf. 63 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till ministern för civilt försvar.

I totalförsvaret är det väldigt många olika delar vi ska hålla ihop nu. Det är personalprioriteringar, ekonomi, kunskaper och övningar i alla samhällets olika områden, alla utskottsområden och alla departement. Till detta ska också regioner och kommuner hållas ihop i detta.

För att inte locka in ministern på fel spår tänker jag inte ge några konkreta lokala exempel, men jag vill fråga ministern hur vi ska arbeta för att få med oss hela samhället i totalförsvarsåtgångarna. Vi behöver få med oss sjukvården, skolorna och infrastrukturen. Vi ser nu problem med att civila myndigheter, kommuner och regioner inte riktigt förstår sina ansvar. Hur får vi med oss allihop?

Anf. 64 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tackar Hanna Gunnarsson för en angelägen fråga. Det finns egentligen två svar på den.

Staten tar sin del av ansvaret genom att regeringen gör historiskt stora satsningar på det civila försvaret. När den här regeringen tillträdde lades 2,7 miljarder på det civila försvaret. Inom bara några år kommer vi att vara uppe i 15 miljarder per år. Detta ger förutsättningar att bygga muskler på det som tidigare var ett skelett.

Det handlar också om att sända budskapet till alla region- och kommunpolitiker att detta är frågor som behöver prioriteras politiskt. Har man beskattningsrätt har man också ett ansvar för att prioritera denna verksamhet, naturligtvis i konkurrens med mycket annat. Det är precis så regeringen nu väljer att göra mot bakgrund av det allvarliga säkerhetsläget. Detta ansvar måste dock tas på alla nivåer.

(Applåder)

Funktionsnedsattas tillgång till hjälpmedel

Anf. 65 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Jag kom precis från ett rundabordsamtal om hjälpmedel tillsammans med både profession och representanter från funktionsrättsrörelsen.

Tyvärr ges en bild av väldigt ojämlig tillgång till hjälpmedel i dag, med olika bedömningar och olika rättigheter beroende på var i landet man bor. Detta leder till att människor inte vågar flytta från en region till en annan av rädsla för att bli av med sina hjälpmedel. De hamnar i ett slags kommunarrest.

Regeringen har för all del gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en strategi för habilitering och rehabilitering där hjälpmedelsfrågan kommer att beröras. Detta är bra men otillräckligt. För att man ska komma till rätta med denna problematik behövs en ny samlad lagstiftning, och den behöver utredas vid sidan av den nuvarande hälso- och sjukvårdslagen.

Min fråga till socialtjänstministern är: Vilka initiativ avser ministern att ta för att personer med funktionsnedsättningar ska få mer jämlik tillgång till hjälpmedel?

Anf. 66 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar Christofer Bergenblock så mycket för frågan.

Precis som ledamoten beskrev har regeringen gett Socialstyrelsen ett uppdrag. Jag har noterat att detta har mötts med en väldigt glädje och tillfredsställelse av arbetsterapeuter och andra som arbetar med dessa viktiga frågor.

FN:s kommitté för personer med funktionsnedsättningar har också haft synpunkter på den ojämlika tillgången till detta i Sverige. Därför har regeringen gett MFD, Myndigheten för delaktighet, i uppdrag att jobba med samtliga dessa rekommendationer. Det görs i nära samarbete med funktionshindersorganisationerna.

Det här arbetet pågår i detta nu. Det finns en pågående dialog med våra funktionsorganisationer för att komma fram med förslag för att förbättra situationen. (Applåder)

Humanitärt stöd till unga i Ukraina

Anf. 67 KATARINA TOLGFORS (M):

Fru talman! Min fråga går till bistånds- och handelsminister Benjamin Dousa.

Förra veckan träffade jag Save the Childrens chef i Ukraina, som berättade om en kraftig ökning av psykisk ohälsa bland barn i Ukraina nu när vi är över tre år in i kriget.

Sveriges stöd till Ukraina är stort. Det vore värdefullt om ministern kunde säga några ord om det humanitära stöd som går till Ukraina och lite mer specifikt om stödet till barn och unga i Ukraina samt hur detta kanaliseras.

Anf. 68 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det humanitära läget i Ukraina är akut, särskilt nära fronten. Finansieringssituationen är också akut. Jag har träffat flera av de organisationer som har verksamhet för barn och unga. Graden varierar, men de kanske har

finansiering för 20–30 procent av året. Finansieringsläget är alltså mycket utsatt.

Från svensk sida är det samlade biståndet till Ukraina såklart högt prioriterat. Vi hjälper till på skol-sidan och på barnsjukhussidan. Vi hjälper brett för att stötta barn och unga i denna situation, både på kort sikt – till exempel med skolgång – och på lång sikt. Extremt många barn har varit med om ofattbart hemiska trauman och behöver psykosocialt stöd. Det svenska stödet är verkligen brett när det gäller barn och unga. (Applåder)

Situationen för våldsutsatta kvinnor

Anf. 69 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! För en tid sedan träffade jag en ung kvinna som de senaste tio åren har befunnit sig på flykt här i Sverige – i sitt eget land. Hon har befunnit sig på flykt från dem som borde ha stått för hennes trygghet, nämligen hennes egen familj.

Den här kvinnan kallar sig M. Hon är en av hundratals kvinnor i Sverige som lever med skyddad identitet. Hon har tyvärr vittnat om ett bristande bemötande från socialtjänsten i samband med skyddsplaceringen av henne och hennes barn. Hon har också berättat för mig om de många svårigheter som det innebär att leva skyddat i Sverige i dag.

Min fråga till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall är: Vad kan regeringen göra för att socialtjänsten ska kunna ta sitt ansvar, och vad mer kan vi göra för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor?

Anf. 70 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Att samhället har misslyckats med att skydda kvinnor som är utsatta för våld är helt oacceptabelt. Från regeringens sida bekämpar vi mäns våld mot kvinnor med samma kraft som vi använder för att bekämpa gängkriminaliteten. Vi har ett program med över 130 punkter för att göra just detta.

Det finns ett par punkter som jag särskilt vill lyfta fram, nämligen att vi har arbetat med ett utökat kontaktförbud och att det arbetas med att stärka skyddade boenden i Sverige. Fram till för ungefär ett år sedan kunde vem som helst starta ett skyddat boende, men i dag finns det kvalitetskrav och tillståndsplikt. Det finns trygghet avseende barnen, vilket också påverkar kvinnorna. Vi har dessutom säkerställt att våldsamma vårdnadshavare inte kan ha umgänge med sina barn.

Den nya socialtjänstlagen är ytterligare något jag vill nämna här. Att man tidigt kan jobba förebyggande kommer att stärka dessa kvinnors situation. (Applåder)

Den svenska försörjningsberedskapen

Anf. 71 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Carl-Oskar Bohlin.

Matpriserna rusar i höjden i Sverige. Många människor har det väldigt besvärligt när det gäller inköp av varor. En del utredningar om försörjningsberedskap och civil beredskap har lämnats, men det har fortfarande inte kommit någon leverans från regeringens sida när det gäller olika delar med koppling till detta.

När kan vi förvänta oss att få besked om hur Sverige ska klara den civila beredskapen? Många människor i våra kommuner och i våra hemlän undrar vad som händer.

Anf. 72 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Svaret på frågan är att det händer väldigt mycket. MSB konstaterade i sin förmågebedömning för hela det civila försvaret att det år 2024 vidtogs dubbelt så många förmågehöjande åtgärder som 2023. Förmågan i det civila försvaret växer just nu.

Jag håller inte med om slutsatsen att det inte har hänt någonting på försörjningsberedskapsområdet. Regeringen har ju gått vidare med ett antal snabbspår som går snabbare än den ordinarie beredningsprocessen för det betänkande som Johan Andersson refererade till. Det handlar bland annat om en nationell funktion för omhändertagande av förutsättningar för produktionsomställning. Detta är ett uppdrag som har getts till MSB.

Vidare har MSB och Socialstyrelsen fått i uppdrag att utarbeta piloter för försörjningsstödsanalyser som ska definiera vilket behov av försörjning som finns inom respektive sektor. Där har man börjat arbeta i två pilotsektorer.

Utöver detta har regeringen tillfört medel för försörjningsberedskap inom bland annat sjukvården och livsmedelssektorn. Det är på gång.
(Applåder)

EU:s ekonomiska tillväxt

Anf. 73 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Statsrådet Dousa skrev nyligen i en debattartikel att Europa måste bli mer nordiskt för att öka konkurrenskraften. Det låter fullt rimligt för en nordist som jag – i Norden är vi som mest likasinnade.

Specifikt måste vi arbeta för att EU ska undanröja administrativa och byråkratiska hinder som hämmar vår innovation och industriella utveckling och helt enkelt bli smalare och vassare. Vi behöver också konkreta åtgärder för att främja en mer dynamisk och konkurrenskraftig ekonomi inom EU, särskilt när det gäller försvarsindustrin, AI och andra vitala intressen.

Med tanke på den oroande utveckling som Europas ekonomi befinner sig i med lägre tillväxt än USA de senaste 20 åren och tappade andelar av världsekonomin samtidigt som Asien har vuxit och USA hållit position, vad anser statsrådet Dousa att Sverige kan göra för att bidra till att vända denna trend, i synnerhet i detta kritiska omvärldsläge?

Anf. 74 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Det finns mycket vi kan göra på både europeisk och svensk nivå. På europeisk nivå handlar det om de regleringar som har nämnts innan och som på olika sätt hindrar den innovationsförmåga som finns hos svenska och europeiska företag. Många av dessa regleringar kom under den tidigare EU-kommissionen, vilket har gett väldigt höga kostnader för svenska och europeiska företag. Det positiva nu är att det finns ett slags sense of urgency hos många av medlemsstaterna så att vi kan gå fram med reformer som drar tillbaka mycket av detta.

Dessutom agerar regeringen för att det ska tecknas nya frihandelsavtal, inte minst för att det stormar på andra sidan Atlanten. Här ligger nu flera på bordet, bland andra Mercosur, Indien och Mexiko.

Regeringen behöver också göra sin hemläxa i en svensk kontext, och här tror jag att vi har en samsyn i fråga om kärnkraft och mycket annat.
(Applåder)

Främjande av sexuella och reproduktiva rättigheter

Anf. 75 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Den 24 januari återinförde Trumpadministrationen global gag rule, en mycket kontroversiell och skadlig policy som bland annat begränsar eller rent av slaktar USA:s utländska bistånd till organisationer som tillhandahåller, ger råd om eller förespråkar lagliga aborttjänster – och detta i en värld där många stater och samhällen redan i dag har mycket svårt att tillhandahålla trygg och säker sjukvård. Dessutom hävdar Trumpadministrationen att rätten till abort inte är en internationell rätt och därmed inte ingår i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Detta är det yttersta beviset på den backlash vi upplever på så många områden inom jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Desto viktigare är det då att Sverige markerar och går före i dessa frågor. Eftersom biståndet även i Sverige görs om i grunden och enligt min mening sparas rejält på, hur säkerställer regeringen att stödet till sexuella och reproduktiva rättigheter för flickor och kvinnor inte minskar inom biståndet utan ökar?

Anf. 76 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den viktiga frågan.

Jag instämmer helt och hållet. Det kan bokstavligt talat vara så att många unga flickor och kvinnor riskerar att dö som ett direkt resultat av det som just nu händer. Vi vet att osäkra aborter är en av de vanligaste dödsorsakerna bland flickor och kvinnor i den fattiga delen av världen.

Detta är en prioriterad fråga för Sverige, men det är helt omöjligt för oss att täcka hela det gap som uppstår i och med att USA drar sig tillbaka. USA står för ungefär 40 procent av det totala humanitära biståndet och ungefär 30 procent av biståndet i stort. Det finns dock några områden där regeringen ser över och prioriterar biståndet för att kunna täcka upp delar av detta. Det

handlar om Ukraina, humanitärt arbete och givetvis flickors och kvinnors rättigheter. Om Sverige inte prioriterar detta kommer få andra länder att göra det, vilket kan resultera i att tusentals flickor och kvinnor faktiskt dör.

Den nya cybersäkerhetsstrategin

Anf. 77 LARS PÜSS (M):

Fru talman! Regeringen har sedan starten prioriterat cybersäkerhetsfrågor. En av åtgärderna var att låta FRA ta över hela ansvaret för Nationellt cybersäkerhetscenter. I dag har regeringen presenterat en ny nationell cybersäkerhetsstrategi eftersom det är ytterst angeläget att vår förmåga att möta cyberhot stärks ytterligare.

Kan statsrådet Bohlin berätta om denna strategi och hur den kommer att stärka vår cybersäkerhet?

Anf. 78 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tackar Lars Püss för frågan.

Det viktigaste med denna strategi jämfört med många tidigare strategier är att den har mätbara mål. Med denna strategi kommer det att vara tydligt var vi 2030 ska vara i en lång rad avseenden när det gäller att stärka det proaktiva cybersäkerhetsarbetet, stärka kompetens och kunskapsutveckling och kunna hantera cybersäkerhetsincidenter. Strategin gäller fram till 2029 och kommer varje år att åtföljas av en handlingsplan. I handlingsplanen för 2025 finns 72 listade åtgärds punkter som ska vara genomförda innan året är slut. År 2026 kommer det en ny handlingsplan och så vidare för att säkerställa att vi håller högt tempo i att bygga en bättre cybersäkerhet i hela Sverige. (Applåder)

Följeslagarprogrammet

Anf. 79 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! För ett år sedan rev israelisk militär Abus nybyggda bilverkstad utanför Betlehem, en verksamhet som han investerat 3 miljoner kronor i. Rivningsordern var redan utfärdad, precis som för tusentals andra palestinska hem och företag på Västbanken. Om detta kan vi läsa på Följeslagarprogrammets Instagramsida.

Följeslagarprogrammet drivs av Sveriges kristna råd. Man följer palestinska barn till skolan så att de inte ska behöva vara rädda för att bli attackerade av militanta bosättare. Man dokumenterar bosättarnas våld och spelar därmed roll för tryggheten i en miljö med ockupation och förtryck.

Det är 400 svenskar som har deltagit i verksamheten, men nu drar Sverige in stödet till detta program. Frågar man Sida hänvisar myndigheten till regeringen och regeringens politik.

Som svensk riksdagsledamot i utrikesutskottet tycker jag att denna politiska inriktning är helt fel. Därför frågar jag statsrådet Dousa om han är beredd att

ompröva regeringens politik och ta initiativ för att återstarta Följeslagarprogrammet.

Anf. 80 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag har själv på nära håll sett de israeliska extrema bosättarnas fruktansvärda våld mot civila på Västbanken. Barn blir utsatta för övergrepp genom att få stenar kastade på sig, och hus bränns upp av extremister. Den israeliska statsmakten tar inte heller sitt ansvar och lagför de människor som begår dessa vidriga brott. Detta sätter även käppar i hjulet för ett fritt palestinskt land att bedriva skolverksamhet och annat viktigt.

Problemet för regeringen och Sveriges riksdag är att resurserna är begränsade. Regeringen har beslutat att formulera om det palestinska biståndet. Det handlar om att bygga institutioner och bekämpa korruption för att på lång sikt och på institutionell nivå kunna hjälpa den civila befolkningen i Palestina att kunna leva i ett land i frihet, med demokrati och utan korruption. (Applåder)

Modell för försörjningsberedskap

Anf. 81 GÖRAN HARGESTAM (SD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Carl-Oskar Bohlin.

Sverigedemokraterna har under många år lyft upp frågan om försörjningsberedskap och krislager. Utvecklingen av det civila försvaret och vår försörjningsberedskap under 2000-talets besparingsera är något vi i dag får betala dyrt för. I händelse av kris och krig kan det ta tid innan vi får den hjälp vi behöver utifrån, och coronapandemin visade hur viktigt det är med fungerande lager och logistikkedjor.

Utformningen av en ny modell för försörjningsberedskap är inte helt klar, och diskussionerna har hittills kretsat kring lagstiftning eller avtal mellan stat och näringsliv som enda alternativ.

Sverigedemokraterna har resonerat om ett tredje alternativ och en möjlig medelväg som bygger på frivillighet och viss statlig ersättning.

Kan statsrådet redogöra för hur han ser på en möjlig modell som är både ekonomiskt hållbar och ger god effekt i händelse av kris eller krig?

Anf. 82 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tackar Göran Hargestam för frågan. Att jag fick en liknande fråga tidigare under dagens frågestund visar att den är angelägen.

Vi är just nu i en process av att etablera ett nytt system för försörjningsberedskap. Samtidigt som detta sker tillförs också medel för faktisk försörjningsberedskap, alltså i vissa specifika fall lagerhållning. Vi har kommit längst i hälso- och sjukvårdssektorn, där vi bland annat har skapat förutsättningar för nationella säkerhetslager för traumavårdutrustning för att kunna hantera masskadeutfall på svenskt territorium. Detta

finns redan på plats som en konsekvens av de medel som har skjutits till.

Näringslivsrådet för totalförsvaret kommer inom kort att genomföra en resa till Finland för att titta på Finlands modell och hur man där har löst detta.

Vi fortsätter att arbeta med frågan.
(Applåder)

Förslaget om digitala bakdörrar

Anf. 83 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Statsrådet Carl-Oskar Bohlin har i dag presenterat en ny cybersäkerhetsstrategi med beskedet att vi behöver ta arbetet med cybersäkerhet på betydligt större allvar. Det kan jag bara hålla med om.

Samtidigt vill regeringen införa bakdörrar i säkra kommunikationstjänster i vårt land. Det skulle enligt försvaret självt, FRA och många andra länders säkerhetstjänster inte kunna göras utan att man riskerar att de nyttjas av tredje part, som till exempel Kina, Iran, Ryssland och andra länder.

Man har sett när man har infört liknande regler i USA att det har nyttjats till stora intrång. Regeringens förslag riskerar aktivt att bidra till att försämra Sveriges säkerhet och just cybersäkerheten.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Bohlin om han delar försvarets uppfattning att svenska myndigheter, försvaret självt, näringsliv, medborgare etcetera ska ha rätt till säker kommunikation och att totalsträckskrypterade tjänster utan bakdörrar måste garanteras för Sveriges säkerhets bästa.

Anf. 84 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Man får ändå säga att det är lite originellt att samma parti ställer samma fråga fast till två statsråd. Försvarsministern har redan besvarat den här frågan i innevarande frågestund.

Svaret är att det finns en lång rad aspekter av frågan som naturligtvis måste beaktas innan vi lämnar ett förslag. Den här frågan bereds i Regeringskansliet.

Stärkande av svensk försvarsindustri

Anf. 85 CAMILLA BRUNSBURG (M):

Fru talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonsson.

I min valkrets i Blekinge är försvarsindustrin oerhört viktig, och det är den även för hela Sverige. Det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har kraftfullt försämrats, och det svenska försvaret behöver snabbt stärkas. En avgörande del i detta är att vi stärker försvarsindustrin och ökar produktionen.

Regeringen har redan vidtagit viktiga initiativ. Men vi vet att industrin fortfarande har utmaningar, bland annat kopplade till långsiktiga beställningar, kompetensförsörjning och tillgång till kritiska komponenter.

Därför är min fråga till försvarsministern: Vilka ytterligare åtgärder ser regeringen som nödvändiga för

att säkerställa att svensk försvarsindustri kan skala upp produktionen i den takt som behövs?

Anf. 86 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Camilla Brunsberg, för en angelägen fråga!

Vi står i ett läge där många länder i Europa nu ska växa samtidigt med sina nationella försvar. Vi ska också fortsätta att stötta Ukraina långsiktigt.

När man tittar på den svenska försvarsindustrin ser man att den nu är på maxnivåer när det kommer till antalet anställda och i termer av omsättning.

Nu är vi i ett läge där vi kommer att behöva bygga ut produktion. Den bästa förutsättningen för att göra det är att vi gör precis som Camilla Brunsberg var inne på.

Det första handlar om långsiktiga beställningar, och gärna att flera länder går ihop så att vi kan få en större volym på beställningarna.

Det andra är kompetensförsörjning. Det vet vi att försvarsindustrin jobbar aktivt med. Det gör vi också på Regeringskansliet. Vi har lagt fram en strategi för det som heter STEM för att få fram fler personer som vill ägna sig åt naturvetenskapliga yrken och ingenjörsyrken, som också är väldigt viktiga.

Ett antal saker berörs i frågan. Vi kommer att återkomma i regeringens försvarsindustristrategi senare i år.

Ukraina och regeringens biståndsprioriteringar

Anf. 87 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Tidöpartierna genomför nu den största reformagendan på biståndsområdet i modern tid. Det är bra, och vi ser effekterna av det redan nu.

Vi måste prioritera bland våra skattemedel. Vi har krig i vårt närområde, där Sverige generöst har skänkt många miljarder till Ukraina. Det är rätt, och det är riktigt, eftersom det också gäller vår säkerhet. Men vi fortsätter att skänka bistånd till Gaza, Mellanöstern och Afrika eftersom det pågår konflikter och krig även där.

När vi nu måste rusta upp vår egen säkerhet undrar jag om regeringen kommer att prioritera om ännu mer inom biståndspolitiken för att vi ska kunna ge mer pengar till i första hand Ukraina framöver.

Anf. 88 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack för frågan!

Ukraina är regeringens enskilt viktigaste utrikespolitiska prioritering. När jag går till jobbet varje dag funderar jag på hur vi kan se till att vi får ytterligare medel till Ukraina.

Det var bland annat därför som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna för bara drygt en vecka sedan presenterade det enskilt största civila stödpaketet i Sveriges historia till ett enskilt land. Det paketet gick just till Ukraina.

Vi stöder Ukraina på bred front. Det är allt ifrån grundläggande infrastruktur, så att järnvägarna både

kan exportera varor och produkter som finansierar statskassan och kan få trupper till fronten, till energiinfrastruktur och minröjning, så att barn kan gå till skolan och gå till ett sjukhus.

Vi stöder på en bred front. Det gör vi såklart av solidariska skäl. Men precis som också sagts tidigare gör vi det av svenska skäl. Ett Ukraina som är fritt, demokratiskt och starkt är också bra för Sverige på kort och på lång sikt.

(Applåder)

Framtida ekonomiskt samarbete med Ukraina

Anf. 89 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! Min fråga går till bistånds- och handelsminister Benjamin Dousa.

Vi alla här inne ser nog fram emot den dag då kriget i Ukraina är över – den dag då Ryssland har förlorat och dragit sig tillbaka från ockuperat territorium. Men när den dagen kommer så kommer Ukraina att stå kvar med stora utmaningar, inte minst ekonomiska.

Jag och förhoppningsvis mina borgerliga kollegor här inne vet att i de situationerna behövs det kapitalism, marknadsekonomi, företagande och handel med andra för att lyfta länder ur fattigdom och skapa jobb, tillväxt och framtidshopp. Det kommer även att gälla för Ukraina.

Därför undrar jag hur regeringen redan nu planerar för att stötta Ukraina med ekonomiskt samarbete och handel efter krigets slut.

Anf. 90 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack för frågan!

Jag instämmer helt och hållet i att det som långsiktigt kommer att bygga Ukrainas välbefinnande är just marknadsekonomi, fungerande institutioner och såklart ett EU-medlemskap.

Dagen efter kriget och en rättvis fred kommer självklart Sverige och många andra EU-länder att vara beredda att stötta den processen både i expertis och i reda pengar.

Det är glädjande att regeringen fattade beslut om att förbättra löptiderna och villkoren för de exportkreditgarantier som gäller för svenska företag som gör affärer i Ukraina.

Det är viktigt att få dit svenska företag. Vi har ungefär 60 företag i Ukraina just nu. Det är delvis av rent kommersiella skäl men också så att svenska företag kan vara med och hjälpa till att bygga upp det ukrainska näringslivet och skapa välbefinnande och förutsättningar på arbetsmarknaden även i Ukraina.

Sverige kommer självklart att hjälpa till att bygga upp den ukrainska ekonomin.

(Applåder)

Småföretags internationella handelsmöjligheter

Anf. 91 ANNA AF SILLÉN (M):

Fru talman! Också min fråga går till utrikeshandelsminister Benjamin Dousa.

De små och medelstora företagen är en viktig del av vårt svenska näringsliv. Vi vet att här skapas jobb, drivs utveckling och levereras finansiering till vår välfärd.

Småföretagens verksamheter sträcker sig också alltmer över landsgränserna. Men när jag träffar småföretagare i Sverige och i mitt hemlän Sörmland vittnar många om begränsande regleringar och kostnader både här och utomlands.

Regeringens förenklingsresa är med andra ord efterlängtat. Det förenklingsråd som har tillsatts för att minska regelbördan och implementeringsrådet som ska stoppa gold-plating av EU-direktiv är två viktiga insatser.

Mycket välkommen är också den exportstrategi som regeringen har skrivit fram och som är den första i sitt slag att lyfta fram småföretagarperspektivet.

Min fråga till ministern är hur regeringen arbetar framåt för att stärka småföretagares handels- och affärsmöjligheter internationellt.

Anf. 92 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack, Anna af Sillén, för frågan!

Om jag ska förenkla det kan man dela upp min portfölj i tre delar.

Det handlar för det första delvis om att rulla tillbaka många av de regelverk som försvårar för både stora och små företag. Där det för stora företag är en kostnad kanske det för små företag gör det helt omöjligt att bedriva verksamhet.

Det handlar för det andra delvis om att förenkla för handeln på den inre marknaden i EU. Ofta säger vi att vi har fri rörlighet av tjänster, kapital och varor inom den europeiska inre marknaden. Det stämmer inte alltid i praktiken.

Det gäller inte minst på tjänsteområdet, där vi har många reglerade yrken. I Sverige har vi ungefär 150 reglerade yrken. I EU finns det ungefär 5 700 reglerade yrken. Det är ett mycket stort problem.

Den tredje delen handlar såklart om att teckna nya frihandelsavtal. Det drar ned tullsatserna. Men i frihandelsavtal finns också ofta komponenter av andra handelshinder som skapar byråkrati.

Det gäller framför allt för de små och medelstora företagen, där det är väldigt kostnadsdrivande. Man kanske måste anlita konsulter och experter bara för att förstå hur man bedriver handel utanför EU.

Den socialpreventiva strategin

Anf. 93 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Fru talman! För ungefär ett år sedan lanserade regeringen den socialpreventiva strategin Barriärer mot brott, som syftar till att tidigt identifiera riskfaktorer för kriminalitet och stärka samhällets skyddande strukturer. En central del i strategin är att olika myndigheter, kommuner och civilsamhället ska samverka bättre för att förebygga brott och bryta destruktiva mönster i tid.

Jag vill vända mig till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall. Regeringen har tagit viktiga steg

för att stärka det socialpreventiva arbetet genom just den här strategin för att tidigt fånga upp ungdomar i riskzon.

Efter ett år med strategin Barriärer mot brott – vilka effekter börjar socialtjänstministern se? Och vad avser socialtjänstministern att göra framöver för att ytterligare stärka arbetet med att bryta destruktiva mönster i tid och förhindra att ungdomar dras in i kriminalitet?

Anf. 94 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, Ludvig Ceimertz, för en mycket bra fråga om en mycket viktig strategi!

Precis som nämnts visar den socialpreventiva strategin Barriärer mot brott på det breda förebyggande arbete som den här regeringen bedriver. Som ledamoten säkert förstår är det svårt att redan nu dra långtgående slutsatser så här tidigt i processen. Men det är tydligt att regeringens satsningar på förebyggande arbete är väldigt efterfrågat i landet, och om vi ska klara av att bryta trenden med rekryteringen måste vi arbeta med insatser över hela linjen.

Vi bedriver nu ett brett förebyggande arbete som handlar om att skola, sjukvård och stödfunktioner ska fungera. Vi måste ha en socialtjänst som kommer in tidigt, innan utvecklingen har gått åt fel håll.

Slutligen: Det handlar också om en brottsbekämpning som hanterar dem som trots alla dessa förebyggande insatser väljer en kriminell bana. Bara genom att arbeta så här kommer vi att knäcka kriminaliteten.

Uppbyggnaden av det civila försvaret

Anf. 95 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! I det här allvarliga säkerhetsläget är det viktigt att vi fortsätter att stärka totalförsvaret. I medierna läser vi varje dag hur Sverige och våra europeiska vänner inser det allvarliga läget för vår och Europas säkerhet och att vi alla måste rusta upp.

Oftast hör vi dock bara om det militära försvaret. Men utan ett robust civilt försvar blir det inte så himla mycket av det militära försvaret. Utan vatten, mat, el, vägar, sjukvård med mera är inte vår försvarsförmåga värd namnet, skulle jag vilja säga.

Därför, fru talman, vill jag fråga statsrådet Carl-Oskar Bohlin om han kan redogöra för hur uppbyggnaden av det så viktiga civila försvaret fortlöper.

Anf. 96 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, Helena Bouveng, för frågan!

Med bara 50 sekunder till mitt förfogande kan jag konstatera att förmågeutvecklingen i det civila försvaret under lång tid har gått alldeles för långsamt. Det här är någonting som också Riksrevisionen konstaterar i sin granskning av det civila försvaret.

Från och med 2015 fram till 2022 hände mycket lite i utvecklingen av det civila försvaret. Nu har förmågeutvecklingen stärkts betydligt. MSB kom, som jag nämnde tidigare, med en förmågebedömning där

man säger att förmågan ökar i alla tio beredskapssektorer. Det skulle behöva gå ännu fortare. År 2024 var det dubbelt så många förmågehöjande åtgärder som 2023, men vi behöver växla upp ännu mer givet det allvarliga säkerhetsläget.

Nu tillförs också substantiella mängder pengar till det civila försvaret, vilket skapar förutsättningar för mer förmåga. Men det kräver att alla fortsätter att arbeta mycket hårt för att säkerställa att vi också når dit.

Civilförvarssamverkan i gränsregioner

Anf. 97 MATS SANDER (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Carl-Oskar Bohlin.

Vi fortsätter på det inslagna spåret med återuppbyggnad av civila delar av försvaret. Det kräver samverkan mellan olika aktörer. I gränsregioner som till exempel Öresund finns en lång tradition av samverkan både i vardagen och under kristider. Lokala aktörer, till exempel Helsingborg och Helsingör, har ofta etablerade kontakter. Men civilförvarssamarbete kräver också nationellt stöd.

Min fråga är därför hur statsrådet ser på möjligheterna att utveckla och stärka samarbetet i gränsregioner ur ett civilförvarsperspektiv. Och vilken roll ser han för de nationella aktörerna i detta?

Anf. 98 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, Mats Sander, för frågan!

Jag delar helt ansatsen i frågeställningen, nämligen att vi behöver samarbeta mer mellan de nordiska länderna. Vi behöver göra det bättre i gränsregioner.

Jag skulle säga att vi också måste expandera det redan befintliga samarbetet som i dag kallas Hagasamarbetet till att omfatta också de baltiska länderna och även Polen. Regeringen arbetar också bilateralt för att stärka de relationerna.

Jag tror att det är helt avgörande att länder som delar geografi men som också delar säkerhetspolitiska slutsatser om omvärldsläget arbetar tätare tillsammans. Det är helt uppenbart att vår familj finns i Norden och Baltikum i det här avseendet. Vi gör vad vi kan för att nu inrikta det befintliga Hagasamarbetet mellan länderna till att tydligare också handla om civilt försvar och inte bara, som tidigare, om fredstida krisberedskap.

Sveriges deltagande i Natos luftförsvar

Anf. 99 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Vi ska strax gå till beslut här i kammaren om att skicka en svensk väpnad styrka med åtta stridsflygplan och personal till Natos luftförvarssoperation i Polen.

Min fråga går till försvarsministern. Ser han någon risk med detta med tanke på vårt eget försvar av Sverige?

För övrigt vill jag tacka för att det finns väldigt många fina nya kroppsskydd för tjejer ute runt om i Sverige.

Anf. 100 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack till Alexandra Anstrell för frågan!

Kopplat till vår insats i Polen, det som heter Air Policing, är det Försvarsmaktens egen bedömning att detta kommer att stärka förmågan i flygvapnet i och med att vi kommer att få en högre grad av interoperabilitet eller en bättre förmåga till samverkan. Vi stärker Nato, och Natomedlemskapet stärker oss.

Jag tycker att man ska se detta i ljuset av att vi nu har varit allierade i ett år. Sverige gick med i Nato inte bara för att få säkerhet utan för att också kunna ge säkerhet. Det gör vi snart i Polen, det gör vi i Lettland genom vår mekaniserade bataljon och det gör vi i Finland, där vi har huvudansvaret för Natos aktiviteter för avskräckning och försvar. Det är en solfjäder av Natoaktiviteter som Sverige nu bedriver i närområdet som jag tycker att det finns anledning att känna en viss stolthet över.
(Applåder)

Ett stärkt föräldraansvar

Anf. 101 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! För att knäcka den organiserade brottsligheten är det viktigt att de brottsbekämpande myndigheterna nu både får ökade resurser och nya verktyg.

Men lika viktigt är att vi genomför en offensiv kring det förebyggande arbetet. Det görs nu genom familjestödsprogram och skolsociala team.

Den 1 juli kommer antligen en ny socialtjänstlag. Det är en reform som kommer att betyda mycket för att sänka trösklarna till socialtjänsten och för att stärka det förebyggande arbetet med mer av tidiga insatser. Det kommer att innebära att fler, både barn och föräldrar, kommer att få hjälp innan små problem har hunnit bli stora.

Det finns dock föräldrar som inte tar emot hjälp, trots stora behov. Det måste vi ändra på – eller för att citera statsministern: ”Sverige kommer aldrig kunna bryta nyrekryteringen av barn så länge föräldrar tillåts strunta i sitt ansvar.”

Jag vill fråga socialtjänstministern vad regeringen konkret gör för att stärka föräldraansvaret och för att täppa till glappet mellan frivillighet i socialtjänstlagen och omhändertagande enligt LVU.

Anf. 102 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, Johan Hultberg, för frågan!

Det är ingen hemlighet att socialtjänsten under många år har lidit av ett lågt förtroende, som inte har förbättrats av de senaste årens LVU-kampanj.

Det här har gjort att alldeles för många människor som är i behov av socialtjänstens insatser har tackat nej till detta. Jag beskrev tidigare att ungefär hälften av

alla vårdnadshavare i Sverige i dag tackar nej till de här insatserna. Det gör att barn och unga inte får det stöd och den hjälp som de behöver.

Den nya socialtjänstlagen är tänkt att jobba mer förebyggande och uppsökande. Det kommer naturligtvis att bygga förtroende. Vi vet att människor som har haft kontakt med socialtjänsten också känner större förtroende för den.

Precis som ledamoten säger kan vi inte acceptera att föräldrar väljer att inte stötta och hjälpa sina barn. Därför arbetar vi nu med den utredning om så kallat mellantvång som kom för några månader sedan. Det handlar om att vi ska få in insatser som gör att vi inte behöver gå in med de mest tvingande insatserna, LVU. Jag är övertygad om att det kommer att få effekt på sikt.

(Applåder)

De skolsociala teamen

Anf. 103 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Även min fråga går till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Regeringen har i dag gett besked om stora och tydliga satsningar för en tryggare skola, vilket tyvärr är helt nödvändigt. Vi kommer aldrig att glömma händelsen i Örebro. Nästan varje dag ser vi hur otryggheten i skolan ökar. Anmälningarna till Arbetsmiljöverket om hot och våld i skolan har ökat med 150 procent de senaste tio åren.

Men det finns ändå ljus i mörkret. De här förändringarna träder i kraft den 1 april. Till exempel slopas tillståndskrav för att ha kameraövervakning i skolan. Det kommer också lagändringar om säkerheten i skolan. Men det viktigaste arbetet är ändå det förebyggande, som vi pratade lite grann om här tidigare. Där ingår bland annat satsningar på förbättrad elevhälsa, akutsikringar och även skolsociala team. De skolsociala teamen arbetar med att få elever att gå till skolan, förstås, men också att kunna nå målen.

Min fråga till socialtjänstministern är hur vi kan stärka de skolsociala teamen, förbättra samarbetet med socialtjänsten och kanske också öka det.

Anf. 104 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket för frågan, ledamoten!

Det är ingen hemlighet att de skolsociala teamen är en reform som ligger mig väldigt varmt om hjärtat, inte minst som gammal lärare. Det ger naturligtvis en helt annan kraft att kunna jobba med barn som är hemmasittare eller som riskerar att på olika dras ut i bland annat kriminalitet. Att socialtjänsten och lärarna i skolan kan arbeta tillsammans sida vid sida kan, rätt hanterat, leda till någonting mycket större. Ett plus ett blir mycket mer än två.

Jag är väldigt glad att vi nu ser att allt fler kommuner söker dessa pengar och bygger skolsociala team. Jag vill rikta en uppmaning, nu när jag har möjligheten,

till de kommuner som ännu inte har gjort detta att göra det. Det här är en insats som verkligen kommer att göra skillnad för barn i skolan.

Hanteringen av orosanmälningar

Anf. 105 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! Min fråga går också till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Innan jag kom in i riksdagen var jag ordförande i socialnämnden och IFO i Mora. Att lämna in en orosanmälan är att bry sig om ett barn, en ungdom eller en äldre. Under mina år som socialnämndsordförande hanterade vi rätt så många orosanmälningar. Antalet ökade under mandatperioderna. Det kom orosanmälningar från skola, polis, grannar, vänner och så vidare. Dessa sorterades in i så kallade kronpärmar efter datum och år, ingenting annat.

När socialsekreterare efter att en orosanmälan har kommit in ska titta om det finns en tidigare orosanmälan måste de bläddra i dessa pärmar för hand, vilket är orimligt. Det är inte rättssäkert och tar alldeles för lång tid.

Vad gör socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall och regeringen konkret för att lösa den här utmaningen?

Anf. 106 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Det är helt ofattbart att vi fortfarande har en ordning i Sverige där orosanmälningar inte är digitalt sökbara utan förvaras i pärmar. Det är inte svårt att förstå att hyllorna med dessa pärmar som ledamoten beskriver är långa och många i stora städer och kommuner. Risken att barn faller mellan stolarna är uppenbar.

Därför är det väldigt viktigt att det i den nya socialtjänstlagen kommer att vara så att alla orosanmälningar, även de som inte leder till omedelbart utredande, blir digitalt sökbara. Så säkerställer vi att barn och unga som befinner sig i risk inte faller mellan stolarna.
(Applåder)

Sveriges och EU:s stöd till Libanon

Anf. 107 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Benjamin Dousa.

För en tid sedan kunde Libanon äntligen utse en ny president och premiärminister, detta då den Iranstödda milisen Hizbollah inte längre har samma förmåga att blockera och sabotera libanesisk politik. Det är bra. I mina samtal med företrädare för våra systerpartier, det vill säga Moderaternas och Kristdemokraternas systerpartier i Libanon, är det tydligt att det finns ett begynnande hopp i landet om att kunna återupprätta en fungerande stat, en fungerande demokrati och en fungerande rättsstat.

I det arbetet behövs stöd från Sverige och från EU. Det är något som vi själva har varit tydliga med och som även EU:s höga representant Kallas har varit tydlig med.

Min fråga till statsrådet är: Kan statsrådet beskriva lite mer vad Sverige och EU gör för att stötta Libanon i detta utsatta läge när chansen finns att bygga demokrati i Mellanöstern?

Anf. 108 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag instämmer helt i det som sades: Det är mycket välkommet att Libanon äntligen har fått en fungerande regering på plats. Det öppnar för ett mer långsiktigt svenskt stöd som kan hjälpa till att bygga upp institutioner och se till att landet i grund och botten kan fungera på ett mycket bättre sätt än tidigare.

Det finns flera olika strategier, både globala och regionala och i form av landfönster, som öppnar just för långsiktigt utvecklingsbistånd, även om fokus den senaste tiden framför allt har varit på det humanitära arbetet längs gränsen. Att man nu har en fungerande regering på plats öppnar för helt andra, långsiktiga utvecklingsbiståndsverktyg.
(Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.16 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 mars

SoU19 Barn och unga inom socialtjänsten

Punkt 2 (Brottsförebyggande insatser)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

198 för utskottet

93 för res. 4

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 59 M, 16 V, 20 C, 16 KD, 15 MP, 9 L, 1 -

För res. 4: 92 S, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 5 (Familjehem)

1. utskottet

2. res. 7 (MP)

Votering:

184 för utskottet

15 för res. 7

92 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 62 SD, 59 M, 16 V, 20 C, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 7: 15 MP

Avstod: 91 S, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Rose-Marie Carlsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Uppföljning och stöd efter placeringen)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

197 för utskottet

63 för res. 13

31 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 13: 62 SD, 1 -

Avstod: 16 V, 15 MP

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 10 (Förbättrad samhällsvård och nya placeringsformer)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

167 för utskottet

16 för res. 16

108 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 59 M, 20 C, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 16: 16 V

Avstod: 92 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 12 (Stödpersoner och stödorganisationer till barn m.m.)

1. utskottet

2. res. 19 (C, MP)

Votering:

193 för utskottet

35 för res. 19

63 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 16 V, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 19: 20 C, 15 MP

Avstod: 62 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.

Punkt 1 (Våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

Votering:

147 för utskottet

20 för res. 3

124 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 59 M, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 3: 20 C

Avstod: 92 S, 16 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 4 (Prostitution och sexuell utsatthet)

1. utskottet

2. res. 10 (MP)

Votering:

147 för utskottet

15 för res. 10

129 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 59 M, 16 KD, 9 L, 1 -

För res. 10: 15 MP

Avstod: 92 S, 16 V, 20 C, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Punkt 6 (Övriga frågor om hedersrelaterat våld och förtryck)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

Votering:

227 för utskottet

63 för res. 14

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 58 M, 16 V, 20 C, 16 KD, 15 MP, 9 L, 1 -

För res. 14: 62 SD, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 10 M, 8 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 7 L

Anna af Sillén (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Skyddat boende)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

240 för utskottet

16 för res. 16

34 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 59 M, 16 KD, 9 L, 2 -

För res. 16: 16 V

Avstod: 20 C, 14 MP

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD,
4 MP, 7 L

Linus Lakso (MP) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 8 (Kvinnojourernas verksamhet)

1. utskottet

2. res. 17 (S)

Votering:

120 för utskottet

92 för res. 17

79 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 20 C, 16 KD, 15 MP, 9 L, 1 -

För res. 17: 92 S

Avstod: 62 SD, 16 V, 1 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 9 M, 8 V, 4 C, 3 KD,
3 MP, 7 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UFöU3 Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 (forts. från § 6) Skogspolitik (forts. MJU12)

Anf. 109 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för anförandet som hon höll innan frågestunden började!

Hemmavid har jag vid ett antal tillfällen träffat medlemmar ur GS-facket. De har berättat om hur flera sågverk drar ned på sina skift. Många varslar också sina medarbetare. Varslen beror på en fortsatt låg inhemsk konsumtion av trävaror, vilket främst beror på

att byggindustrin står stilla. Det byggs inga bostäder med den här regeringen.

Sågverksindustrin är oerhört viktig och bidrar med arbetstillfällen i hela landet, men dessa sågverksarbetare blir nu en del av den enorma arbetslöshet som breder ut sig över vårt land. Det här är en fråga som i allra högsta grad bör engagera regeringen och dess företrädare.

Min fråga till ledamoten är vad som görs för att öka den inhemska efterfrågan på sågade trävaror och även säkra råvarutillförseln.

Anf. 110 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för väldigt viktiga frågor!

Den arbetslöshet som vi ser i Sverige i dag är djupt bekymmersam, och det är viktigt att den som blir arbetslös får möjlighet att ställa om, fortbilda sig eller utbilda sig till något annat yrke så att man kanske inte behöver flytta utan kan bo kvar. Där har Arbetsförmedlingen en viktig roll. Det är även så att samtidigt som vi har en hög arbetslöshet har vi en svår kompetensbrist. Matchningen funkar inte alltid så bra.

Det görs mycket, men det kan säkert göras mer. Läget har de senaste veckorna bara blivit ännu svårare med Northvolts konkurs, så det är viktigt att arbeta med frågan.

Det här är inte mitt specialområde, så exakt i detalj vad regeringen gör kan jag inte svara på. Men jag vet att man är bekymrad över läget och jobbar med frågorna för att människor ska kunna ställa om.

Anf. 111 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för svaren!

Råvarutillförseln handlar ju om trä från våra skogar, och det har man problem att få in utifrån allt som sker i våra skogar nu. Jag tänker på artskyddet och att man helt enkelt inte får avverka sin skog men också mycket annat.

Det byggs också för lite, och det byggs för lite i trä. Här saknar vi verkligen förslag och idéer från regeringen. Vi behöver bygga i det här landet, och vi behöver bygga mer i trä.

Jag var inne på artskyddsfrågan, och det var också ledamoten i sitt anförande. Jag har även lyft det tidigare. I ledamotens anförande kunde vi höra att Artskyddsutredningen är på väg fram, tre månader förseiad. När kommer Artskyddsutredningen att lämna förslag som kan föra det här arbetet framåt så att skogsägarna som väntar får svar?

Vi har också det här med fåglarna. Hur kommer man att hantera fåglarna? Det låter ju som att fåglarna inte ens finns med, och hur ska man då kunna få en helhetslösning på detta så att inte våra skogsägare fortsätter att hamna i kläm?

I detta anförande instämde Björn Petersson (S).

Anf. 112 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för att du tar upp artskyddet i replikskiftet! Det är en väldigt viktig fråga, och det är verkligen viktigt att vi hittar en bra lösning på det. Jag delar den problembild som ledamoten beskriver.

Det är precis så: Man arbetar i hög fart med frågan på Regeringskansliet inom ramen för den här utredningen. Jag kan inte ge något specifikt datum, men arbetet fortgår, det händer saker och snart kommer det att bli känt vad som händer.

Det var sagt att utredningen skulle levereras vid årsskiftet. Nu blev det inte så; det har gått några månader över tiden. Det är en komplex fråga, och det är bättre att det blir rätt än att man gör saker fort och fel.

Det finns en stor samsyn i regeringssamarbetet om att vi behöver hitta ett bra system för artskyddsfrågorna, och det kommer snart att levereras.

Anf. 113 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Man blir lite förvirrad när man har tagit replik på ett anförande som hölls för två timmar sedan på grund av att torsdagarna ser ut som de gör. Men jag tror att jag kan tyda mina anteckningar.

Ledamoten tog i sitt anförande upp att regeringen nu tar de nödvändiga stegen för biologisk mångfald och ser till skogsnyttan. Det är också viktigt med frihet under ansvar och rådgivning över sin egen skog.

I mitt anförande och även i tidigare replikskiften pratade jag om den lagstiftning och de förordningar som vi har att följa när det gäller skogen. När det kommer till biologisk mångfald och klimatsidan levererar vi inte. Detta är inget fritt valt arbete. Vi har flera gånger nämnt OECD-rapporten som tar upp det svenska skogsbruket, och vi har den fördjupade utvärderingen som tar upp våra svenska miljömål.

Medan den här debatten har pågått har Klimatpolitiska rådet kommit med sin rapport. En av de saker som de säger är att det är bråttom att göra saker i närtid och att regeringen måste lägga fram förslag när det gäller skogen. Det arbete som Miljömålsberedningen har gjort och som ministern i morse hänvisade till när hon var hos oss i utskottet är inte tillräckligt; vi måste göra någonting nu.

Eftersom Elin Nilsson tillhör samma parti som miljöministern och Liberalerna också sitter i regeringen vill jag fråga vad regeringen gör i närtid. Hur ser man till att ta de nödvändiga stegen för biologisk mångfald och för klimatet? Statistiken säger ju att man inte gör det.

Anf. 114 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Emma Nohrén, för frågan!

Det blir lite förvirrat när man höll sitt anförande för några timmar sedan och sedan ska ha ett replikskifte. När det dessutom händer saker i pausen som man inte har hunnit sätta sig in i blir det ännu mer förvirrat. Jag ska ändå göra ett försök att svara på ledamotens frågor.

Sverige har högt uppsatta mål, och vi ska ha de mål vi har. Det är viktigt att vi lever upp till våra

internationella åtaganden. Sedan är det komplext och inte alltid lätt, men vi jobbar på för att vidta de åtgärder som behövs, och där är just det delbetänkande som Miljömålsberedningen levererade tidigare i våras en viktig del. Där finns många förslag som nu bereds i Regeringskansliet, och det är ett sätt att komma en bit på vägen även om det kanske krävs mer än vad som föreslås i det betänkandet. Arbetet fortgår.

Anf. 115 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för svaret!

Det är inte meningen att sätta dit ledamoten för vad som har hänt. Jag har knappt hunnit läsa det själv, men jag studsade på att även Klimatpolitiska rådet tar upp att det som Miljömålsberedningen föreslår inte är tillräckligt. Miljöpartiet som parti tyckte inte heller det och har också lagt en reservation, så för mig var det ingen nyhet. Men nu har vi det också utvärderat.

Det låter väl bra att man tar vidare de förslagen, men jag skulle nog ändå vilja fråga ledamoten igen: Vad gör man mer, till exempel för biologisk mångfald? Hur är det med ersättningsfrågorna gällande skogen – finns det pengar, så att man faktiskt får betalt? Kommer vi att se ett sådant paket?

I klimatfrågan måste det till saker i närtid, och där är skogen en viktig del. När det gäller biologisk mångfald handlar det om sådant som pågår och saker som måste göras i närtid för att vi inte ska förstöra miljö som det tar jättelång tid att återställa. Samtidigt måste vi ha ett hållbart brukande för att vi inte ska slå sönder vår ekonomi. Men vad ligger i regeringens pipeline för att se till att lösa den här trippelhelixen?

Anf. 116 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar Emma Nohrén för frågorna.

När det gäller ersättningsfrågan finns det ett förslag som presenterades i det delbetänkande som skogsutredningen lämnade före jul. Det är också en fråga som artskyddsutredningen hanterar. Det är en väldigt viktig fråga.

Det är grundläggande och avgörande att de markägare som ställs inför det faktum att det finns arter på deras mark som gör att de inte får bruka skogen får ersättning. Då krävs det att vi har ett system som rent byråkratiskt fungerar. Det gör det inte i dag. Även om utfallet faktiskt ibland blir bra för markägaren tar det ofta lång tid och är väldigt krångligt. Ibland finns det inte tillräckligt med pengar. Vi driver som parti på för att det ska finnas mer pengar i budgeten; vi jobbar för det i förhandlingarna.

Det här är som sagt en del av den översyn av skogspolitiken som nu pågår. Ersättningsfrågan är väldigt viktig där. När artskyddsutredningen sedan presenteras kommer man att ha tittat på den frågan. Vi ber att få återkomma mer precist i sak.

Anf. 117 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 15.

När vi nu återigen debatterar skogspolitiken kan vi konstatera att det är ungefär samma frågor som

hanteras det här året som förra. Det är inte särskilt konstigt. Skog är ett långsiktigt politiskt område. Den nuvarande svenska skogsvårdslagen kom till för lite mer än 30 år sedan. Detta kan upplevas som en ganska lång tid, men för skog som ska växa under närmare hundra år innan den avverkas är det i sammanhanget kort tid.

Det är över huvud taget svårt att utvärdera alla konsekvenser av den förändring som skedde på 90-talet. Den äldre skog som utvärderas utifrån naturvärden i dag är skog som huvudsakligen är brukad under en tid då naturhänsynen var lägre. På 90-talet formulerades den svenska skogspolitiken utifrån frihet under ansvar. Allt tyder på att detta har varit fantastiskt framgångsrikt. Det har gått åt rätt håll vad gäller såväl produktion som naturvärden.

Fru talman! Mycket av debatten som svartmålar tillståndet i svensk skog sker utifrån miljömålet Levande skogar. Huruvida måluppfyllelse är relevant eller inte i en bedömning av tillståndet beror på hur målet är utformat. Vi vill hävda att det är ett faktum att det här målet är felaktigt utformat. Målet går enligt våra myndigheter inte att nå ens om vi upphör med aktivt skogsbruk. Man bör med rätta reflektera kring det här systemfelet och det ineffektiva i hur många tjänstemän och myndigheter som ägnar sig åt att utvärdera ett mål som är felaktigt utformat.

Fru talman! Enligt detta synsätt hävdas att Sverige måste avsätta mer skog från brukande. Men detta baseras, hävdar vi, på missvisande jämförelser med andra länder. Om den skyddade skogen ökar kan resultatet bli hårdare exploatering av återstående områden, vilket vi ser som en dålig lösning. Vi anser att skogen, från Skåne till Lappland, ska brukas hållbart för att stödja biologisk mångfald och skogsproduktion utan att delas upp i strikt skyddade och intensivt brukade zoner.

Vidare hotas privata skogsägares brukanderätt om skyddet utökas, vilket är orimligt både ekonomiskt och rättsligt. Den svenska modellen förutsätter tillit mellan skogsägare och myndigheter. Statens styrning bör vara mindre detaljerad, särskilt med tanke på den stora andelen privatägd skog. Över en fjärdedel av skogen är redan undantagen från aktivt bruk – en hög nivå globalt – och mycket av detta sker frivilligt genom skogsägarnas insatser, vilket är föredömligt. Genom internationella definitioner bör de åtaganden Sverige ingått inte vara något problem. Vi bör rimligtvis kunna uppfylla detta redan i dag utan att ta mer mark ur produktion.

Fru talman! Det händer saker i utredningsväsendet när det kommer till skogen. Sedan förra riksmötet har två utredningar presenterats: ett delbetänkande från den senaste skogsutredningen och ett betänkande från Miljömålsberedningen som fokuserar på hur vi ska handskas med ny EU-lagstiftning.

Från Sverigedemokraternas sida välkomnar vi delbetänkandet från skogsutredningen. Den föreslår bland annat förenklade krav på avverkningsanmälan och samråd för att underlätta skogsbruk. Detta är positivt. Dagens process är alltför administrativt tidskrävande.

Utredningen föreslår även ersättningsrätt vid inskränkningar, vilket skulle innebära avsevärt förbättrade villkor jämfört med i dag. Vidare läggs förslag fram som syftar till att möjliggöra effektivare och mindre konfliktfylld myndighetsprövning.

Det som inte ingick i den här utredningen var artskyddsfrågorna. Dem valde regeringen att placera i en separat utredning internt på Regeringskansliet, vilket har avhandlats i debatten här i dag. Från Sverigedemokraternas sida kan vi enbart beklaga att man valde att göra på detta sätt. Det hade varit bättre att hantera artskyddsfrågorna i den stora skogsutredningen. Det är tyvärr så att skogsfrågorna under den här mandatperioden har hanterats i kanske upp till fyra olika utredningar. Att man fragmenterar processen på det sättet är ingenting som är positivt. Men vi hör från regeringspartierna att den här utredningen är på gång att bli slutförd, och vi väntar naturligtvis spánt på slutsatserna. Förhoppningsvis kan man göra upp med problematiska regelverk vad gäller såväl orkidéer som fåglar.

Från Sverigedemokraternas sida har vi ett konstruktivt samarbete med regeringen, men vi har inget organiserat samarbete på det skogspolitiska området. Om vi inte finner att utredningen är perfekt genomförd och inte är nöjda med de förslag som kommer av den är vi därmed naturligtvis öppna för att gå till de övriga partierna i riksdagen för att försöka formulera förslag som är tillräckligt goda. Men vi får såklart vänta och se vad som kommer ur artskyddsutredningen.

Fru talman! Lika välkomnande är vi inte gentemot Miljömålsberedningens nyligen presenterade betänkande. Sverigedemokraterna står dock bakom betänkandet tack vare en positiv utveckling av slutprodukten. Problemet här är inte hur man i utredningen handskades med direktiven, utan problemet är direktiven till utredningen, vilka härrör från europeisk lagstiftning.

Vi ser det här problemet på många områden i skogspolitiken. Europeiska unionen saknar befogenheter enligt fördragen men har genom miljö- och klimatpolitiken skaffat sig oacceptabla befogenheter på det skogspolitiska området. Det handlar snart om ett tiotal olika lagförslag som direkt eller indirekt påverkar möjligheterna att bedriva skogsbruk i vårt land. Det här är naturligtvis inte acceptabelt. LULUCF-förordningen är ett gott exempel på en direkt kontraproduktiv klimatpolitisk rättsakt som om den genomförs av länderna kommer att försvåra arbetet med omställning och sannolikt leda fram till ökade utsläpp på planeten. Den främsta prioriteringen från Sverigedemokraternas sida är att förändra den här förordningen. Det är betydligt viktigare än att ta reda på hur man ska uppnå det som den anger.

Fru talman! Sverigedemokraterna är ett teknik-optimistiskt parti. I detta sammanhang är möjligheterna till trädförädling viktiga att framhålla. Det pågår numera aktiva insatser på detta område, vilket vi välkomnar. Ett råd för skogsindustrins värdekedja har inrättats, satsningarna på Skogsskadezentrum fortsätter och Sverigedemokraternas initiativ för att bekämpa alm- och asksjukan med hjälp av trädförädling pågår.

Detta är en mycket positiv utveckling. När vi hade en miljöpartistisk minister fanns inte tron på teknik på samma sätt, utan lösningen var hela tiden att försöka skydda mer mark – en politik som säkerligen hade varit döden för de här trädarterna. Nu finns hopp även för alm och ask.

I detta anförande instämde Mattias Eriksson Falk (SD).

Anf. 118 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Ledamoten Kinnunen tog själv upp frågan om artskyddet med klimat- och miljöministern här i kammaren under frågestunden. I dag har vi hört att den är på väg fram, att det närmar sig och att det finns en stor samsyn. Då funderar man ju på varför det inte händer något och varför skogsägarna tvingas vänta på besked.

Att ledamoten själv tar upp frågan med ministern i kammaren kan man tycka är lite förvånande, då Sverigedemokraterna ändå är det största partiet i regeringsunderlaget. Nu var ledamoten själv inne på detta lite grann i anförandet, men har inte Sverigedemokraterna som det största partiet i regeringsunderlaget någon insyn eller något inflytande gällande de skogliga frågorna, framför allt gällande artskyddsfrågan? Den frågan är ju den allra viktigaste frågan för våra skogsägare nu.

Anf. 119 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Grunden för Sverigedemokraternas samarbete med regeringen är Tidöavtalet. Skogsfrågorna återfinns inte i Tidöavtalet. Skogsfrågorna kan kopplas till budget i vissa sammanhang, men när det gäller artskyddsregelverket finns det inget formaliserat samarbete mellan Sverigedemokraterna och regeringen. Vi har ingen insyn i den interna utredningen på Regeringskansliet.

Vi är, precis som Socialdemokraterna, oroliga för att detta dröjer. Det är en viktig utredning, och vi måste få ett mer ändamålsenligt artskyddsregelverk på plats. Vi kan inte ha den situation som vi har i dag. Det riskerar också att bli väldigt höga kostnader om man samtidigt inför rätt till ersättning.

Svaret på frågan är helt enkelt nej. Sverigedemokraterna har ingen insyn i utredningen. Vi avvaktar och ser vad det blir av den. Vi står också helt fria inom ramen för riksdagsarbetet och arbetar för en så ändamålsenlig lagstiftning som möjligt.

Anf. 120 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret så långt! Då tolkar jag det som att Sverigedemokraterna inte prioriterar skogen, trots den makt man sitter på. Att man inte heller tar med skogen i Tidöavtalet visar att man inte tycker att detta är så viktigt.

Skogspolitiken och skogsnäringen finns alltså inte med i Tidösamarbetet, men det är ändå en politik och en näring som är otroligt betydelsefull för Sverige. Är

skogen då en bortprioriterad fråga för Sverigedemokraterna?

Anf. 121 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det är den definitivt inte. Om detta är en prioriterad fråga för Socialdemokraterna och man är missnöjd med det som kommer ut av regeringens arbete vad gäller artskyddet är man välkommen att kontakta Sverigedemokraterna! Vi kan sitta ned och komma överens, om det är så att regeringen inte presterar bra på det här området.

Däremot har vi i regel ett gott samarbete med regeringen. Jag tycker att den skogspolitik som har bedrivits under mandatperioden har tagit många steg framåt. Direktiven till Skogsutredningen, som vi har fått ett delbetänkande från, pekar i fantastiskt bra riktning, måste jag säga.

Jag har fortfarande ett gott förtroende för att det här ska utmynna i något bra. Men om det inte gör det står Sverigedemokraterna fria, och då kan vi prata även med Socialdemokraterna. Om viljan att prata med Sverigedemokraterna om skogsbrukets bästa existerar hos Socialdemokraterna återstår att se. Det är inte de signalerna jag får från Socialdemokraterna, men vi är beredda att prata med alla partier i riksdagen för att möjliggöra en så bra skogspolitik som möjligt.

Anf. 122 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Nyligen släpptes den OECD-rapport där man granskar Sveriges miljöprestation. Där pekar man på att skogsbruket i Sverige har allvarliga brister, att skogsbruket inte är hållbart och att det inte når miljömålen. Man säger att ett långvarigt intensivt skogsbruk och ett standardiserat kalhyggesbruk har haft negativa effekter på skogsmiljöer. Sverige är inte på rätt väg att nå målen för hållbara skogar till 2030.

Förmågan att binda koldioxid från luften hotas. Den biologiska mångfalden hotas. Detta beror på att skogsavverkningen har ökat kraftigt och på att områden skyddas i för liten utsträckning.

Fru talman! Det totala koluptionet skulle kunna vara större i dag med ett skogsbruk där träden får växa sig äldre eller genom skydd av mer skog. En betydande del av dagens kolsänka uppkommer på skogsmark som inte används för virkesproduktion, exempelvis formellt skyddade skogar.

Vänsterpartiet anser i likhet med OECD att det svenska skogsbruket i sin helhet inte är att betrakta som hållbart. Vår inställning är att produktionsmålen behöver vara underställda miljöhänsynen. För att vi ska uppnå ett hållbart skogsbruk kan inte råvaruförsörjningen i praktiken vara allenarådande för hur våra skogar brukas. Naturens gränser med bevarade ekosystem behöver vara ramen för hur skogarna nyttjas.

Att vi på ett hållbart sätt använder vår skogsråvara är avgörande för att vi ska möta såväl klimatkrisen som utarmningen av den biologiska mångfalden. För att bryta trenden med att kolinlagringen blir allt sämre i Sverige anser vi i Vänsterpartiet att det krävs ett stort antal åtgärder för att svenskt skogsbruk ska bli

hållbart. Mest angeläget är att få stopp på avverkningarna av skogar med höga naturvärden. Då kan mer kol lagras och den biologiska mångfalden stärkas.

Det är även av stor vikt att markägare i ökad utsträckning kan få ersättning för att de lagrar kol och bevarar biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster och därmed bidrar till de gemensamma nyttigheter som främjar ett mer hållbart samhälle för oss alla och för kommande generationer.

Fru talman! Mindre skogsområden med höga naturvärden lämpar sig inte som naturreservat, men det är viktigt att staten kan ge markägare ersättning för att formellt skydda dessa områden långsiktigt. Skogsstyrelsen kan i dessa fall bilda naturvårdsavtal och biotopskyddsområden. Det är särskilt viktigt att det finns resurser till skogsägare med mindre skogsinnehav men med en stor andel höga naturvärden.

Fru talman! Vi anser även att trakthyggesbruket på längre sikt bör fasas ut för att värna skogens funktion som kolsänka och för att värna den biologiska mångfalden. Med det sagt behöver man naturligtvis anpassa detta efter skogstyp och efter var i landet man befinner sig. Staten bör genom sina myndigheter aktivt bidra till detta genom ekonomiskt omställningsstöd, utveckling, forskning och rådgivning för kalhyggesfria skogsbruksmetoder.

Fru talman! Den svenska fjällnära skogen är ett unikt område med stora naturskogar och höga naturvärden. Naturskogarna i fjällområdet är några av de få intakta skogslandskap som fortfarande finns i Europa.

Vi i Vänsterpartiet anser att det är av högsta prioritet att dessa skogar skyddas. Men de senaste åren har det varit ett högt tryck på att få avverka dem. I maj förra året avslöjade Ekot att oskyddade gamla skogar avverkas i högt tempo. Om jag minns rätt var det 6 000 hektar som hade kalavverkats på fyra år. På grund av stora besparingskrav på Skogsstyrelsen hade man inte hunnit med att granska de anmälningar som kommit in, vilket resulterade i klartecken för en tredjedel av anmälningarna.

Nu återstår små områden av gammal skog i Sverige. De större områden som trots allt finns är i stort sett knutna till de fjällnära skogarna.

Bevarandet av dessa långsamt växande skogar är en viktig del i kampen mot global uppvärmning. De lagrar stora mängder kol i både levande och död biomassa och även i jordskiktet. Vi behöver skydda den fjällnära skogen, inte avverka den.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 16, som handlar om just skydd av fjällnära skog.

Anf. 123 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)
replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för anförandet!

Det är ganska många delar här som jag skulle vilja lyfta. Det låter på Kajsa Fredholm i anförandet som att skogar formas av sig själva på något vis. Kajsa Fredholm räknar bort den mänskliga påverkan, i alla fall den positiva mänskliga påverkan. En skog formas ju

av skogsägaren. Skogen blir inte som den blir bara för att den står där. Det är faktiskt markägare som sköter sina skogar.

Just den biten kring ägandeperspektivet hörde vi ingenting om i anförandet från Kajsa Fredholm. Vänsterpartiet har en historia kring hur man ser på ägande och privat ägande. Är det manne detta som ligger bakom även här?

Det är möjligt att jag lyssnade för dåligt, men ett ord som jag inte hörde över huvud taget i anförandet var ordet bioekonomi. Det handlar alltså om att använda sig av det som skogen ger. Jag kunde i alla fall inte höra det ordet.

Kajsa Fredholm pratade om trakthyggesbruk, om hur vi skulle komma bort från det och om att staten då skulle komma in med ekonomiskt stöd. Då måste jag fråga Kajsa Fredholm: Var ska de pengarna hittas? Här handlar det inte bara om ekonomiskt stöd till skogsägare. Här är det en hel bransch som måste ställa om. Det gäller skogsentreprenörer. Det gäller dem som kör timmerbilar. Det gäller sågverk, pappersbruk och så vidare. Hela industrin måste ställa om, för den kommer inte att få tillräckligt med råvaror. Var ska Kajsa Fredholm hitta dessa pengar om vi ska göra så som Vänsterpartiet önskar?

Anf. 124 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne, som är den som är flitig och begär replik på mitt anförande! Det uppskattar jag verkligen.

Äganderätten vet jag att vi har pratat om förut. Den är grundlagsskyddad. Vi har inga åsikter om den och vill inte ändra den. Den frågan är alltså lätt att svara på.

Sedan gäller det bioekonomi. Jag tog inte upp i mitt anförande att vi självklart behöver bruka skogen och använda den råvara som vi tar ut. Men brukandet behöver ske på ett hållbart sätt. Där är vi nog inte riktigt överens, för vi anser att uttaget nu är för stort.

Då kommer vi in på den gröna omställningen. Den måste givetvis även gälla skogen. Det vet vi om. Vi i Vänsterpartiet har budgeterat för klimatinvesteringar på 700 miljarder över tio år. Bland annat den här omställningen måste självklart även gälla skogsbranschen.

Vi behöver försöka få till fler långsiktiga produkter, som Malin mycket riktigt tog upp. Trähusbygande, till exempel, har varit uppe tidigare i debatten. Vi behöver göra mer av detta. Men uttaget ur skogen behöver ske på ett hållbart sätt.

Anf. 125 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)
replik:

Fru talman! Ja, när det gäller vad som är ett hållbart skogsbruk tror jag inte att vi kommer att bli överens. Där får vi vara överens om att vi inte är överens. Så enkelt är det.

En tidigare statsministern har sagt: Den som är satt i skuld är icke fri. Om vi ska låna pengar för att klara den omställning som Kajsa Fredholm nämner kommer kommande generationer att få ett rent elände med att

hantera den enorma skulden. Det innebär en enorm skuld om vi ska låna så mycket som faktiskt behövs för att ställa om på det sätt som Kajsa Fredholm nämner.

Leta upp den finansminister som faktiskt klarar att få fram de pengarna och som klarar att hantera detta! Jag tror inte att Kajsa Fredholm kommer att hitta den, kanske inte ens – om vi ska vara riktigt ärliga – hos Vänsterpartiet.

De gröna näringarna binder 93 procent av sina egna utsläpp. Det finns ingen annan bransch som binder så mycket av sina egna utsläpp som just de gröna näringarna gör. Därmed ger de ett jättestort värde. Det handlar om detta med att lagra kol, och det är tydligt att Vänsterpartiet och Kajsa Fredholm vurmar för det. Men om vi ska ställa om handlar det inte bara om att lagra kol. Då handlar det även om att slå bort kolet och använda sig av material från skogen för att ersätta CO₂-intensivt material. Det är omställning på riktigt.

Då är återigen frågan: Hur ska vi klara det om vi ska dra ned på skogsbruket och om vi inte ska avverka? Om vi inte kan använda materialet från skogen, vad ska vi då använda?

Anf. 126 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Som jag svarade i det förra inlägget är vi inte emot substitution över huvud taget. Det är snarare omfattningen av uttaget i skogen som måste vara hållbar.

Vi behöver använda detta till långsiktiga produkter. Vi behöver bygga hus i trä. Vi använder det till biobränslen och i värmeverk och annat. Det ska vi såklart fortsätta med. Men där är vi inte överens om att vi behöver sänka nivån på detta i närtid.

Jag vill också säga att jag tycker att vi har ett stort hot, och det är klimatkrisen. Vi har inte råd med att temperaturen höjs i den takt som nu sker. Det är anledningen till vår politik.

Det finns konflikter i dag när det gäller den svenska skogens skötsel och användning. Den ena parten ser skogen enbart som ett odlingssystem, och den andra parten ser den som ett ekosystem. Här måste vi finna en harmoni, så att det går att sköta bägge.

Klimatkrisen accelererar. Vi är illa ute, och vi behöver agera nu. Även skogssystemet behöver sättas in i klimatkrisens ramar.

Anf. 127 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 20 om artskydd, rådhetsinskränkningar och ersättning. Jag ställer mig naturligtvis bakom alla våra reservationer, men som vi brukar säga: För tids vinning är det en som man får välja ut.

Att äga och bruka och skog i Sverige har historiskt setts som en väldigt trygg investering. Men på senare år har den bilden förändrats. Det är egentligen obegripligt att vi i ett land där äganderätten formellt ska vara grundlagsskyddad befinner oss i en verklighet där privata skogsägare riskerar att bli skuldsatta till följd av statens byråkrati och tolkningar av lagar och regler.

Nu är visserligen flera olika skogsutredningar igång där syftet är att stärka brukanderätten, vilket är jättebra. Jag ser verkligen fram emot det. Den större skogsutredningen har en väldigt bra utredare. Jag känner mig lite mindre säker på vad artskyddsutredningen ska leverera, men den som lever får se.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att nämna någon-ting om fjällnära skog. I Västerbotten finns en del av den fjällnära skogs-skedjan.

Jag hör partier säga att fjällskogen är hotad och att den avverkas i stora mått. Det är att vilseleda allmänheten. Den fjällnära skogen är mer än fyra och en halv gånger så stor som hela Stockholms län. Varje år brukas ytor som utgör knappt två Nackareservat, om man inkluderar vattnet.

Det tål också att påpekas att den fjällnära skogen omfattar nästan 3 miljoner hektar. Den största delen är i dag antingen formellt undantagen skogsbruk eller frivilligt avsatt. Och i den kvarvarande, produktiva skogen brukas ytterst begränsade arealer. I de miljontals hektaren bedöms mellan 1 000 och 2 000 hektar bli föremål för någon typ av avverkning varje år, ofta med olika typer av hänsynsåtgärder.

Även i ett rent fantasiscenario där alla avsättningar skulle tas bort skulle det ta tusentals år att bruka sig igenom hela den arealen, och en betydande del av skogen skulle under tiden hinna både dö naturligt och självföryngras. Eftersom avverkningskrav i Sverige kräver olika typer av hänsyn när det finns naturvärden och eftersom avverkningskrav kräver återplanteringar tillförs hela tiden ny skog som också växer och åldras.

Fru talman! Med detta sagt vill jag gå tillbaka till frågan om artskyddet. Det är den kanske viktigaste frågan i Skogssverige just nu, och många här inne har debatterat den i dag.

Inventeringar från privatpersoner och olika grupperingar riktas i dag i stor utsträckning specifikt mot mark som har anmälts för avverkning. Ofta söker man efter vanligt förekommande arter som jag skulle säga är juridiskt tacksamma. Det är alltså inte ovanliga arter som söks utan vanligt förekommande arter som kan nyttjas som verktyg i kampen mot privat ägande.

Ja, det låter hårt, men jag kan säga det igen.

Knärot är det kanske mest uppenbara exemplet. In-rapporteringen av individuella exemplar av knärot har ökat med 1 700 procent på ett fåtal år. På ett enda år rapporterades över 350 000 exemplar in, trots att bara minimala delar av landets skogsareal inventerades.

En relativt ny granskning – jag tror att det är skogs-professorn Peter Holmgren som har gjort den – visar dessutom att en liten gruppering på ungefär 20 personer stod för 52 procent av alla rapporter om knärot kopplat till avverkningsanmälningar, och det under lite mer än ett år. I princip alla rapporter bedömdes också vara ovaliderade.

I praktiken innebär detta att statens generösa delande av privatpersoners anmälningar, som inte är myndighetsbeslut, kombinerat med att vanligt förekommande arter är fridlysta har gett ungefär 20 privatpersoner, som på inget sätt strävar efter balans mellan

ekonomi, jobb, export, klimatnytta och naturhänsyn, möjlighet att utöva en närmast myndighetsliknande makt över 300 000 skogsägare.

Det är detta pågående missbruk som drabbar svenska skogsägare som vissa partier vill cementera genom domedagsretorik om till exempel fjällskogens förestående utarmning, som bara existerar om man bortser från verkligheten. Det står naturligtvis de partierna fritt att bygga upp fantasivärldar och att radikaliserar likasinnade på bekvämt avstånd från den oborstade landsbygden. Resten av Sverige, regeringen inkluderat, behöver och bör inte spela med i den farsen.

Det är som sagt oroväckande tyst om artskyddsförordningen. Den skulle komma till nyår och är fortfarande gömd innanför Regeringskansliets väggar. Inte ett ljud har hörts om vad man har kommit fram till än så länge. Men förra sommaren gjorde miljöministern ett uttalande i ett pressmeddelande där hon sa: Bara när det är nödvändigt att skydda de allra mest skyddsvärda arterna och där den samlade nationella populationen kan förväntas påverkas märkbart negativt av det specifika ingreppet bör de nationella fridlysningsbestämmelserna kunna medföra avsevärt försvårande rådgivningsinskränkningar.

Det betyder på byråkratsvenska att det bara är de arter som är mest skyddsvärda och ovanliga som ska kunna förhindra skogsbruk. I presstexten tas även knäroten upp som exempel på en art som med hjälp av utredningen inte ska hindra skogsbruk, fru talman. Det är bra så.

Men ingenstans pekar man på att det här även ska gälla vanligt förekommande fåglar. I dag tillåter staten att du skjuter tjäder. Men om du vill bruka din egen skog och om det råkar förekomma spelande tjädrar på den platsen kan staten faktiskt försätta dig i ekonomiskt fördärv. Det är minst lika orimligt som att en vanlig liten knärot gör att du inte får avverka din skog och blir utan ersättning.

Frågan är hur mycket skattepengar som ska hållas på skydd av arter som är vanligt förekommande. Om inte reglerna om fåglarna ses över kommer vi inte heller att få ett mer rättssäkert skogsbruk i Sverige. Då spelar det ingen roll att miljöministern säger att hon ser fram emot att Sveriges skogsägare ska känna sig trygga framöver. För då, mina vänner, är kejsaren likväl naken.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

§ 11 Situationen i Israel och Palestina m.m.

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU15
Situationen i Israel och Palestina m.m.
föredrogs.

Anf. 128 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Fru talman! Sverige har under lång tid, flera decennier, oavsett majoritet i riksdagen stått för en balanserad och måttfull linje när det gäller synen på Mellanöstern och Israel och Palestina. Den linjen kan enkelt sammanfattas med att vi står för en tvåstatslösning och för att såväl israeler som palestinier ska kunna leva i fred, frihet och säkerhet. Både israeler och palestinier ska kunna leva i länder som är demokratier och fungerande rättsstater där mänskliga rättigheter respekteras.

Det är den linje som Sverige traditionellt står för. Och det är den linje som vi moderater och den moderatledda regeringen står för i dag. Det finns fortsatt en bred uppslutning bakom linjen, men vi ser en ökad polarisering och en ökad splittring i Sverige när det gäller synen på Mellanöstern. Det är en bild som känns igen även från andra länder i Europa. Det finns en radikaliserings som inte gynnar en samsad diskussion eller samsade ställningstaganden och ett samsat agerande.

Det är oerhört märkligt att det finns krafter som tycker att det är kontroversiellt och fel att säga att vi strävar efter en tvåstatslösning och att båda stater ska kunna leva i fred, frihet och säkerhet. Att slå fast att Hamas förtryck av det palestinska folket i Gaza måste upphöra och att terrorister måste bort från allt inflytande är självklarheter som det alltså finns människor i Sverige som inte instämmer i.

Dessa krafter har blivit alltmer högljudda. Vi ser och har sett demonstrationer i Sverige och andra länder där det skräms och skanderas om att utrota staten Israel från kartan. "From the river to the sea" gastas det, vilket betyder att Israel ska försvinna. Det finns inga andra tolkningar.

De som skriker detta förnekar en tvåstatslösning och nekar båda folken möjligheten att leva i fred och frihet. Bland dem som skriker vet vi att det finns de som är engagerade i partier till vänster i svensk politik, partier som också sitter i Sveriges riksdag. Vi vet att det finns de inom dessa partier som vänder bort blicken, slår dövörat till och låter de här människorna hållas. Vi vet att det till och med finns de som uppmuntrar det här agerandet, och det är ett problem för det demokratiska samtalet.

Fru talman! Den 7 oktober 2023 blev en svart dag i historien. Datumet kommer att leva vidare som ett av de datum som skakade och förändrade världen. Den bestialiska mördarsekten och terrororganisationen Hamas valde denna dag att tillsammans med allierade mördarband överfalla Israel med det enda syftet att mörda, våldta och lemlästa så många som möjligt. Det var ungdomar på en musikfestival, fredsaktivister på sin kibbutz, åldringar och spädbarn – inga gränser fanns. Resultatet blev den värsta pogrom som drabbat det judiska folket sedan andra världskriget. Det var den dödligaste dagen sedan Förintelsen, med över 1 100 mördade israeler. Det stannade inte där. Skadade, men levande, människor släpades till Gaza som mördarsektens gisslan. Där är några fortfarande kvar.

Vårt budskap från svensk sida är glasklart, liksom det från europeisk sida och från alla sansade krafter i världen: Gisslan måste ovillkorligen släppas nu.

Fru talman! Attacken ledde föga förvånande till ett kraftfullt svar från Israel, och det krig som följde har varit omfattande och blivit en stor tragedi för den civila befolkningen i Gaza. När Hamas och andra terroraktörer anfaller Israel genom att vräka missiler över landet skyddas befolkningen av både skyddsrum och ett avancerat luftförsvar. I Gaza är det tvärtom. Civilbefolkningen lämnas åt sitt öde och används som levande sköldar medan terroristerna och mördarna fejt gömmer sig i tunnlar och fejt använder skolor, sjukhus och platser för bistånd och nödhjälp som missilfabriker, vapenlager och avfyringsramper.

Det totala föraktet för människoliv är talande. Det totala föraktet för Gazabornas väl och ve som Hamas och deras allierade visar är tydligt. Detta fråntar inte Israel och den israeliska armén deras ansvar. Även när det finns legitima skäl att gå i krig har man ett stort – mycket stort – ansvar för att göra vad man kan för att skydda civila invånare och civil infrastruktur och möjliggöra tillträde för humanitärt stöd och katastrofhjälp. Det har man inte alltid levt upp till, och det är ett övertramp. Det var därför välkommet när det äntligen nåddes en överenskommelse om vapenvila i januari i år. Kanske skulle vi nu ändå få se en ljusning vid horisonten?

Vapenvilan höll ett antal veckor, även om det var skakigt. Terrorsekten Hamas släppte ett antal gisslan, även om de i strid med all medmänsklighet och alla regler gjorde frisläppandena till förnedrande propagandashower. Israel släppte i utbyte tusentals fängslade palestinier, varav många var på goda grunder dömda grova brottslingar. Vapenvilan möjliggjorde också att man äntligen kunde komma in med omfattande humanitärt stöd till den prövade civilbefolkningen i Gaza, något som är viktigt och måste tillåtas fortsätta. Terrorgrupperna i Gaza med Hamas i spetsen måste tvingas hålla sina långa fingrar borta från biståndet. Israel måste låta biståndet komma in i området och garantera det humanitära tillträdet.

Fru talman! Nu har läget på marken eskalerat igen. I spåren av agerandet från Hamas sida runt gisslan har vapenvilan brutits. I detta läge är Sveriges linje, som regeringen uttalar tydligt, att se allvarligt på att stridigheterna återupptagits, och man understryker att det som nu måste ske är att all kvarvarande gisslan släpps, att det humanitära tillträdet säkerställs och att ett varaktigt slut på stridigheterna uppnås.

Civila måste skyddas, och parterna måste skyndsamt finna en väg framåt i förhandlingarna. En ny vapenvila som det sedan går att bygga vidare på behöver komma på plats. Även om läget är svårt kan vi inte släppa taget om försöken att hitta en väg framåt, en väg mot en fungerande tvåstatslösning. Situationen behöver deeskaleras, inte eskaleras.

Fru talman! Det är bara att konstatera att den humanitära situationen i Gaza är mycket svår och behoven akuta och enorma. Det är därför bra att det svenska

engagemanget för den humanitära situationen vad gäller både Gaza och regionen i övrigt är obrutet stort och starkt.

I december beslutade den moderatledda regeringen att kraftigt höja, faktiskt fördubbla, det humanitära stödet till den hårt drabbade civilbefolkningen i Gaza och regionen till 800 miljoner. Det kraftigt utökade stödet förmedlas genom en rad olika aktörer som World Food Programme och så vidare för att säkerställa det som är absolut mest nödvändigt just nu, nämligen att hjälp och livräddande förnödenheter verkligen når fram till civilbefolkningen, som lider stor nöd.

Den svåra humanitära situationen kräver stora insatser över tid. Nu och den dag då kriget faktiskt är över är det viktigt att vårt bistånd används både för fortsatt humanitär hjälp och för stöd till en långsiktig hållbar utveckling i området. Regeringens och Sveriges strategi är tydlig i sitt fokus på tillväxt, handel, institutionsbyggande och demokrati.

Vi behöver både bidra till en praktisk återuppbyggnad av infrastruktur och bostäder, vård och skola och till att det Gaza som återuppbyggs efter kriget och den palestinska stat vi vill ska uppstå byggs runt frihet och demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat. Det är den enda rimliga vägen för att det ska finnas förutsättningar för en fungerande tvåstatslösning i enlighet med folkrätten.

Det är ett stort bakslag, inte bara för situationen i Mellanöstern utan för hela världen, att USA har pausat sitt bistånd och tydligt talar om att man vill montera ned USAID så att de mer eller mindre försvinner. Med dem försvinner, som vi alla vet, mycket stora resurser. Det är faktiskt djupt sorgligt. Tyvärr innebär det ett mycket stort avbräck som är svårt att kompensera för. Det här bortfallet kan vi inte ersätta i en handvändning, hur gärna vi än vill.

Fru talman! Det är viktigt att när kriget åter stannar upp göra allt vi kan för att bidra till en varaktigt hållbar fred. Världen står inför en stor utmaning när det gäller återuppbyggnaden av Gaza och att hitta en väg för en fungerande tvåstatslösning som innehåller en demokratisk palestinsk stat.

Det finns en seriös plan för återuppbyggnaden av Gaza som vi kan samlas runt. Det är den plan som först presenterades av Egypten och som stöds av Arabförbundet. Det är en välkommen plan, och den har redan samlat stöd från oss på den europeiska sidan. Det är särskilt välkommet att arabvärlden nu tydligt vill kliva in och bidra fullt ut till att bygga upp det som raserats under decennier av Hamas förtryck av den palestinska befolkningen i Gaza.

Det är väsentligt att understryka att planen bygger på att Hamas och deras allierade inte kan spela en roll i det nya Gaza. En civil administration måste komma på plats. Säkerheten måste garanteras för den palestinska befolkningen. Den får inte hamna i klorna på terrorn igen. Det nya styret i Gaza och det befintliga palestinska styret på Västbanken måste byggas ihop så att vi hittar en rimlig väg framåt för ett fungerande Palestina.

Den alternativa plan för Gazas framtid som har presenterats av en man på västra sidan av världen kanske vi ska lämna utan kommentarer då den knappast kan betraktas som seriös.

Vad gäller situationen på Västbanken vill vi också vara tydliga med vad som är regeringens linje. Även här måste det humanitära stödet släppas in. Den förvärrade situationen måste lugnas ned, och Israel måste ha och ta ett tydligt ansvar för att så sker. Det är inte läge för mer krig och mer elände. Det våld som utövas av extrema bosättare måste stoppas, och vi fördömer tydligt detta våld. Över huvud taget måste bosättningspolitiken, Israels stora akilleshäla, upphöra. Vi behöver också fortsätta att arbeta för att det palestinska styret på Västbanken ska bli mer demokratiskt och sätta fred och frihet och respekt för den egna befolkningens mänskliga rättigheter i första rummet.

Fru talman! Den 7 oktober kommer som sagt att leva vidare som ett av de omvälvande datumen i historien. Lyfter vi blicken från Gaza och ser på hela regionen ser vi att Hamas grymma terrorattack lett till ganska stora konvulsioner.

Efter att Hizbollah i Libanon på order från Iran startat ett eget krig mot Israel är terrorrörelsen nu tvingad ned på knä. Deras enorma makt över Libanon har förhoppningsvis knäckts. Det finns anledning till viss försiktig optimism över att det ska gå att återuppbygga demokratiska och fungerande institutioner i Libanon. Med en ny president och premiärminister på plats och en vapenvila som ser ut att hålla och efterlevas bör omvärlden, inte minst vi själva och andra krafter i Europa, ge vårt tydliga stöd till goda krafter i Libanon.

Irans inflytande i hela regionen har försvagats avsevärt. Det är viktigt för stabiliteten och för en fredligare framtid. Irans nuvarande regims tentakler får inte tillåtas sprida sig över regionen igen.

Vi har också sett Assadregimens sammanbrott i Syrien. Den föll som ett dåligt byggt korthus. Trots enorma utmaningar och redan ganska många bakslag behöver vi även här kanske känna viss optimism. Men våra, omvärldens, krav måste också vara tydliga. Minoriteters rättigheter måste respekteras. Det gäller alla minoriteter, inklusive de kristna minoriteterna i Syrien. Samhället måste återuppbyggas, och man måste sträva efter att bli en demokratisk rättsstat. Samtidigt är det viktigt att vara tydlig med att Israel med sitt agerande inte får sabotera möjligheten till en bättre framtid i Syrien.

Fru talman! För att avsluta: Nu måste gisslan släppas. Det får inte bli mer snack i den frågan. Nu måste kriget upphöra, och byggandet av något nytt bortom terror och förtryck måste börja. Israel och palestinierna måste få leva i fred, frihet och demokrati i länder som respekterar mänskliga rättigheter. Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslagen i utrikesutskottets betänkande, vilket innebär att jag yrkar avslag på samtliga motionsyrkanden.

Anf. 129 JOHAN BÜSER (S) replik:

Fru talman! I går träffade jag och ett antal riksdagsledamöter chefer för FN-organet UNRWA här i riksdagen, och under sitt Sverigebesök träffar UNRWA också regeringsföreträdare som tillhör ledamoten Saweståhls eget parti. Vi fick en beskrivning av UNRWA:s verksamhet. Den är fullt operativ och verkar i Gaza under de oerhört svåra förutsättningar som råder där. Fokus är naturligtvis på nödhjälp.

UNRWA verkar dessutom på Västbanken, där man bedriver samhällsservice, till exempel utbildning. Man verkar också i östra Jerusalem, där man driver skolor. Utöver det finns man även i andra länder, såsom Syrien, Libanon och Jordanien.

När den svenska regeringen beslutade sig för att avbryta stödet mitt under en pågående humanitär katastrof i Mellanöstern motiverade biståndsminister Dousa det med att pengarna till UNRWA ändå bara fastnar på ett bankkonto. UNRWA kunde i går berätta att pengarna kommer in på ett bankkonto i Jordanien och att de verkligen gör nytta.

När jag tidigare i dag ställde en fråga under frågestunden här i kammaren upprepade statsrådet Dousa att pengarna fastnar på bankkonton. Detta är en osanning som vi måste komma ifrån.

Ledamoten Saweståhl sa att det är viktigt att inte det inte blir en polarisering. Men Sverige är nu det enda EU-land som för närvarande inte ger något stöd till UNRWA. Därmed sticker Sverige ut som en främmande fågel, och det sker med en regering som annars ofta talar om EU-samordning.

Tycker ledamoten Saweståhl verkligen att det i den här situationen är rätt att strypa pengarna till det enda organ som på plats kan ge verklig nödhjälp och samhällsservice till palestinierna?
(Applåder)

Anf. 130 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Johan Büser för frågorna.

Det är naturligtvis otroligt viktigt att vi når fram med det humanitära stödet, biståndet, och den hjälp som den mycket hårt prövade befolkningen i Gaza behöver nu. Det gäller även till Västbanken och andra delar i regionen.

Det stämmer att regeringen har valt att avsluta samarbetet med UNRWA, men vi är inte de enda. Vi vet att även Nederländerna befinner sig i en process att fasa ut sitt stöd.

Man kan naturligtvis vrida och vända på argumenten och tycka att det är rätt eller fel. Jag tycker att det viktigaste är att vi ökar vårt engagemang i regionen – vi har fördubblat det humanitära stödet – och att vi använder olika kanaler för att nå fram med det. Det finns många olika kanaler man kan använda. World Food Programme är en. Det finns en lång rad andra FN-organ, Röda Korset och många andra organisationer.

Jag förnekar inte att UNRWA gör ett bra jobb i delar av regionen – gott så. Men vi har valt andra vägar

för att kanalisera vårt stöd, och vi har inte för avsikt att ompröva det.

Anf. 131 JOHAN BÜSER (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag konstaterar att vi inte delar uppfattning och att Socialdemokraternas uppfattning är gemensam med EU:s samtliga länder förutom Sverige och den svenska regeringen.

Under veckan bröts den två månader långa bräckliga vapenvilan, trots att det fanns en plan för flera faser. Flera länder uttalade sig snabbt och tydligt. Frankrike fördömde Israel väldigt hårt för att man bröt mot vapenvilan. Jag saknar fortfarande ett liknande fördömande från den svenska regeringen.

Om man vill hitta en borgerlig politiker som säger som det är i Israel–Palestina-frågan brukar man kunna söka sig till den tidigare moderatledaren och utrikesministern Carl Bildt. Han säger att Israel medvetet och med USA:s godkännande bröt mot vapenvilan för att de inte ville fullfölja de villkor som man tidigare kommit överens om.

Vem anser ledamoten Saweståhl bär ansvar för att över tusen människor har dött på två dagar genom den brutna vapenvilan?

Anf. 132 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Johan Büser för frågorna.

Det är naturligtvis oerhört illa att vapenvilan har brutits. Även om den var skakig och det skedde övertramp till både höger och vänster fungerade det ett tag. Det hade varit väldigt önskvärt att parterna satte sig ned tillsammans för att gå in i en ny fas. Det hade behövts. Utifrån detta perspektiv har vi från svensk sida varit tydliga med att det är oacceptabelt att vapenvilan har brutits och att Israel har ett enormt stort ansvar för att det humanitära tillträdet ska garanteras. Man måste göra vad man kan för att skydda civilbefolkningen i Gaza.

Vår uppfattning är att hela situation naturligtvis beror på Hamas vidriga terroråd den 7 oktober 2023. Om de inte gjort det hade situationen sett helt annorlunda ut. Nu kan man konstatera att såväl Hamas som andra parter har agerat på ett sätt som har lett fram till att vapenvilan bryts. Israel har sitt ansvar för det. Vi vet alla att det också finns inrikespolitiska skäl i Israel som också har triggat detta. Utifrån ett sådant perspektiv bör ansvaret fördelas på många parter i konflikten och i regionen.

Anf. 133 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Inget mer snack, sa ledamoten Saweståhl i avslutningen av sitt anförande. Men jag tycker nog att mer snack behövs om man ska uppnå en vapenvila. Det behövs förhandlingar mellan parterna om man ska uppnå det man vill.

Här fick vi uppleva många av ledamoten Saweståhls piruetter kring frågan. Både i sitt huvudanförande och i replikskiftet nyss hörde vi inte Saweståhl

säga det som är kärnan, det vill säga att under natten till tisdagen bröt Israel vapenvilan. Man kan diskutera de övertramp som skett tidigare, men det fanns en vapenvila som också förlängdes i ett antal steg. Sedan bröt Israel den.

Nu flyger bomberna in över Gaza på nytt. Nu rullar tanksen åter in i Gaza. Frågan är varför den svenska regeringen, till skillnad från andra regeringar, inte klarar av att säga att det var Israel som bröt vapenvilan och att man fördömer Israels agerande. Det räcker inte att bara konstatera att man skulle vilja återgå till en situation då det var vapenvila. Vi behöver se till att det blir snack och en diskussion på allvar.

Som Saweståhl var inne på försöker den israeliska regeringen just nu överleva inrikespolitiskt. Det är därför man sätter upp två från varandra helt motstående mål. Man säger att man ska få hem gisslan men bombar den plats där gisslan befinner sig. De flesta förstår att det betyder att gisslan inte kommer att komma hem levande till sina anhöriga utan i licksäckar.

Därtill leder detta till alla de barn som dör i Gaza. Det fyller våra flöden. Det leder också till ett stopp av transporter av mat, vatten och mediciner. Situationen är fruktansvärd. Det är vi överens om, men vi måste klara av att peka ut Israels ansvar i det hela.

Anf. 134 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Håkan Svenneling för frågorna och ett engagerat anförande.

Jag tror att vi delar det stora engagemanget. Just nu är verkligheten på marken katastrofal. Det hade varit önskvärt att den inte gått i den här fasen. Vi vill göra allt vi kan från svensk och europeisk sida för att få tillbaka parterna till förhandlingsbordet. Det måste komma en ny vapenvila på plats. Man kan inte fortsätta på det här sättet.

Det vi inte ska snacka om är däremot huruvida gisslan ska släppas; det ska den. Det är kärnan i allt det här. Så länge det inte sker kommer det att trigga och ge ursäakter till delar av det israeliska etablissemanget att begå felaktigheter. Men precis som jag sa i det förra replikskiftet ligger ansvaret för att vapenvilan har brutits på många parter. Det är väldigt sällan i denna konflikt en parts fel när två eller många parter träter.

Den 7 oktober är naturligtvis i allt väsentligt en orsak till allt som har hänt sedan dess. Inrikespolitiska problem i Israel bidrar till att göra det ännu värre. Det som har skett nu beror på att båda sidor kort sagt har betett sig väldigt illa. Jag fördelar ansvaret på flera.

Däremot är vi tydliga med att vapenvilan måste komma på plats. Parterna måste förhandla med varandra. Gisslan måste släppas. Det humanitära tillträdet måste garanteras. Och Israel måste ta ansvar för att civilbefolkningen inte drabbas i den utsträckning den gör.

Anf. 135 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att flera av de ståndpunkter som Saweståhl nu framför som regeringens ju är ståndpunkter som vi från oppositionens sida

har krävt men regeringen inte har klarat av att leverera under hela det krig, folkmord, som vi har sett sedan den 7 oktober. Jag är i grunden väldigt glad för att man äntligen har kommit fram till saker som att man vill ha permanent vapenvila och en mycket tydligare process.

Problemet kvarstår: Den israeliska regeringen är inte intresserad av att uppnå fred i detta läge. Netanyahu högerextrema regering vill överleva genom att vara kvar i våldsnarrativet så att han slipper ett nyval, slipper förlora makten och slipper ansvar och rättgångar både i Israel och i ICC för de gärningar han har begått.

Man flyttar från regeringens sida hela tiden narrativet någon annanstans – tillbaka till Hamas. Hamas bär ansvar för en massa delar, men man glömmar gärna bort att prata om de saker som Israel ansvarar för. Vi har till exempel inte hört någonting om de palestinska fångarna i Saweståhls anförande och replikskifte. Detta visar hur den här regeringen inte klarar av att hitta folkrättens balans och hur man inte klarar av att stå upp för att peka ut vägen framåt.

Jag skulle därför vilja fråga om detta. Hur ser ledamoten Saweståhl på de palestinska fångarna, som i många fall har förmedrats under olika former? I många fall har det varit sjukvårdspersonal och chefer för olika sjukhus som har gripits av Israel och hållits i israeliska fängelser under tortyrliknande förhållanden. Man vet också att ockupationen gör att till exempel barn på Västbanken omfattas av en lagstiftning medan israeliska barn omfattas av en annan lagstiftning. Detta är frågor vi måste prata om för att klara av att hitta tillbaka till den balans som jag tycker att Sverige tidigare har stått för.

Avslutningsvis hoppas jag att vi kan få ett nytt tonläge i Sveriges riksdag och att vi klarar av att mötas mellan opposition och regering. Vi får se hur det går i kvällens debatt.

Anf. 136 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Jag tror att alla vill ha en trevlig och civil samtalston i Sveriges riksdag. Det är i alla fall inte mitt parti som har medlemmar som står och skanderar saker vid demonstrationer. Detta får ledamoten ta med sina egna partimedlemmar.

Vad gäller frågan om vägen framåt är vi väldigt tydliga. Den folkrättsliga lösningen på detta är inte bara att få till en vapenvila utan också att bygga en långsiktig fred som bygger på en tvåstatslösning. Det palestinska folket förtjänar att få leva i fred, frihet och säkerhet och i en demokrati som respekterar mänskliga rättigheter. Det har de ju inte fått göra på grund av sina egna förtryckare och på grund av Israel. Se där – vi klarar av att fördela skuld.

Däremot är vi inte beredda att vara ensidiga, utan vi står kvar vid den traditionellt svenska, balanserade linjen att det är en tvåstatslösning som gäller. Båda sidorna måste ta sitt ansvar. De krafter som absolut inte ska vara med i en framtida lösning är de krafter som orsakade hela den katastrof som nu har drabbat

palestinierna och de mördade israelerna, nämligen Hamas och deras allierade, som är mördare och terrorister.

Anf. 137 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Saweståhl, för inlägget. Det var klargörande att höra och tydligt på många punkter. Jag är framför allt väldigt glad att höra det tydliga stödet för en tvåstatslösning.

Sedan kommer vi till det här med hur man tolkar olika saker – det handlar bland annat om vissa snäva tolkningar. Det finns bara en enda tolkning som man kan göra av talesättet ”från floden till havet”; vi ska ju använda svenska här i talarstolen. Det är ett talesätt som inte bara använts av palestinska företrädare. Irgun använde samma talesätt på 1920-talet. Den sionistiska diktaren Zeev Jabotinsky skrev om detta. Likud använde det på 70-talet i sin valkampanj och pratade om ”från havet till floden”. Vi har sett olika varianter komma från de två högerextrema ministrarna Ben-Gvir och Smotrich – varianter som, tror jag, är ännu grövre än de tolkningar som jag tror att ledamoten Saweståhl tillskriver Palestinarörelsen.

Det pratas väldigt mycket om det palestinska ledarskapet och att det måste bytas ut för att det ska kunna bli en hållbar fred. Men jag undrar vilken typ av krav ledamoten Saweståhl ställer på den israeliska regeringen när israeliska ledares företrädare uttalar sig på samma vis. Jag har inte hört ett enda fördömande från ledamoten Saweståhl när det gäller Ben-Gvirs och Smotrichs uttalanden i samma anda som ”från floden till havet”. Så jag undrar: Varför nämner inte ledamoten Saweståhl att Israel eller israeliska företrädare gör samma typ av uttalanden, som definitivt inte går att tolka på två sätt?

Anf. 138 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Jacob Risberg, för frågorna!

Tolkningen man kan göra av ”from the river to the sea”, oavsett vilken av sidorna som säger detta, är att den ena sidan ska ha all mark och den andra sidan ingen mark. Det är lika fel om det kommer från den ena parten som om det kommer från den andra, för det undergräver möjligheten att bygga en fungerande tvåstatslösning. Om den ena sidan ska ha all mark får ju den andra sidan ingen mark; det är ganska logiskt. Därför är det fel att agera på det sättet och att uttala sig på det sättet.

Vi är tydliga i vår kritik mot den israeliska regeringen och med vilka krav vi har på dem. Våra krav på dem är att de ska se till att det humanitära tillträdet fungerar i Gaza, att man inte eskalerar situationen på Västbanken och att man tar tag i bosättnarvåldet och över huvud taget i bosättningspolitiken, som i grunden är felaktig och sedan decennier undergräver Israels anseende i världen. Där är vi jättetydliga; det är inget konstigt med det.

Sedan finns det en skillnad. Det finns två typer av ledarskap på den palestinska sidan. Det ena är det vi

har i Gaza. Ingen kan försvara Hamas eller de andra terrorrörelserna som förtrycker folket där. När det gäller det palestinska ledarskapet på Västbanken är presidenten en gång demokratiskt vald. Det börjar bli många år sedan – han har väl världens längsta mandatperiod, får man konstatera. Detta är ett problem, och det behöver adresseras och hanteras så att vi får en demokratisk utveckling där.

Israel är en fungerande demokrati och rättsstat. Den nuvarande regeringen kan mycket väl bli bortröstad när som helst, vid nästa val till exempel. Det är inte riktigt detsamma – vi jämför äpplen och päron lite när vi talar om hur de här situationerna ser ut.

Båda sidorna har ett ansvar för att vi kommer framåt och för att kanske stödja varandra i framtida försök att skapa demokrati.

Anf. 139 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Jag inser att jag inte får något fördömande av uttalanden från israeliska ledare där de använder samma talesätt – det är beklagligt, tycker jag.

Jag vänder helt enkelt blad och går över till en annan fråga, nämligen något som ledamoten sa i sitt anförande: att bosättningspolitiken måste upphöra. Jag är väldigt glad för att du, Fredrik Saweståhl, tycker så.

Internationella domstolen kom förra året med ett yttrande som också sa att bosättningarna måste upphöra och att bosättarna måste flytta från det ockuperade området. Det är ett extremt tydligt uttalande, men det handlar inte bara om krav på hur Israel ska agera när det gäller detta utan också om hur omvärlden ska agera. En av de saker som omvärlden uppmanas att göra är att inte på något vis, vare sig politiskt eller ekonomiskt, stödja bosättningspolitiken eller bosätningarna.

Min fråga till ledamoten är därför helt enkelt: På vilket vis kan Sverige sluta med det ekonomiska stödet till exempelvis bosättningar? Vi ser ju fortfarande import av varor från bosättningar, som till exempel viner från Golanhöjderna. Är detta något som ledamoten är beredd att stoppa för att på så vis leva upp till Internationella domstolens yttrande om att vi inte ekonomiskt ska stödja bosättningspolitiken?

Anf. 140 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Jacob Risberg, för frågorna!

Vi kan notera att Israel en gång, 2005, avvecklade alla bosättningar i Gaza och helt drog sig ur området för att lämna över det till den palestinska sidan. Då fanns det en förhoppning om att äntligen kunna bygga en fungerande palestinsk stat. Detta havererade ganska snabbt och resulterade i Hamas förtryck. Detta visar att det ändå finns krafter i Israel som faktiskt kan leverera den typen av politik om de får möjligheten. Det är upp till de israeliska väljarna att avgöra det.

Vår linje är glasklar när det gäller detta. Bosättningspolitiken är felaktig och måste upphöra. Detta har vi varit tydliga med i många sammanhang.

Jag vill dessutom understryka att jag sa att det är lika fel oavsett vilken sida som säger att de ska ha all mark mellan floden och havet. Det är ett fördömande riktat till båda sidor.

När det gäller handelsfrågan är vi inte intresserade av handelsbojkotter. Vi är inte intresserade av att bryta förbindelserna på det sättet. Vi är intresserade av att skapa en fungerande tvåstatslösning, och det kräver att vi handlar med båda sidor, både israeler och palestinier. Och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 141 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Den 19 januari, precis innan president Trump installerades, fick vi en vapenvila. Vapenvila är intressant också med tanke på den diskussion vi för när det gäller Ukraina. Den vapenvila man hade kommit överens om hade tre faser.

Under sex veckor skulle 33 av 100 i gisslan, särskilt kvinnor, barn och äldre män, släppas. Israel skulle släppa cirka 2 000 personer som de hade fängslat. Det var den första fasen. Den andra fasen skulle börja diskuteras och förhandlas den 16:e dagen. Tanken var att resten av gisslan skulle släppas och att israeliska styrkor skulle dra sig tillbaka helt från Gazaremsan. I den tredje fasen skulle döda i gisslan återföras och återuppbyggandet påbörjas.

Det vi har sett är uppgifter från den 3 mars om att Israel planerade att strypa elen till Gaza och hotade att stoppa all nödhjälp. Man skulle tvångsförflytta palestinier från norra Gaza och inleda en markoperation om inte Hamas godtog att den första fasen förlängdes. Det är en ingång till det vi nu ser hända.

Det är klart att det är djupt allvarligt att vi inte står upp och hävdar att alla parter måste hålla sig till vapenvilan och den överenskommelse som träffats. Israel skulle också ha haft tryck på sig från USA, från oss och från andra om att fullfölja och gå in i den andra fasen, men det hände inte. Varför?

Anf. 142 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Kerstin Lundgren, för frågorna! Jag gillade avslutningen där jag tillskrevs makten att svara på varför det här över huvud taget händer. Jag önskar att jag hade den makten, men det har jag inte.

För att gå tillbaka till frågan är vi väldigt tydliga med att den vapenvila som fanns borde ha förlängts. Vi har från europeisk och svensk sida varit tydliga med att vi anser att Israel ska göra vad de kan för att förlänga vapenvilan. Israels ansvar är enormt stort – för det humanitära tillträdet och för att se till att civilbefolkningen inte drabbas när situationen nu eskalerar. I den delen finns inga skillnader.

Den vapenvila som har funnits på plats är naturligtvis något som vi är positivt inställda till. Vi önskar att parterna kommer tillbaka och inleder nya förhandlingar så att den kan återupptas. Det är rimligt att Israel drar sig ur Gaza.

Det är helt fel att ägna sig åt folkförflyttningar. Låt oss tala klarspråk också om detta. Det var därför jag sa

att den alternativa plan för Gazas återuppbyggnad som kommer från president Trump inte ens är värd att kommentera, för så kan man bara inte agera. Vi måste bygga upp detta på ett sådant sätt att vi klarar av att respektera rättigheterna för de människor som bor där och som förtjänar en bättre framtid.

Anf. 143 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag tror inte att ledamoten Fredrik Saweståhl har makten att hantera den storpolitiska lösningen i Mellanöstern. Däremot är det en fråga om ledamotens bedömning av varför det inträffade.

Israel ville uppenbarligen inte gå vidare med fas två. Det framgick tydligt att Israel egentligen inte tyckte om vapenvilan, som man gick med på delvis med hänvisning till både Biden och den blivande presidenten Trump. Man ville inte lämna Gazaremsan, och fas två hade inneburit att israeliska styrkor skulle lämna Gazaremsan helt. Det har framgick tydligt att Israel inte ser det som en framkomlig väg. I stället stryper man nödhjälp och el och hotar med tvångsförflyttning. Det är klart att vi där kunde se att vapenvilan var på väg att brytas. Nu heter det att Netanyahu gav order med stöd av USA.

Vi kan fundera på det som ledamoten nämnde om vilken effekt president Trumps tanke – att man helt skulle fördriva palestinierna från Gazaremsan och att de aldrig skulle komma tillbaka – har haft. Det har möjligen kunnat inspirera att det finns en viss tilltro till en utveckling där Gaza inte är palestinskt utan något annat.

Jag tycker att det är viktigt att vi står upp och tydligt säger detta och att vi inte gör som ledamoten sa, alltså inte talar om det. Jag tycker att det är viktigt att tala om det och att vara väldigt tydlig om det jag också hörde: Tvångsförflyttning är inte okej.

Anf. 144 FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik:

Fru talman! Jag vill minnas att jag sa att det inte var värt att tala om planen därför att den inte var seriös, snarare än att vi inte skulle tala om den alls. Men det är möjligt att vi får backa tillbaka bandet och lyssna på vad som sades.

Det kan inte ses som ett seriöst förslag. Däremot har ledamoten helt rätt i att detta oseriösa förslag kan ha inspirerat krafter i israelisk politik att agera på det sätt som de senare agerade på. Men där ska vi återigen vara tydliga med att Israel har ett hundra procentigt ansvar för att det humanitära tillträdet fungerar och för att man inte ägnar sig åt folkförflyttning, slår av elen eller stoppar bistånd och att man gör vad man kan för att skydda civilbefolkningen.

Naturligtvis har terrororganisationerna också ett ansvar för att skydda sin civilbefolkning. Även om de aldrig tar detta ansvar har de ett sådant. Vi fördelar detta ansvar på många parter, och vi strävar från europeisk och svensk sida efter att så snart som möjligt komma tillbaka till nya förhandlingar och hitta lösningar som är långsiktiga.

Man kan till exempel använda den plan som kommer från Egypten och Arabförbundet för att återuppbygga Gaza på ett seriöst sätt. Det kan fungera och leda till att vi får en fungerande tvåstatslösning. Jag ska vara kategorisk igen. Det är, för att citera Carl Bildt, den enda vägens politik. Allt annat kommer att misslyckas igen och igen.

Anf. 145 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservationer 1, 8 och 10 i utrikesutskottets betänkande 15 om situationen i Israel och Palestina.

Debatten här i dag äger rum under mycket allvarliga omständigheter. För ett par dagar sedan bröt Israels regering vapenvilan, och människorna i Gaza har återigen kastats in i krigets fasor. Över 1 000 människor har redan mist sina liv.

Premiärminister Netanyahu har sagt att detta bara är början. Vi har också hört tal från Vita husets pressekreterare om att helvetets portar öppnas för alla som är emot USA och Israel. Detta är inte enbart retorik, utan det är en varning om ännu större lidande och ännu mer förstörelse.

Inte ens de anhängare till gisslan tycks stödja Netanyahus fortsatta krigsföring. De återstående personer som sitter i Hamas fångenskap måste släppas omedelbart, men det fanns en plan för fortsatt vapenvila. Det fanns en plan för att så småningom också gå in i fas två av den.

Medan andra länder, till exempel Frankrike, har varit mycket tydliga med att det är Israel som nu bryter vapenvilan är det förvånansvärt tyst från den svenska regeringen. Söker man en borgerlig politiker som säger något sanningsenligt och skarpt i den här frågan brukar man få söka sig till Carl Bildt. Han är tydlig med att han anser att Israel medvetet, med USA:s godkännande, bröt vapenvilan för att de helt enkelt inte ville fullfölja de fortsatta överenskomna villkoren.

Fru talman! Vi måste komma ihåg att detta krig inte bara handlar om raketer och flyganfall. Det handlar om människor, om familjer som kämpar för att överleva under omöjliga förhållanden och om barn som vaknar till ljudet av explosioner i stället för att gå till skolan. Och det handlar om en omvärld som alltför ofta vänder bort blicken.

Samtidigt eskalerar våldet på Västbanken. För första gången på två decennier rullar där israeliska stridsvagnar genom palestinska samhällen.

Bosätarvåldet har nått nya och skrämmande nivåer. Beväpnade bosättare attackerar palestinska familjer med nästan total straffrihet. De vapen som Ben-Gvir i den israeliska regeringen har satt i bosätarnas händer används nu precis som avsett – för att döda och fördriva palestinier från deras hem.

Herr ålderspresident! Det var chockerande att se den svenska regeringen strax före jul fatta beslutet att dra in allt kärnstöd till FN-myndigheten UNRWA, den organisation som kan leverera och levererar livsavgörande hjälp till palestinier. Det var inte bara ett svek

mot vår långa tradition av humanitärt stöd, utan det var också ett svek mot våra egna principer, mot EU och mot FN men framför allt mot det palestinska folket.

Bara veckor tidigare stod Sverige och svenska regeringsrepresentanter i FN och bekräftade att UNRWA är oumbärligt för att hjälpa de drabbade i Palestina. Men sedan svängde regeringen plötsligt och hävdade att nya israeliska lagar gjorde att biståndet ändå inte skulle kunna nå fram. Detta var något som biståndsminister Dousa upprepade i kammaren senast i dag – att pengarna till UNRWA ändå bara fastnar på ett bankkonto.

Det är inte sant. Jag träffade själv i veckan två chefer på Sverigebesök här i riksdagen som också ska träffa regeringsföreträdare. De berättade att UNRWA är fullt operativt. På Västbanken står man för samhällsservice. Till Gaza bidrar man med nödhjälp, och man finns på plats i Libanon, Syrien och Jordanien. Man är på plats på många olika sätt. Pengarna kommer in via jordanska bankkonton. Motiveringarna som regeringen gav för att avsluta stödet till UNRWA är helt enkelt inte giltiga.

Herr ålderspresident! UNRWA når alltså dem som behöver hjälpen, och nu står vi ensamma som det enda EU-landet att vägra att stödja UNRWA. Jag tycker att det är beklämmande.

I 20 år har Ekumeniska följeslagarprogrammet skyddat palestinska skolbarn från bosättarattacker. Man har dokumenterat förstörelsen av palestinsk egendom, och man har erbjudit skydd till herdor som har hotats av beväpnade bosättare. Över 400 svenskar har deltagit i detta arbete.

Nu drar regeringen in också detta stöd. Sida har själv bekräftat att det beror på regeringens inriktning för den nya politiken.

Vad innebär indragandet av det stödet i praktiken? Jo, det innebär att fler palestinska barn måste gå till skolan i rädsla och att familjer sover med skorna på, redo att fly när som helst. Det innebär att 13-åriga Masa vaknar av att bosättare tränger in i hennes familjs tält och slår hennes sovande bröder. Det här är verkligheten på marken, och i stället för att stå upp för de mest utsatta har regeringen valt att överge dessa människor.

Herr ålderspresident! Förstörelsen av palestinska samhällen accelererar. Tusentals nya bosättarbostäder godkänns. Palestinska byar raderas från kartan. Högerkristna i USA talar om att Trump är vald för att välsigna och ta över det som återstår av Västbanken.

Utanför Gaza står lastbilarna och väntar, stoppade från att komma in med nödhjälp av den israeliska regeringen. Regeringen i Israel gör det tydligt genom sina handlingar: Den bekämpar inte bara Hamas. Den bekämpar det palestinska folkets existens.

Hur reagerar då omvärlden på alla dessa brott mot folkrätten? Ja, många länder lutar sig tillbaka och svarar inte alls. Det är tyst. Sverige har inte bara varit passivt och tyst, utan den svenska regeringen har i många fall indirekt eller ibland direkt valt att ställa sig på ockupationsmaktens sida framför den internationella rättens.

Genom att dra in stödet till UNRWA vänder vi inte bara ryggen åt palestinierna. Vi undergräver också tvåstatslösningen. Därmed bidrar den svenska högerregeringen till att göra freden mindre sannolik, inte mer sannolik.

Om vi säger oss stödja Israels rätt att existera inom säkra och erkända gränser, vilket vi socialdemokrater gör, måste vi också stödja Palestinas rätt att göra det samma. Men ockupationen och bosättningsexpansionen gör, som situationen är just nu, att en palestinsk stat är omöjlig.

Herr ålderspresident! Vad bör då Sverige göra?

För det första måste vi omedelbart återuppta och stärka vårt stöd till UNRWA. Humanitärt bistånd är inte bara en budgetpost. Det är en moralisk skyldighet.

För det andra måste vi återställa stödet till Ekumeniska följeslagarprogrammet. Inga barn ska behöva riskera livet för att gå till skolan.

För det tredje måste vi verka för att EU pausar sitt associeringsavtal med Israel tills Israel respekterar mänskliga rättigheter och internationell rätt.

För det fjärde bör vi förbjuda försäljning av bosättarprodukter i Sverige. Regeringen ska definitivt inte servera bosättarviner vid sina officiella middagar, som har skett i närtid.

För det femte måste vi erbjuda medicinsk hjälp till palestinska civila från både Gaza och Västbanken. När sjukhus bombas och medicinerna tar slut måste Sverige agera. Jag noterar att Karolinska Universitetssjukhuset kommer att ta emot brännskadade personer från Nordmakedonien efter den fruktansvärda nattklubbsbranden. Det tycker jag är utmärkt, men varför kan inte den svenska regeringen också hörsamma förfrågan om att ta emot patienter i nöd från Palestina?

För det sjätte måste vi erkänna verkligheten för vad den är. Om internationella domstolar talar om risken för ett folkmord måste vi agera i enlighet med det och arbeta starkt mot det. Alla som har begått krigsbrott måste ställas till svars, och Sverige måste stötta dessa processer och erkänna den internationella rättens legitimitet.

Det här är inte en tid för tvekan. Det här är en tid för att visa ledarskap. Var är den tidigare så starka svenska rösten när det gäller Mellanöstern och folkrätten? Jag hör den inte.

Herr ålderspresident! Jag står här i dag i riksdagens talarstol för att jag vägrar att titta bort eller tuga. Vi socialdemokrater vägrar att låta denna passiva regering vara den enda rösten för Sverige. Vi vägrar att möta det palestinska folkets lidande med likgiltighet.

Sverige var en gång en nation som stod upp för internationell rätt och mänskliga rättigheter. Det är det Sverige jag tror på. Det är det Sverige vi måste kämpa för. Vårt arbete måste fortsätta – för freden, för solidariteten och för alla människors lika värde.

(Applåder)

I detta anförande instämde Björn Petersson och Linnéa Wickman (båda S).

Anf. 146 MAGNUS BERTSSON (KD):

Herr ålderspresident! Den långvariga konflikten mellan Israel och Palestina fortsätter att utmana strävan efter fred och rättvisa i Mellanöstern.

Kristdemokraterna står fast vid övertygelsen att en hållbar lösning endast kan uppnås genom en framförhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina existerar sida vid sida inom säkra och erkända gränser.

Det är därför med stor sorg jag konstaterar att fas två i uppgörelsen om vapenvila nu ser ut att ha gått om intet. Efter att frisläppandet av gisslan avstannat har stridigheterna i Gaza dessvärre återupptagits. Situationen i Gaza är således återigen akut och kräver omedelbar återhållsamhet från alla inblandade parter.

Det pågående våldet har orsakat död och ofattbart lidande för civila palestinier. Parallellt uppskattas 24 levande israeler finnas kvar som gisslan i Gaza, enligt de senaste uppgifterna. Dessutom finns där kvarlevorna efter 35 döda gisslan.

Jag vill därför uppmana alla parter att visa besinning och ta ansvar för att stoppa denna eskalering. Det internationella samfundet måste arbeta för att få till stånd en varaktig vapenvila och skapa förutsättningar för en återupptagen fredsprocess. En långsiktig lösning uppnås genom förhandlingar; därför måste samtliga aktörer återvända till samtalsbordet med en genuin vilja att hitta en rättvis och hållbar lösning för både israeliska och palestinska civila.

I vapenvilans första fas accepterade Israel en uppgörelse som innebar att flera hundra personer – däribland livstidsdömda mördare och våldsverkare – släpptes i utbyte mot att få hem 33 av de bortrövade israelerna i gisslan. Svåra beslut har alltså fattats, och avvägningar har gjorts. Det kan ske igen, och detta väcker hopp om ett återupptaget stillestånd.

Herr ålderspresident! Efter en två månader lång välbehövlig vapenvila mellan Israel och Hamas har Gazas civilbefolkning återigen börjat utnyttjas som mänskliga sköldar. Hamas visade den 7 oktober 2023 att man inte är en seriös potentiell fredspartner. Man påminde världen om sin sanna natur: en terrororganisation vars kompromisslösa mål är att utplåna staten Israel. Detta krig har varit en total humanitär tragedi helt i onödan. Hamas har hållit ett helt folk i gisslan i Gaza samtidigt som man har försökt massakrera ett annat.

I en tid då propagandabilder och AI-genererade videor används för att styra narrativet kring konflikten i Mellanöstern krävs verkliga, diplomatiska lösningar för att uppnå en varaktig fred. Det internationella samfundet måste gå från passivt iakttagande till aktiv handling.

De historiska normaliseringsavtalen mellan Israel och flera arabstater – Abraham Accords – visar att fred är en möjlighet när pragmatism och ömsesidigt erkännande får styra. Dessa avtal kan tjäna som en grund för att utvidga samarbetet och skapa nya förutsättningar för stabilitet i regionen.

Samtidigt är Golfstaternas engagemang avgörande. Länder som Förenade Arabemiraten och Saudiarabien

har både ekonomisk och politisk makt och tyngd att påverka konflikten. Deras insatser kan bidra till att dämpa spänningarna, möjliggöra humanitärt stöd och leda parterna mot nya förhandlingar.

Egyptens plan för Gaza är en viktig pusselbit. Den syftar till att få till stånd en vapenvila och på sikt skapa en ny politisk ordning. Egyptens historiska roll som medlare bör förstärkas, och landets förslag behöver stöd från fler aktörer för att bli verklighet. Även Arabförbundet behöver anta ett nytt sätt att agera. Det räcker inte med fördömanden och resolutioner. Det krävs konkreta åtgärder för att säkerställa att en fredsprocess inte bara initieras utan också fullföljs.

Vi befinner oss vid ett vägsval. Antingen låter vi konflikten fortsätta i en spiral av våld, eller så samlar vi de krafter som vill se en förändring och som bygger en väg mot fred. Svaret ligger inte i AI-genererade narrativ utan i diplomati, ledarskap och verkliga kompromisser.

Herr ålderspresident! I FN:s generalförsamling har 154 resolutioner riktats mot Israel mellan åren 2015 och 2023, medan 71 resolutioner behandlat alla övriga länder i världen tillsammans. Bara under 2024 antog FN:s generalförsamling 17 resolutioner mot Israel och bara 6 om övriga världen: en vardera om Nordkorea, Iran, Syrien, Myanmar, Ryssland och USA. Personligen tycker jag att det är svårt att påstå att det är just så världen ser ut. Statistiken kan inte enbart bero på att konflikten mellan Israel och palestinska aktörer är en av världens svåraste. Ingen kan påstå att det inte finns andra konflikter som åtminstone förtjänar betydligt mer uppmärksamhet än de får i dag. Det beror snarare på att många av de länder som driver och röstar igenom dessa resolutioner har en lång historia av politisk och ideologisk fientlighet gentemot Israel. Dessa länder är inte sällan diktaturer som har en ytterst tveksam syn på mänskliga rättigheter och som aktivt förföljer oliktkäande, förvägrar kvinnor basala rättigheter och tystar medier.

För alla oss som försvarar den regelbaserade världsordningen är FN en central institution. FN:s roll i att upprätthålla internationell lag och främja fred är avgörande. Det finns dock en uppenbar risk att FN förlorar sin legitimitet om dess agerande uppfattas som ensidigt och politiserat, och det är en situation som ligger i allas intressen att undvika.

Jag kan förstå att Israel är missnöjt. Vi har sett hur UNRWA-lokalerna använts för att hålla delar av gisslan. Vi har sett att chefer för lärarfacken i både Gaza och Libanon samtidigt haft ledande roller i Hamas och att Hizbollahs vapendepåer och tunnlar i Libanon har legat vid Unifilposteringar.

Herr ålderspresident! I Mellanöstern ser vi annars ljusglimtar i form av en bräcklig vapenvila i Libanon och att Assadregimen i Syrien har fallit. I Libanon ser vi att Hizbollahs och Irans grepp om landet har försvagats, och den era då Libanon fungerade som en bricka i utländska makters spel kan i bästa fall vara på väg att ta slut. I Syrien har Bashar al-Assads tid vid makten tagit slut, men landets framtid är fortfarande osäker.

Det syriska folket förtjänar en framtid fri från diktatur och destruktivt iranskt och ryskt inflytande. Det är dock tydligt att inte minst kristna, alawiter och andra religiösa minoriteter fortfarande riskerar att utsättas för förföljelse och marginalisering i den instabila situation som råder.

Det iranska folket förföljs av sin egen regering och dess terrorverktyg – det revolutionära gardet – som arresterar, torterar och förtrycker sina egna invånare samtidigt som man beväpnat i princip samtliga terrororganisationer i hela Mellanöstern. De genomför godtyckliga arresteringar av utländska medborgare och har planerat mord på svenska medborgare här i Sverige. Man stöder Ryssland i kriget mot Ukraina, och Shalheddronare regnar dagligen ned över ukrainska städer. Trots sin försvagade ställning försätter dock den iranska regimen att försöka skapa problem, inte minst för den palestinska myndigheten på Västbanken.

Det är Kristdemokraternas uppfattning att Israel på allvar måste ta itu med det oacceptabla bosättarvåldet på Västbanken och upphöra med expansionen av bosättningar. Bosättningarna strider mot folkrätten och undergräver möjligheterna att nå en tvåstatslösning. En förhandlad tvåstatslösning, där Israel och Palestina samexisterar sida vid sida, är och förblir den enda hållbara vägen mot fred.

Anf. 147 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka ledamoten Berntsson för att han talade om bosättarpolitiken som ett hinder för freden.

Vi socialdemokrater tycker att associationsavtalet måste avbrytas så länge Israel inte respekterar internationell rätt och folkrätten. Vi socialdemokrater anser också att en handelsbojkott av varor från ockuperade områden måste ske. Regeringen är ju mer av uppfattningen att det ska märkas, och att man bör undvika detta, eftersom bosättarpolitiken är ett hinder för freden och tvåstatslösningen.

Vi ser dock problematiken och ambivalensen kring att upprätthålla detta. Till och med på Regeringskansliet har det i närtid serverats viner från ockuperad mark. Regeringen fördömer också bosättarpolitiken – precis som sagts tidigare i text och ord. Sett till vad många ledamöter ibland uttalar här i riksdagen och vad man från högerpartierna har uttalat känns regeringens position dock inte alltid fullt ut förankrad i de olika partierna.

Till exempel lade ledamoten Berntssons partikollega Camilla Brodin, gruppledare för Kristdemokraterna, ut en bild den 1 mars i sina sociala medier på en flaska Mount Hermon red-vin från de ockuperade Golanhöjderna. Ovanför bilden skrev hon: ”I en värld där mycket skakar, där allt som tidigare varit självklart inte längre är det. Var det självklart för mig denna vecka till middagen!”

Jag skulle vilja fråga ledamoten Berntsson vad han anser om sin gruppledares agerande. Vilken position har Berntsson när det gäller dessa viner? Är det att varor från bosättare bör undvikas, som regeringen menar,

eller att det är helt okej att konsumera viner på ett sådant sätt och dessutom göra reklam för det, som ledamoten Brodin?

Anf. 148 MAGNUS BERTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Büser för frågan och för att han uppmärksammar vårt väldigt tydliga ställningstagande vad gäller hur vi ser på den bosättarpolitik som Israel för. Den är definitivt ett stort problem och ett direkt hinder för att komma vidare med fredsförhandlingar, vilket måste vara målet.

Jag fick en fråga om vin från Golanhöjderna och om hur jag ställer mig till det. Jag måste meddela ledamoten Büser att jag är absolutist och aldrig dricker någon alkohol över huvud taget. Jag har aldrig köpt en vinflaska i hela mitt liv. Jag tror inte att det hjälper i den här situationen.

Frågan gällde hur min gruppledare har ställt sig i frågan. Detta är ett beslut som individen själv behöver fatta. Det är väldigt viktigt för regeringen att produkter från ockuperade områden märks, och jag uppfattar att det har varit så i det här fallet. Sedan är det upp till var och en att fatta sina egna beslut i frågan.

Anf. 149 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att det är viktigt att man som företrädare för Sveriges riksdag och för ett parti som säger sig företräda internationell rätt och folkrätt inte agerar på ett sätt som direkt bryter mot folkrätten. Konsumerar man varor från ockuperad mark bör det kritiserars. Om jag skulle börja konsumera ett vin från ockuperad mark i Ukraina som Ryssland har producerat skulle jag med rätta få väldigt mycket kritik.

När det finns en internationell rätt bör vi ledamöter förhålla oss till den. Det spelar ingen roll om man är absolutist eller inte; det kan handla om vilken vara som helst. Jag tycker att det blir problematiskt när vi har ledamöter som agerar på ett sådant sätt.

Vi socialdemokrater säger att dialog med Israel såklart är bra. Vi har dock sett att Israel flagrant bryter mot folkrätten, och det måste få konsekvenser. Därför säger vi att vi vill ha en handelsbojkott mot varor från ockuperade områden. Vi vill också stoppa associationsavtalet, så att Israel inte förmånligt ska kunna handla samtidigt som man begår krigsförbrytelser. Det är en väldigt viktig princip.

Min fråga till Magnus Berntsson ställde jag mot bakgrund av hur jag upplever regeringens position. Det står tydligt att man är emot bosättningspolitiken och att man ser att bosättningarna är ett hot mot freden och mot en tvåstatslösning. Samtidigt har vi en gruppledare för ett av de tre regeringspartierna som lägger upp bilder på varor från ockuperad mark och säger att man ska njuta av dem. Jag tycker att det är smaklöst, olämpligt och slarvigt.

Min fråga till Magnus Berntsson var vad han själv anser om att en riksdagsledamot delar den typen av bilder. Vilken position vilar Berntsson i? Är det okej att

konsumera som man vill, eller är det de facto ett hinder för freden att konsumera denna typ av varor?

Anf. 150 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar återigen ledamoten för frågan.

I grunden finns det en skillnad i synen på hur vi bäst har en dialog med staten Israel i det här fallet. Är det bättre att ha ett associeringsavtal och återkommande associeringsråd där vi diskuterar frågor som vi inte ser på på samma sätt, eller är det bättre att frysa detta? Vissa partier vill ju att det helt ska avslutas.

Regeringen och mitt parti har varit tydliga med att vi tror mer på dialogvägen – vi tror att det är vägen framåt.

Anf. 151 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Vi har debatterat Israels ockupation av Palestina många gånger den här mandatperioden. Senast vi gjorde det var i februari i samband med den utrikespolitiska debatten. Då ställde jag en fråga till Magnus Berntsson om Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel, som har internationella observatörer på plats mitt i konflikten för att göra det som Magnus Berntsson efterlyste i sitt anförande: att stoppa eskaleringen.

Ekumeniska följeslagarprogrammet är ju inte vilket program som helst. Det är ett program som leds av Sveriges kristna råd, som har skickat ned över 400 svenska volontärer för att vara på plats och bidra till fred. Detta har man gjort på anmodan av Kyrkornas världsråd.

Berättelse efter berättelse talar om hur människor känner sig tryggare tack vare följeslagarnas närvaro. De leder till exempel barn till och från skolor och finns i närheten av platser där bosättare trakasserar palestinier. Man har också jobbat väldigt aktivt med att göra olika typer av kyrkobesök – 2023 gjorde man 195 kyrkobesök i 56 olika kyrkor.

Den fråga jag ställde till Magnus Berntsson i februari, som han sannolikt minns, handlade om varför regeringen genom sin myndighet Sida drog in stödet till följeslagarprogrammet. Då, för en och en halv månad sedan, lät det på Magnus Berntsson som att han ville ta frågan till sin regering, diskutera detta och återkomma med besked om följeslagarprogrammet.

Än så länge har följeslagarprogrammet löst finansieringen för i år. Man har kunnat öka sina ansträngningar och etablera ytterligare en grupp i South Hebron Hills, som är ett av de områden där vi ser bosättningsvåldet öka just nu. Framöver finns det dock ingen finansiering som säkerställer att Sveriges kristna råd kan skicka följeslagare.

Regeringen behöver tydliggöra detta och komma med positiva besked för att det ska finnas internationell närvaro för att stoppa eskaleringen.

Anf. 152 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Håkan Svenneling, för frågan!

Jag är inte överraskad över att frågan återkommer. Jag vill dock tydliggöra en sak apropå hur frågan ställdes. Håkan Svenneling sa att regeringen fattade beslutet genom sin myndighet, men det är inte riktigt så beslut fattas i svensk förvaltning. Regeringen ger ramar, och myndigheterna fattar sedan beslut. Det är Sida som har fattat beslutet och gjort prioriteringar utifrån det ramverk som finns.

Jag har däremot ingenting att invända mot ledamoten Svennelings beskrivning av Ekumeniska följeslagarprogrammet. Det har haft – och har – en viktig roll. Det finns ju också fler finansörer än Sverige.

När det gäller frågan om huruvida det går att hitta andra sätt när det gäller den svenska sidans deltagande, i MENA-strategin eller något sådant, har jag inte fått några nya svar som jag kan delge just nu.

Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Det var tråkigt att höra att det inte finns några nya besked i nuläget. Man måste nog ändå ha klart för sig att det är regeringens ändrade ramverk, som Magnus Berntsson kallar det, som är skälet till att vi står med den här konsekvensen.

Det fanns tidigare en Palestinastrategi genom vilken Ekumeniska följeslagarprogrammet fick stöd under mer än 20 års tid. Man tog bort Palestinastrategin och ersatte den med en Mellanösternstrategi där det finns mål om att man ska bidra till ökad fred och minskad konflikt. Tack vare Kristdemokraterna finns det också mål om att kristna minoriteter i Mellanöstern ska uppmärksammas. Följeslagarprogrammet uppfyller detta, men myndighetens beslut innebär att dess finansiering dras in.

Precis som jag sa i februari vill jag påminna om att Kristdemokraterna aktivt kritiserade detta program genom Magnus Berntssons företrädare, och därför känner jag att Kristdemokraterna har ett tydligt ansvar att säga till myndigheten att Följeslagarprogrammet gör någonting viktigt och bidrar till att minska eskaleringen i området. Just nu känns det som att ledamoten Magnus Berntsson vill minska eskaleringen och har en strategi som säger att han vill det men saknar åtgärder som leder i den riktningen. Därför kommer vi att fortsätta att tjata om Följeslagarprogrammet tills ni kommer med andra besked än dem vi fick i februari och tyvärr får även i dag.

Anf. 154 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Låt mig ändå påpeka för ledamoten Svenneling att vi har fristående myndigheter i Sverige som fattar beslut. Det är sant att vi ändrade strategier i de regler som presenterades för myndigheten i och med att Palestinastrategin uppgick i Mellanösternstrategin. I Palestinastrategin tog väldigt många olika organisationer del av Sidastödet. Jag tror att det var omkring 218 stycken. Det gällde alltså att bedöma och jämföra alla dessa organisationer utifrån vad som behövdes enligt riktlinjerna i den nya strategin.

Jag har som sagt inga nya besked att ge, men jag vill betona att jag inte har kritiserat Följeslagarprogrammet.

Anf. 155 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill ta upp handelsfrågan igen eftersom den är viktig. Återigen hör vi att bosättningarna måste upphöra och att de är ett hinder för en tvåstatslösning. Internationella domstolen var väldigt tydlig med vad som krävs. Bosättningarna måste monteras ned och bosättarna flyttas därifrån. Det krävs också att omvärlden inte politiskt eller ekonomiskt stöder bosättningarna.

Ledamoten Saweståhl sa att man förordar handel före bojkott. Men varor från bosättningar ingår inte i associeringsavtalet och har inga tullåttnader. Att handla varor från bosättningar, vad är då det om inte att ekonomiskt stödja bosättningar?

För att återkoppla till ledamoten Büsers fråga: Hur kan fortsatt handel med varor från bosättningar vara tillåtet när Internationella domstolen säger att vi inte ekonomiskt ska stödja bosättningar? Jag får inte ihop logiken. Kan ledamoten Berntsson förklara?

Anf. 156 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Risberg för frågan.

Vi måste sätta in frågan i ett större sammanhang i och med att vi pratar om handel. Sverige hanterar inte handel på egen hand, utan det är något vi hanterar genom vårt samarbete i Europeiska unionen. Det är Europeiska unionen som har associationsavtalet med Israel och egentligen alla andra handelsrelationer.

De senaste dagarna har det blivit populärt att förordna bojkott åt både det ena och det andra hållet. Jag påstår nog ändå likt min kollega Saweståhl att handel är ett bättre sätt att komma vidare. Att göra sig beroende av varandra i stället för att bojkotta varandra leder till mer positiva slutresultat.

Frågan hör hemma på EU-nivå, och samtal fördes mellan EU-ledare och israeliska företrädare i det associeringsråd som hölls för bara några veckor sedan.

Anf. 157 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Berntsson för svaret även om jag inte fick svar på hur handel med bosättningsvaror inte kan gå emot Internationella domstolens utlåtande om att inte ekonomiskt stödja bosättningar. Men det verkar som att vi inte får något svar på den frågan i dag.

Jag går över till en annan ekonomisk fråga. Under de senaste 15 månaderna har ungefär 436 000 hem, 2 300 skolor, förskolor och universitet och 30 sjukhus skadats eller förstörts. Dessutom har andra byggnader, elinfrastruktur, vattenledningar, vägar och annat skadats. Jag tror att vi börjar bli mer och mer överens om att olika krigsbrott har begåtts i och med att så mycket civil infrastruktur har förstörts och så många civila har dött i denna fruktansvärda konflikt.

Jag hörde i ledamotens Berntssons anförande att länderna runt Israel kommer att ha ett stort ansvar för att bidra till återuppbyggnaden av Gaza. Det tror jag definitivt. Men vilka krav ser ledamoten framför sig att man kan ställa på Israel vad gäller just återuppbyggnaden? Det är ändå Israels bomber som har förstört dessa hem, skolor och sjukhus. Vilka krav kommer ledamoten att vara med och ställa på att Israel ska bidra rent ekonomiskt till återuppbyggnaden av det totalt sönderbombade Gaza?

Anf. 158 MAGNUS BERTTSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Låt mig betona att Israel har ett stort ansvar även ekonomiskt att hjälpa till med återuppbyggnaden. Men vi kan inte lägga allt ansvar för vad som har hänt i Gaza på den israeliska regeringen. Allt inleddes ju med en terrorattack från Hamas, och det var de som bröt stilleståndet.

Jag tror att vi måste komma till ett läge där vi hittar en väg till ett mycket bredare samtal som leder till fredsförhandlingar och inte bara till en återuppbyggnad av det som har förstörts. Vi måste hitta vägar till samförstånd så att länderna kan leva bredvid varandra framöver. Jag tror att både Israel och grannländerna har en stor roll att spela i denna nödvändiga normaliseringsprocess.

Anf. 159 RASMUS GIERTZ (SD):

Herr ålderspresident! Med hänvisning till det pågående samarbetet mellan Sverigedemokraterna och regeringspartierna har intentionen i vår politik i stora delar vunnit gehör. Men då Sverigedemokraterna vill gå längre än regeringen och utskottet då det gäller militärt samarbete med Israel har vi i detta avseende en motivreservation. Jag inleder därför med att yrka bifall till reservation 16.

Herr ålderspresident! Den 7 oktober 2023 utförde Hamas det värsta massmordet på judar sedan andra världskriget. Det var en bestialisk attack som var riktad primärt mot civila mål i Israel. Det var civila män, kvinnor och barn, som på ett omänskligt sätt mördades, torterades, våldtogs och kidnappades. De i gisslan som levte och fortfarande lever i Hamas fångenskap har sedan dess levte i konstant terror.

Israel har, som man kan förvänta sig av en demokratisk stat som har ett folkförankrat försvar, svarat militärt. Israel har både en rätt, en plikt och en skyldighet att trygga sin befolkning, sitt territorium och sin existens för att försäkra sig om att något liknande inte sker igen. För Sverigedemokraterna är Israels rätt till självförsvar en självklarhet.

Herr ålderspresident! Det är viktigt att påminna om att Iran har ett stort ansvar för den negativa utvecklingen i regionen. Gaza är inget undantag. Iran utgör tillsammans med Ryssland och Kina vår tids onskans axelmakter. Kriget i Mellanöstern har i hög grad varit ett resultat av Irans inblandning. Iran har aktivt bistått Hamas och Hizbollah och tillhandahållit stöd för hut-hirebellerna i Jemen. Vidare har Iran genomfört

attacker mot Israel med långdistansvapen på ett sätt som saknar motstycke i regionen.

Mellanösterns enda fungerande demokrati, Israel, är det land som tydligast har tagit strid mot den islamistiska teokratin i Iran och dess proxykrigare. Israel har en moralisk och juridisk rätt att som hem för det judiska folket efter Förintelsen efter århundraden av förföljelse försvara sig gentemot världens värsta terrororganisationer.

Israel försvarar framgångsrikt inte bara sitt eget land och folk mot dessa islamistiska terrorsektorer som har som sitt uttalade mål att förrinta den judiska staten, utan Israel står också i första ledet i försvaret av den fria världen mot diktatur, förtryck och islamism. Det är helt fundamentalt att Israel har vårt tydliga stöd i sitt försvar mot denna terror och att alla demokratiska krafter sluter upp bakom Israels rätt till självförsvar.

Herr ålderspresident! Den humanitära situationen i Gaza är mycket allvarlig, med stort lidande. Även om Israel har vidtagit långtgående åtgärder för att minimera antalet civila offer har dödstalet varit stort. Den framförhandlade vapenvilan som trädde i kraft den 19 januari var därför helt nödvändig för att få till ett frisläppande av gisslan och ett humanitärt tillträde för att lindra den humanitära situationen i Gaza.

Det är därför förödande att vapenvilan nu tidigare i veckan bröts, som ett resultat av att Hamas inte följt avtalet och återlämnat de kvarvarande i gisslan. I överenskommelsen mellan Hamas och Israel med USA som medlande part har det varit tydligt att gisslan måste släppas. Sedan har Hamas vägrat att slutföra frisläppandet och fångutväxlingarna.

Om Hamas inte släpper gisslan kommer naturligtvis inte heller vapenvilan att hålla. Samtidigt måste Israel, som den demokratiska staten i detta, självklart visa återhållsamhet i sitt svar. Det är fortfarande 59 i gisslan, varav 35 tros vara döda, som fortfarande är i Hamas fångenskap. Det har nu gått 530 dagar sedan de hänsynslöst kidnappades från sina hem. Vi har hört vittnesmål från fritagna i gisslan som beskrivit den fruktansvärda terror de utsatts för i Hamas fångenskap. Civila, män, kvinnor och barn har utsatts för fysisk och psykisk tortyr och terror.

Det allra viktigaste just nu är att ställa krav på Hamas att slutföra frisläppandet av gisslan, vilket också är en förutsättning för att vapenvilan ska kunna gå in i nästa fas. Det behöver också ställas krav på återhållsamhet på båda sidor. Man måste se till att humanitärt bistånd kommer in till civila, för det är ytterst de som hamnar i kläm här.

Det är helt avgörande att överenskommelsen återupptas och genomförs, så att gisslan omedelbart kan släppas och för att förhindra fortsatt lidande och död i Gaza.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna har under lång tid verkat för att återkalla erkännandet av Palestina och för att flytta den svenska ambassaden till Jerusalem. Det hastiga erkännande av Palestina som den förra, socialdemokratiskt ledda regeringen presade fram var ett förhastat och felaktigt beslut. Det kan

inte heller ses som representativt för Sverige, eftersom den dåvarande regeringen inte hade en riksdagsmajoritet bakom sig. Beslutet saknade även folkrättslig grund, och det finns nu inget som tyder på att vi kommer att se en långsiktigt fungerande regering i Palestina. Det var fel beslut då, och det har visat sig vara fel beslut även i dag.

Herr ålderspresident! När det gäller återuppbyggnaden av Gaza är det centralt att Hamas inte kan vara en del av detta och att en statsledning där Hamas ingår inte kan betraktas som legitim. Ett erkännande av Palestina med Hamas i en samlingsregering har redan sedan före terrorattacken den 7 oktober varit helt uteslutet för Sverigedemokraterna. Även om det är staters existens och inte regeringssammansättningen som erkänns är detta ytterligare en försvårande omständighet.

Sveriges förra regering borde åtminstone i sitt erkännande tydligt ha tagit avstånd från Hamas och tydligt deklarerat att Hamas inte kan ses som en legitim part i en samlingsregering. Det är också helt avgörande att förstörelse av Hamas infrastruktur, som tunnelsystem och vapenlager med mera, är en central del av återuppbyggnaden. Det är också avgörande att säkerställa att den infrastruktur man bygger i Gaza inte används för militära ändamål, så att en attack som den 7 oktober aldrig sker igen.

Alla palestinska grupper som vill spela en roll i Palestina och i återuppbyggnaden av Gaza måste ta avstånd från våld och terrorism och erkänna Israels rätt att existera. Det är också fundamentalt att de omgivande arabiska länderna och Israel är delaktiga i en framtida uppbyggnad av Gaza.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna har under lång tid sett med oro på hur FN-organet UNRWA bedrivit sitt arbete med åtskilliga exempel på terrorpropaganda, antisemitism i skolböcker och samröre med terrororganisationer. Det har varit avslöjanden om att UNRWA-anställda deltog i Hamas terrorattack den 7 oktober och om användande av FN-infrastruktur och faciliteter, där bland annat Hamas-tunnlar har upptäckts vid UNRWA:s högkvarter i Gaza. Listan kan göras lång.

Det är inte heller rimligt att FN ska ha ett alldeles eget organ för palestinska flyktingar när andra FN-organisationer kan omhänderta detta. Sverige bör verka för att avveckla UNRWA och i stället lägga över dess verksamheter på andra FN-organisationer – i första hand FN:s huvudsakliga flyktingorganisation UNHCR.

Även om Sverigedemokraterna långsiktigt vill se en avveckling av UNRWA är det viktigt att UNRWA i likhet med andra FN-organisationer skyddas och respekteras i linje med internationella förpliktelser.

Herr ålderspresident! I en värld där behoven är oändliga och över 300 miljoner människor är i behov av humanitärt stöd är Sverige en av världens största humanitära givare. För 2025 fördubblar Sverige det tidigare stöd som gick till UNRWA genom att avsätta 800 miljoner kronor till civilbefolkningen i Gaza och i regionen. Detta kraftigt ökade stöd förmedlas nu

genom andra aktörer än UNRWA. Det allra viktigaste just nu är att hjälp och livräddande förnödenheter når fram till civilbefolkningarna.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraternas utgångspunkt är alltid att värna svensk säkerhet, i synnerhet i det allvarliga omvärldsläge vi nu befinner oss i. Vi behöver kraftigt stärka vårt försvar. En ökad möjlighet till samverkan med Israel skulle gynna vår försvarsindustri och leda till samverkan med ett högteknologiskt land som har omfattande erfarenhet av just de vapensystem vi behöver anskaffa. Exempel på sådana vapensystem finns inom luftvärnsområdet, där Israel vid sidan om USA är världsledande. Rymdförmåga och stridsfordon är andra områden där Israel är ledande och där Sverige behöver göra satsningar.

Vi kan för framtiden inte utesluta krigsmaterielexport till Israel, något som skulle kunna stärka svensk försvarsförmåga. Utskottet konstaterar att Sverige under lång tid har haft en restriktiv syn på export av krigsmateriel till Israel. I linje med regeringens ståndpunkt att det skulle vara fel väg att gå att införa bojkott av eller sanktioner mot Israel avstyrker utskottet förslag om vapenembargo på EU-nivå och förslag om att återkalla försvarsattachén från Tel Aviv.

Vi delar den bedömningen och vill snarare understryka möjligheterna på det försvarsindustriella området.

Flera andra stater i Europa exporterar krigsmateriel till Israel – såsom Tyskland och Italien. Enligt Sipri stod Tyskland för hela 29,7 procent av vapenexporten till Israel under åren 2013–2023. Italien har dock förklarat att man inte avser att ingå nya kontrakt med Israel under det pågående kriget i Gaza men att befintliga kontrakt kommer att fullgöras.

Konflikten mellan Iran och Israel leder också till att terrorregimen i Teheran försvagas. Eftersom Iran också stöder Ryssland innebär det även att Ryssland i förlängningen försvagas i Ukraina, vilket är positivt för såväl Ukrainas som Europas och Sveriges säkerhet.

Sverige har importerat krigsmateriel från Israel under både socialdemokratiska och borgerliga regeringar. Däremot har exporten varit kraftigt begränsad. Detta är ett motsägelsefullt agerande som försvårat för svensk import av högteknologiska vapen från Israel. I det allvarliga omvärldsläge som vi befinner oss i är det avgörande att vi samverkar med högteknologiska och demokratiska stater för att stärka vår försvarsförmåga.

Anf. 160 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag vet faktiskt inte riktigt var jag ska börja någonstans. Vi stod här tidigare och kommenterade en gruppleddare i ett regeringsparti som köper vin från ockuperad mark. Men ledamoten Giertz lägger nästan en tredjedel av sin talartid på att tala om ökad vapenexport till Israel – att det kan gynna svensk krigsmaterielexport.

Det är ett sanslöst uttalande, skulle jag vilja säga, i spåret av att internationella domstolar helt har dömt ut Israels krigföring som ett tydligt och flagrant brott mot internationell rätt och folkrätt.

Jag tänker på det mänskliga lidande vi sett bara sedan vapenvilan bröts av Israel. Ledamoten sa felaktigt att det var Hamas som skulle ha brutit vapenvilan, vilket inte stämmer.

Vi citerade tidigare den tidigare statsministern Carl Bildt, som var väldigt tydlig om detta och som sa att vapenvilan bröts av Israel med USA:s godkännande. Jag tror att det är den bild som de flesta här inne delar.

Jag tycker alltså att också detta är anmärkningsvärt.

Flera länder har också avslutat, minskat eller stoppat sin vapenexport till Israel, såsom Kanada, Storbritannien, Italien, Spanien, Belgien och Nederländerna.

Det som tas upp om UNRWA stämmer inte. UNRWA är ett FN-organ som instiftades för att hantera den palestinska flyktingfrågan. Sverigedemokrater brukar brinna för att flyktingar ska ha rätt att återvända till sina länder, så jag tror att ledamoten behöver uppdatera sig om UNRWA:s uppgift.

Men mina frågor är egentligen: Vad tänker ledamoten Giertz om den internationella rätten? Vad tänker ledamoten Giertz om Israels krigföring? Vad tänker ledamoten Giertz om tvåstatslösningen och hur den ska uppnås?

Anf. 161 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det var många frågor. Jag kan börja med att instämma i att det är förödande att vapenvilan nu har brutits och att det till syvende och sist är de civila som hamnar absolut mest i kläm. Det är en tragedi. Men vi måste påminna oss om varför vi över huvud taget behövde ha en vapenvila, till att börja med.

Det rådde vapenvila i Gaza före den 7 oktober 2023. Sedan begick Hamas det värsta massmordet på judar sedan andra världskriget, och sedan har Israel tvingats att förhandla med en blodtörstig terrorsekt som fortfarande inte har velat släppa de kvarvarande i gisslan. Det finns, som jag nämnde i mitt anförande, 59 kvarvarande i gisslan – 35 tros vara döda – som lever under helt fruktansvärda förhållanden. Det har ju varit klart från början att en förutsättning för vapenvilan var att de tillfångatagna i gisslan som Hamas har också skulle frisläppas.

Sedan fick jag frågor om UNRWA. Sverige har nu fördubblat stödet till Gaza och regionen för 2025. Det absolut viktigaste för oss är att förnödenheterna når fram till civilbefolkningen i Gaza. Det viktigaste är kanske inte vilka det är som förmedlar de förnödenheterna.

Anf. 162 JOHAN BÜSER (S) replik:

Herr ålderspresident! Ja, vi kan vara överens om att den 7 oktober var en fruktansvärd dag. Tusentals människor mördades och gisslantogs. Många sitter fortfarande kvar i Hamas fångenskap. Vi fördömer Hamas, och vi fördömer självklart alla de fruktansvärda metoder som Hamas har använt.

Vi socialdemokrater kräver också att gisslan omedelbart ska släppas. Det fanns en plan i vapenvilan, fas ett. Nu när fas två skulle inledas och resterande del av

gisslan skulle kunna släppas valde Israel att bryta vapenvilan.

Jag fick inte riktigt svar på vad ledamoten Giertz anser om Israels krigsföring. Den ligger ju inte i linje med internationell rätt. Jag saknar kommentarer om det. Jag hörde heller ingen kritik i anförandet mot Israels krigsföring.

Jag skulle vilja fråga ledamoten vad han egentligen tycker om den israeliska ockupationen. Den israeliska ockupationen bidrar till misär och till att människor fördrivs från sina hem. Den bidrar också till radikalisering så att terrorgrupper och annat kan växa fram. Detta är något som vi måste motverka. För att vi ska kunna motverka det, för att människor inte ska behöva leva i misär och för att människor inte ska ansluta sig till terrorsektor, vilket aldrig är försvarbart, behövs det fred. Det behövs en tvåstatslösning. Man behöver ge människor hopp.

På vilket sätt arbetar Sverigedemokraterna för att palestinier och israeler ska kunna leva sida vid sida, och hur arbetar Sverigedemokraterna för en tvåstatslösning? Det kanske är den viktigaste fråga jag har ställt till ledamoten Giertz.

Anf. 163 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Då tror jag inte att ledamoten lyssnade riktigt noga på mitt anförande, för jag sa väldigt tydligt att även Israel, som den demokratiska parten i det här, behöver visa återhållsamhet i sitt svar.

Sedan vet jag inte om ledamoten har läst våra motioner som behandlas i det här betänkandet. I motion 2024/25:1437, *Israel och Palestina*, föreslår vi bland annat att riksdagen ska tillkännage för regeringen att expansionen av bosättningar måste upphöra och att bosättningsvåldet måste upphöra. Där råder det inga som helst frågetecken.

Sverigedemokraterna är för en tvåstatslösning. Här behöver vi kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vi måste som vänner till Israel också kunna kritisera enskildheter i Israels agerande. Det har jag gjort både här i replikskiftet och tidigare i talarstolen. Jag har tydligt framfört att Israel måste visa återhållsamhet i sitt svar.

Men vi får inte glömma varför den här konflikten och det här kriget just nu utspelar sig. Det är för att Hamas den 7 oktober 2023 genomförde terrorattacken och kidnappade oskyldiga civila israeler.

Anf. 164 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag brukar tala om att det pågår en tävling om vilket parti på högerkanten i Sveriges riksdag som vill vara Israels bästa vän. Det kändes helt klart som att ledamoten från Sverigedemokraterna tog upp den kampen mot andra högerpartier.

Det blir väldigt märkligt att ha en debatt när man liksom inte ens är överens om vem som bröt vapenvilan. Jag tror att man ändå ska ha klart för sig att det var Israel som bröt vapenvilan genom att på nytt börja bomba i Gaza. Och just nu rullar tanksen och pansarvagnarna in i Gaza.

Sedan kan man ha en massa kritik mot Hamas och deras agerande, men de har de facto följt den första fasen i vapenvilan i fråga om att återlämna israelisk gisslan, och man förväntar sig att ha förhandlingar.

När man hör ledamoten undrar man också om han tycker att Israel har svarat återhållsamt, med tanke på det återhållsamma svar han söker från Israels sida. Det är nu 50 000 döda. Bara de sista två dagarna har minst 1 000 personer dött. Är det ett återhållsamt svar?

Låt mig gå vidare till det som ledamoten önskar göra, det vill säga öka vapenexport och vapenimport till och från Israel. Det är Vänsterpartiet, som ledamoten helt riktigt talade om, helt emot. Vi har i stället lagt fram förslag om att införa vapenembargon.

Problemet med det som ledamoten föreslår är att det bryter mot Internationella domstolens, ICJ:s, dom i fallet Sydafrika mot Israel om hur tredje land ska agera. Man får inte understödja Israels ockupation av Palestina. Det skulle vara ett brott mot internationell rätt. Det är därför vi säger att Sverige inte kan ha någon vapenhandel med Israel på det sätt som ledamoten uppenbarligen förespråkar.

Anf. 165 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten nämnde inledningsvis en tävling i att vara Israels bästa vän. Den tävlingen vore jag stolt över att vinna.

I fråga om att det skulle vara Israel som bröt vapenvilan genom bombningar i Gaza hade Israel inte behövt agera eller svara över huvud taget om inte Hamas den 7 oktober 2023 hade genomfört det värsta massmordet på judar sedan Förintelsen. Och Israel hade inte behövt svara nu om Hamas hade fullföljt sin del av avtalet och släppt de 59 kvarvarande i gisslan.

Ledamoten nämner även antalet som har dött i Gaza sedan vapenvilan bröts. Jag kan bara instämma i att det är en tragedi. Alla civila offer är en tragedi, oavsett sida. Men man måste ta i beaktande att Hamas använder civila som sköldar. De gömmer sig under sjukhus och skolor och använder dessa civila byggnader som militär infrastruktur. I det avseendet ska man nog vara lite försiktig med att anklaga Israel. Det är faktiskt Hamas som håller också Gazas befolkning som gisslan i det här.

Anf. 166 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! När det gäller det sista är det Israel som upprätthåller en blockad mot Gaza. Det är en blockad som man upprätthållit under lång tid, men särskilt sedan 2006 när man backade från de bosättningar man hade men sedan upprättade en blockad som ingen har kunnat lämna. Det känns lite märkligt att det resoneras om att man måste bomba sjukhus och skolor för att Hamas finns under eller i närheten av dem.

Jag har fortfarande inte fått svar om vapenexporten och vapenimporten. Vi pratar om vapen som ledamoten framförde som otroligt bra. De handlar om att de är vad man kallar battle-proven, alltså testade på människor, i det här fallet palestinier. Det gör att de vapnen anses vara extra dugliga att köpa.

Ska vi verkligen bryta mot Internationella domstolens dom för att vi vill ha dessa vapen? Ska vi bryta mot deras dom för att svenska vapen ska användas för att döda palestinska barn? Det blir konsekvensen av det ledamoten föreslår.

Det känns svårt att ta dessa ord på allvar om att man vill se vapenvila och gisslan fri, men man rabblar upp krav på krav, som att återta erkännandet av Palestina som stat och att flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem; jag tolkade det som att det inte handlade om att höja upp generalkonsulatet i Jerusalem till en ambassad.

Sverigedemokraterna närmar sig också Israels extremhöger. Ska man tolka detta som att Sverigedemokraterna vill se en vapenvila och vill se gisslan fri? Inget av detta kommer att leda till att man uppnår det. I stället ingår Sverigedemokraterna i ett paket av partier som understöder Israels ockupation av Palestina och den högerextrema regering vi ser i Israel som väljer att bryta vapenvilan och fortsätta folkmordet i Gaza.

Anf. 167 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Menar ledamoten då att även Tyskland – hela 29,7 procent av deras vapenexport går till Israel – och Italien bryter mot den internationella rätten? Det hade varit intressant att få svar på.

För Sverigedemokraterna är det självklart att Israel är en demokratisk stat som utkämpar ett försvarskrig mot Hamas, som den 7 oktober 2023 begick det värsta massmordet på judar sedan Förintelsen.

Det är inte konstigt att vi vill handla med ett likasinnat och demokratiskt land som Israel när vi också behöver rusta vårt eget försvar.

Anf. 168 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Man hör ofta sverigedemokrater prata om flyktingåtervändande. Det har inte kommit upp ännu i talarstolen i dag. Därför tänker jag lyfta upp den frågan. Det är en fråga som, vad jag förstår, ligger Sverigedemokraterna varmt om hjärtat. Det ser man också i regeringens och Sverigedemokraternas gemensamma biståndspolitik, där de lyfter upp just synergier mellan bistånd och migration för att underlätta bland annat flyktingåtervändande.

De pratar också gärna om att i stället hjälpa på plats, det vill säga där flyktingarna kommer ifrån, just för att undvika att flyktingströmmar uppstår.

Det är nu ungefär 2 miljoner palestinska flyktingar i Jordanien, 775 000 palestinska flyktingar på Västbanken, knappt 500 000 flyktingar i Libanon, ungefär lika många i Syrien och även 1,3 miljoner flyktingar i Gaza. Det är flyktingar som bor mindre än två mil bort från den plats de kom ifrån från början.

Två tredjedelar av Gazas befolkning består helt enkelt av flyktingar. Många säger att ett av de största problemen i Gaza är att det är så pass många flyktingar som har hamnat på ett och samma ställe tillsammans med den ordinarie befolkningen och att man skulle lösa många av Gazas problem om flyktingarna fick

återvända hem, det vill säga till de platser de kom ifrån, de byar och städer i det som i dag är Israel.

När Sverigedemokraterna pratar om att underlätta för att flyktingar ska återvända undrar jag hur Sverigedemokraterna ämnar agera för att även palestinska flyktingar ska kunna återvända till sina hem.

Anf. 169 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är såklart välkommet om det kan bli synergier mellan svenskt bistånd och återvändande.

Vad gäller att hjälpa på plats, som Jacob Risberg tog upp i sin replik, nämnde jag i mitt anförande att Sverige för 2025 fördubblar det stöd som tidigare gick till UNRWA genom att avsätta 800 miljoner kronor till civilbefolkningen i Gaza och i regionen. Det allra viktigaste där är just nu att hjälpen och de livräddande förnödenheterna når fram till civilbefolkningen. Vi gör verkligen mycket här och nu för att hjälpa flyktingar på plats.

För att de palestinska flyktingarna ska kunna återvända till Gaza krävs det såklart att det blir ett slut på kriget i Gaza. Det är väldigt problematiskt att det är Hamas som styr i Gaza. Det är en erkänd terrororganisation som utför den typen av attacker mot sin granne den demokratiska staten Israel. Hamas måste först och främst bekämpas, så att Gaza kan återuppbyggas och så att man kan få ett demokratiskt och fredligt styre där.

Anf. 170 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Nu handlade det inte om att flyktingarna ska kunna återvända till Gaza utan snarare om hur de cirka 1,3 miljoner flyktingar som finns i Gaza ska kunna återvända till sina hem, det vill säga de byar och städer som har funnits i det som nu är Israel. Men vi släpper den frågan.

En annan sak som har tagits upp här tidigare var vapenvilan och brottet mot den. Det fanns ett avtal mellan Hamas och Israel som gällde under vapenvilan. Det är det avtalet som nu har brutits. Det har brutits av Israel genom att man aldrig påbörjade förhandlingarna om den andra fasen. De var planerade att påbörjas den 6 februari.

Man dödade också över 150 Gazabor under själva vapenvilan, alltså innan natten till tisdag. Man tillät aldrig bulldozrar och lastbilar att komma in i Gaza, som man sa att man skulle göra. Man bröt avtalet över 960 gånger. Man tillät införsel av mindre än 30 procent av den bränslemängd som man lovat att tillåta. Man begränsade kraftigt evakueringen av skadade och svårt sjuka Gazabor, i strid med avtalet om vapenvila.

Man förbjöd alla Gazabor som fastnat i Egypten och utomlands att återvända till enklaven. Man har stängt av all införsel av mat, vatten, elektricitet och bränsle sedan den 2 mars. Man arresterade 762 palestinier i februari efter att ha frigivit ungefär samma antal samma månad. Man dödade palestinska fångar efter deras frigivning. Man mördade palestinska gisslan i

fångenskap. Man begränsade FN-organets arbete i Gaza, i strid med den humanitära överenskommelsen.

Står ledamoten Giertz fortfarande fast vid att det var Hamas som bröt vapenvilan?

Anf. 171 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill återigen understryka att det rådde vapenvila innan Hamas terrorattack den 7 oktober 2023 och att Israel därefter har fått förhandla med den blodtörstiga terrorsekten Hamas. Det är fortsatt 59 gisslan, varav 35 tros vara döda, i fångenskap hos Hamas. De lever under fruktansvärda förhållanden. Det har varit tydligt från början när vapenvilan inleddes att gisslan villkorslöst och omedelbart måste släppas. Hamas har inte fullföljt sin del när det gäller frisläppande av gisslan och fångutväxling. Jag står alltså fast vid att det var Hamas som bröt vapenvilan.

Anf. 172 JOAR FORSSELL (L):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i betänkandet. Det är lätt att man glömmer det, så det är bra att göra det i början.

Jag vill också börja med att konstatera det självklara – eller det som borde vara självklart. Det här är en konflikt som man kan påstå har pågått i tusen år. Man kan även påstå att den har pågått i några hundra år, men kriget bröt i alla fall ut igen när Hamas bröt vapenvilan den 7 oktober.

Man kan också konstatera att kriget förmodligen skulle ta slut mycket fort om Hamas släppte gisslan. Det är såklart ett övergripande mål för alla demokratiskt sinnade människor. Det är otroligt dåligt att vapenvilan nu har brutits och att vi behöver hitta en ny väg till fred, frihet och en hållbar tvåstatslösning.

Herr ålderspresident! Staten Israel är en säker tillflyktsort för världens judar. Det är både en politisk nödvändighet och en rättighet för ett folk som genom historien har utsatts för ett ofattbart lidande och som just nu utsätts för växande antisemitism, både här och på andra platser i världen. Sedan den 7 oktober har landet varit under attack på flera fronter.

Rätten att försvara sig är fundamental i folkrätten och FN-stadgan. Samtidigt kan vi, som är de bästa av vänner till Israel, konstatera att landets ledning behöver göra mer, och borde ha gjort mer, för att skydda civila och på det sättet främja en långsiktig fredsplan i Mellanöstern.

Herr ålderspresident! Det var ett nytt kapitel i Irans långsiktiga mål att utrota Israel och alla judar som påbörjades när Hamas och Hizbollah attackerade Israel och den israeliska civilbefolkningen. Israels svar på detta existentiella hot har varit väldigt kraftfullt.

Det är en tragedi med varje förlorat civilt liv. Men ett demokratiskt land har inte bara rätt att skydda sin befolkning utan måste också göra det. Alla attacker mot Hamas mål är legitima. Man måste dock alltid göra det man kan för att skydda civila.

Vi har stått upp för Israels rätt till självförsvar och hela tiden betonat att man ska följa internationella regler och humanitära principer för att skydda civila.

Israel visade till exempel återhållsamhet i svaret på Irans robotattacker. Det känns som om det var ganska länge sedan, men om man tittar i kalendern ser man att det var ganska nyligen. Man har gjort avgörande ansträngningar för att undvika civila förluster, men dödstalen har ändå varit höga.

Det är bara att konstatera att kriget måste få ett slut. Förhoppningsvis kan vi få ett slut inte bara på det här kriget utan också på konflikten genom att verka för en hållbar tvåstatslösning. Den vapenvila som rådde var otroligt viktig, men det verkar inte som om Hamas ville att vapenvilan skulle få fortsätta. Då hade de släppt gisslan i högre takt, och när de väl släppte gisslan hade de inte gjort det på ett så propagandamässigt sätt.

Att man är en vän av Israel som nation betyder inte att man är en vän av den israeliska regeringen. Det är två helt skilda saker. Den israeliska regeringen med Netanyahu i spetsen sitter stundtals som gisslan hos extrema politiker från ytterkantspartier i Israel. De verkar inte alltid på ett konstruktivt sätt för att nå fram till en hållbar fred och en hållbar lösning. Det betyder inte att målet att utrota Hamas och Hamas militära mål är mindre viktigt. Det betyder snarare att det är mer viktigt. Om vi vill ha en hållbar tvåstatslösning behöver de elementen försvinna.

Det går inte att ha en hållbar tvåstatslösning om Hamas finns kvar. De kan aldrig vara en del i en sådan lösning. För tillfället verkar förmågan att bedriva krig mot Israel och hota civila israeler ha begränsats avsevärt. I det avseendet får man säga att ett mål som varit uttalat med det här kriget från början till del har uppnåtts. Den analysen gör inte bara jag utan också många andra.

Det är klart att det internationella samfundet behöver se till att Hamas inte klarar av återigen bygga upp en förmåga att begå den typ av terrordåd som startade det här kriget. Vi måste göra allt vi kan för att Hamas och andra terrorgrupper ska sluta med sin verksamhet och släppa alla gisslan.

Det är uppenbart för alla att Hamas genom att hålla gisslan bryter mot internationell rätt. Att säkerställa att gisslan frigges är att säkerställa ett slut på kriget. Hamas bär det största ansvaret för kriget genom att ha startat och upprätthållit det och genom att behålla gisslan.

Vi har verkat från vårt parti tillsammans med regeringen för att öka det humanitära stödet till Gaza. Det är klart att behoven är oändliga, och det är väldigt bra att vi har ökat stödet. Det kommer alltid att finnas behov som inte möts. Så ser verkligheten ut. Så ser alla delar av biståndspolitikerna ut.

I grunden måste man – om man är en vän av Palestina, som vi också är – se med mycket hoppfullhet och glädje på det regeringen har gjort när man ökat det humanitära biståndet till Palestina. Det är moraliskt rätt att göra det. Israel har såklart ett både juridiskt och moraliskt ansvar att se till att bistånd kommer in. Vi har från vår sida sett till att det finns mer bistånd att tillgå.

Herr ålderspresident! Det är uppenbart att bosättningspolitiken måste upphöra. Det är ingen ny

ståndpunkt från oss eller från regeringen. Vad jag känner till är det en ståndpunkt som alla regeringar i Sverige har haft. Ibland låter det som att oppositionen vill måla upp konflikter som inte finns inom detta politikområde. Det är inte ett särskilt konstruktivt sätt att debattera i en sådan polariserad fråga.

Vi fortsätter förespråka en tvåstatslösning. Det innebär att det behöver finnas en enhetlig palestinsk regering som har kontroll över sina egna gränser. Annars finns ju ingen stat. Det innebär dock inte att man här och nu kan lämna över ansvaret för säkerheten helt till krafter som till exempel styrs av Hamas. Hamas kan aldrig vara en del av lösningen.

Under en tid kommer det att behövas ett regionalt ansvar, och normaliseringsprocessen mellan Israel och arabstaterna, som påbörjats tidigare, måste fortsätta. De måste vara med och axla ansvaret för säkerheten. Det går inte att här och nu ha en palestinsk stat med ett mandat för starka terrororganisationer. Det skulle leda till att konflikten fortsätter i oändlighet, vilket inte vore bra för det palestinska folket.

En stabilisering av regionen förutsätter också att Libanon kontrollerar sitt område. Man måste kunna upprätthålla säkerhetsrådets resolution 1701, som kräver att Hizbollah lämnar södra Libanon och lägger ned sina vapen. Det är en otroligt viktig faktor om man vill se en hållbar fred.

Herr ålderspresident! Förutsättningarna för fred är svåra, men vi får inte ge upp. Det ligger i både israelernas och palestiniernas intresse att kriget får ett slut och att arbetet för ett demokratiskt Palestina, som inte utgör ett hot mot Israel, vilket utgör grunden, tar fart på riktigt.

Till sist vill jag understryka att det yttersta ansvaret för kriget vilar på Hamas och de andra terrorgrupper som startade det. Ingen fred eller långsiktig lösning är möjlig med Hamas fortsatta existens. Hela deras grundfundament och hela idén med Hamas är ett utrotande av Israel, alla israeler och alla judar, både i Israel och på andra platser i världen. Det gör att Hamas är en omöjlig del av en framtida lösning.

Anf. 173 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr ålderspresident! Nu debatterar vi återigen Israels mångåriga ockupation av Palestina och dess konsekvenser. Denna gång sker det efter att Israel har brutit vapenvilan, vilket gör att folkmordet har startat på nytt. Varje dag nås vi av rapporter om död och förstörelse, om barn som mördats och skadats och om familjer som om igen tvingats fly från sina hem. Det är en humanitär katastrof av enorma proportioner, och det är vår skyldighet att göra allt vi kan för att bidra till en lösning.

På ingen plats på jorden dör så många barn, så mycket sjukvårdspersonal, så många journalister och så mycket FN-personal som i Gaza. Senast i går träffades UNRWA:s huvudkontor, och fem medarbetare dödades. Från Gaza kan ingen fly. I Gaza är alla instängda.

Hittills har minst 50 000 palestinier mördats, och de som har överlevt har allvarliga fysiska skador eller bär på en djup sorg över förlorade nära och kära. Samtidigt har Israels blockad mot Gaza förhindrat tillgången på grundläggande förnödenheter som el, vatten, mediciner och mat för alla nödställda. Dessutom har våldet och dödandet på Västbanken eskalerat, och hundratals palestinier har på mycket kort tid blivit mördade av bosättare och soldater.

Som Vänsterpartiet ser det är situationen i Israel och Palestina helt oacceptabel. Israels ockupation av palestinska områden är folkrättsvidrig och måste upphöra. Bosättningspolitiken på Västbanken, rivningarna av palestinska hem och den inhumana blockaden av Gaza är flagranti brott mot internationell rätt. Vi fördömer alla former av våld och attacker mot civila, oavsett vem som utför dem. Brott mot folkrätten ska alltid fördömas.

Sverige och EU måste nu agera kraftfullare för att sätta riktig press på Israel att respektera folkrätten och upphöra med ockupationen. Det handlar om att använda alla diplomatiska och ekonomiska verktyg som står till buds, inklusive sanktioner för att få till en förändring.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör verka för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza. Det tog över 500 dagar, men så sent som i fredags fick vi äntligen höra från regeringen att den vill se en permanent vapenvila. Men vi fick inte vara glada över det; i förrgår klarade statsministern inte av att fördöma Israels nya attacker mot Gaza som dödat över tusen personer. Det var alltså Israel som bröt vapenvilan. Nu rullar pansarvagnarna in i Gaza på nytt.

Den svenska regeringen talar gärna om den israeliska gisslan. Det är bra, för gisslans situation är sannolikt helt förfärlig. Flera ur gisslan har bekräftats döda. Men när nu striderna tar fart på nytt hörs åter kritik från gisslans familjer. De förstår allvaret och att sannolikheten för att deras nära och kära kommer hem i liksäckar har ökat. Den högerextrema israeliska regeringen har just nu två motstridiga mål: få hem gisslan och förgöra Hamas.

Med nuvarande strategi kommer inget av dessa mål att uppnås. I stället är det egentliga målet för Netanyahu-regering att stanna vid makten och slippa åtal för de brott som de har begått, både i Israel och mot internationell rätt. Att den extremaste av de extrema, Itamar Ben-Gvir, återvänder till regeringskoalitionen samtidigt som bombningarna av Gaza startat på nytt visar hur den extrema bosättarrörelsen sätter agendan för den högerextrema regeringen.

När den svenska regeringen försöker navigera och vara Israels vän blir det problem. Problemet för den svenska regeringen är att den israeliska regeringen inte representerar sitt folk. Före Hamas fruktansvärda attack skedde massdemonstrationer mot den rättsreform som den högerextrema israeliska regeringen försökte genomdriva. När gisslans familjer nu gång på gång ignoreras och negligeras av Netanyahu's högerextrema regering blir protesterna i det israeliska samhället än

mer högljudda. Jag läste nyss nyheter om att de i går blev attackerade när de demonstrerade, då en bil körde in och skadade flera av dem som arrangerade protester.

När Israel nu bryter vapenvilan och återupptar folk-mordet av palestinier har det inte stöd hos den vanliga israeliska medborgaren. Detta krig är Netanyahu's, Smotrich's och Ben-Gvirs krig för att bli omvalda. Extremhögern är beroende av våld för att skapa sitt politiska narrativ.

Netanyahu's högerextrema regering saknar mandat för sitt krig och har därigenom ingen legitimitet. Det är en minoritetsregering som folket i Israel vill ersätta i nästa val. De har visat gång på gång att de inte bryr sig. De är beredda på att offra såväl palestinska som judiska liv. Det fanns ett avtal om vapenvila som befriade gisslan och stoppade kriget. Netanyahu's högerextrema regering valde dock att bryta vapenvilan bara för att hålla fast vid makten.

I dess bakgrund finns en annan aktör som gett grönt ljus till de nya bombningarna av Gaza: USA:s president Donald Trump. Han har bestämt sig för att i alla lägen vara Netanyahu's bästa vän.

Såväl tidigare som nuvarande amerikanska administrationer har på olika sätt stöttat ockupationen och folkmordet genom vapenförsäljning till Israel och militärt samarbete. Trumpadministrationen har tagit imperialismen ett steg längre och föreslår att Gaza ska omvandlas till en turistort för rika. Det skulle innebära att palestinier tvingas bort från sina redan förstörda hem för att göra plats för lyxresorter, i enlighet med imperialistisk politik från USA och Israel. I stället för att diskutera seriösa fredsplaner från Arabförbundet ber Trump AI göra oseriösa videor med sig själv i Gaza. Detta saknar så klart helt verklighetsförankring men ingår i den amerikanska extremhögerens taktik för att göra oss upprörda och få oss att inte diskutera rätt väg framåt.

I detta läge borde Sverige ställa sig bakom Sydafrikas anmälan av Israel till Internationella domstolen, ICJ, för brott mot folkmordskonventionen. Det är nämligen i domstolarna ICJ och ICC som rättvisa skipas, inte genom utomrättsliga avrättningar.

Följetongen kring EU:s associeringsavtal med Israel har varit en bedrövelse i flera akter. Israel har i dag en förmånlig handelsrelation med EU trots att avtalet innehåller kapitel om mänskliga rättigheter. Sverige har tillsammans med ett par andra medlemsstater effektivt stoppat suspendering av avtalet genom att hänvisa till att det behövs dialog med Israel. Först lyckades Israel fördröja ett första möte i associeringsrådet månad ut och månad in, i praktiken under ett helt års tid. När mötet sedan gick av stapeln framförde Sverige pliktskyldigt kritik utan att några aktiva åtgärder vidtogs mot Israel.

EU borde omedelbart suspendera det nuvarande associeringsavtalet med Israel. Israel bryter mot de mänskliga rättigheterna, och då kan man inte ha förmånliga handelsavtal. I stället för förmånlig handel borde ett vapenembargo införas mot Israel tillsammans med en omfattande bojkott av israeliska varor och

tjänster. Vi måste använda alla tänkbara ekonomiska påtryckningar för att få Israel att ändra sin politik.

Sverige borde precis som Norge ta emot patienter från Gaza. Precis som vi stöder Ukraina måste vi rädda palestinska barn och cancerpatienter från att lemlästas och dö.

Den svenska regeringens tystnad när det gäller Israels brott mot mänskligheten kommer att vara en skam i svensk historia. Regeringens neddragningar av UNRWA är politiska. Man vill inte att FN:s resolution 302 om de palestinska flyktingarnas rätt till utbildning, vård och återvändande ska följas. I stället fokuserar man på World Food Programme så att palestinier ska ha mat i magen. Det är såklart viktigt för att palestinierna ska överleva. Men det är också ett sätt för regeringen att gå från att se palestinierna som aktiva, egna aktörer med agens till att se dem som passiva aktörer som ska hjälpas och räddas – i stället för att möta det som är grundproblemet: ockupationen.

Vänsterpartiet står fast vid att en rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina måste bygga på en tvåstatslösning, med en självständig och livskraftig palestinsk stat sida vid sida med en säker och erkänd israelisk stat, inom de gränser som gällde före 1967 års krig. Jerusalem skulle kunna vara huvudstad för båda länderna.

För Vänsterpartiet är det tydligt att palestinska barns liv är lika mycket värda som våra egna barns liv. Barnen i Gaza har rätt till ett liv fritt från bomber och förödelse. Detta innebär att vi kräver ett omedelbart slut på Israels ockupation av Palestina, inklusive de palestinska flyktingarnas rätt att återvända, och ett bortdragande av de olagliga bosättningarna. Fredsprocessen måste återstartas med målet att nå en rättvis fred så att grunden kan läggas för fred, frihet och framtida samexistens. Ingen är fri förrän alla är fria. Det gäller både palestinier som fångslats och israelisk gisslan. Vi anser att det är hög tid för Sverige och omvärlden att agera kraftfullare för att bryta den destruktiva spiralen av våld och förtryck och skapa en framtid där både israeler och palestinier kan leva i fred och säkerhet.

Därmed, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nummer 2.
(Applåder)

Anf. 174 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! Det här är ett betänkande som utskottet har svettats med. Det baserar sig nämligen på motioner från den allmänna motionstiden fram till den 4 oktober i höstas, och sedan dess har det ju hänt en del. Det rör sig om en region i utveckling, där saker som gäller i dag kanske inte gäller i morgon.

Instabilitet, konflikt och krig har drabbat befolkningen i Mellanöstern under väldigt lång tid. Vi ser naturligtvis utvecklingen i Gaza, som är förödande. Men vi ser också utvecklingen i Libanon och Syrien. Vi har sett vad som hänt i Iran som en följd av utvecklingen i Libanon och Syrien. Vi har sett Hizbollah, huthierna i Jemen, Saudiarabien, Gulfen, Egypten och Turkiet –

det är många som är inblandade i de konflikter som pågår.

Här provas våra principer om folkrätt, om krigets lagar, om den humanitära rätten, om territoriell integritet och om att inte ändra gränser med militära medel – något som vi hävdar generellt från svensk sida.

Jag var för någon vecka sedan i Sydostasien, herr ålderspresident, och kunde där höra hur man lyfter vårt sätt att möta utvecklingen i Mellanöstern och jämför med andra konflikter och krig. Om vi står upp för våra värden och vill försöka övertyga så många som möjligt där ute om att det är värden som ska vara universella och som är en del i att skapa frihet, utveckling och demokrati för människor måste vi visa att dessa principer gäller även i Mellanöstern.

Låt mig vara tydlig: Centerpartiet står fullt ut bakom Israels liksom alla andra staters självklara rätt att försvara sig mot terrorism eller angrepp. Om detta får det inte råda någon tvekan. Vi fördömer entydigt Hamas med fleras terrorangrepp och den brutala attacken mot civila på en musikfestival den 7 oktober 2023 – tveklöst så.

Framtiden lär visa historien bakom det som hände. Men tveklöst var det en katastrof, och det har skapat helt nya förutsättningar när det gäller möjligheterna till en fredlig lösning. Det kommer att ta längre tid. Såren är djupa och har blivit djupare, både hos israeler och hos palestinier, till följd av den utveckling vi nu har sett.

Jag hör i debatten uttalanden som att Hamas måste utrotas. Den militära verksamheten, terrorattackerna och terrorstrukturen måste få ett slut. Sedan måste vi alla jobba med att försöka påverka och förändra människors idéer och tankar. De är sällan enkla att utrota, om man inte har ambitionen – vilket en och annan möjligen kan uppleva ligger bakom orden – att på något sätt få palestinerna att försvinna. Men det är en modell som är ett direkt brott mot internationell rätt och de konventioner som vi har kommit överens om – återigen utifrån våra erfarenheter av andra världskriget och vad som hände när 6 miljoner judar utrotades. Den erfarenheten har vi med oss, och det är klart att vi måste komma ihåg detta när vi diskuterar händelserna och utvecklingen i Mellanöstern.

Utskottet välkomnade vapenvilan mellan Israel och Hamas och också vapenvilan mellan Israel och Hizbollah, för Libanons del. Det var en vapenvila som innehöll flera faser. I den här debatten låter det som att det finns en fas som ska gälla och att det var den som man var överens om, men så var det inte. Det fanns en fas ett som skulle följas av en fas två, där resten av gisslan skulle släppas men där Israel också skulle lämna Gaza militärt. Den fråga som många, inklusive jag, ställer sig är om Israel över huvud taget har kunnat tänka sig att lämna Gaza militärt.

Vi såg med glädje den förhandling som ledde fram till vapenvilan den 19 januari, men därefter har vi sett den nye presidenten tala om Medelhavets riviera och att palestinier ska fördrivas. Det är klart att denna typ av budskap – även om det sedan drogs tillbaka, eller

hur man nu ser på det – sänder signalen att det finns möjlighet att göra något annat än att följa vapenvilan.

Jag har också lyssnat till kravet att alla i gisslan ska släppas nu, alltså innan fas två inleds, och att helvetets portar kommer att öppnas om så inte sker. Det är klart att det inte är optimalt med den typen av signaler om man vill att fas två ska förverkligas.

Nu står vi där vi står. Vapenvilan har upphört, och vi ser på nytt brutala anfall. Åter rullar tanks in i Gaza. I dag svarar Hamas med raketer mot Tel Aviv. Vi känner väl den historia som rullas ut.

Jag har tidigare berört att Israel under den här månaden har stoppat humanitärt tillträde, strypt eltillförseln och talat om att man ska flytta palestinier från norra Gaza på nytt. Det är klart att den typen av signaler är ett tecken på vad som komma skall.

När det gäller Libanon, som också är en del i ekvationen, får man konstatera att Israel inte har dragit sig bort från den blå linjen. Unifil varnar för att det även kan komma en eskalation i Libanon. Det fanns krav på att de skulle lämna landet, men tack och lov är de kvar.

Libanon, som äntligen har fått på plats en politisk ledning som kan föra landet och dess hårt drabbade befolkning framåt, behöver inte på nytt få en destabiliserande utveckling med nya attacker i södra Libanon. De behöver kunna skapa förutsättningar för den libanesiska militären att fullfölja uppdraget i området söder om den blå linjen. Om man vill säkra detta måste man hålla an och vara varsam – annars bryts förmodligen också den vapenvilan.

Från Centerpartiets sida är det tveklöst så att vi vill se två stater på den internationella rättens grund, med säkra och erkända gränser, med självbestämmande, frihet, säkerhet och möjligheter för den egna befolkningen och med ett Jerusalem med särskild status som huvudstad för två stater.

Här är det tydligt: Netanyahu har sagt att han inte vill se två stater under sin tid, och vi vet att Ben-Gvir och Smotrich, som företräder andra partier i regeringen, inte heller vill se det. De vill se något helt annat: ett Storisrael. Detta har inte stöd vare sig internationellt eller av oss.

Den palestinska sidan behöver också stagas upp. En ny teknisk regering har tillkommit. Förutsättningarna för den palestinska myndigheten att svara för återuppbyggnad eller en struktur i Gaza finns inte där. Det krävs mer. Man måste därför staga upp den palestinska myndigheten, och där behöver vi hjälpa till.

Vi måste också säkra att man får en lösning som regionalt kan täcka upp för en palestinsk stat och en israelisk stat i fred med varandra. Detta är tydligt. Många har sagt att man ska gå in när den möjligheten finns. Då är man beredd att betala. Men gulfstaterna och den arabiska sidan är inte beredda att gå in och betala om de ska få se samma sak hända en gång till och att allt förstörs på nytt.

Det som behövs från vår sida är en strategi där man ser helheten i området. Den Mellanösternstrategi som det har talats om är, med förlov sagt, herr

ålderspresident, ingen strategi för att lösa konflikterna och skapa fred i Mellanöstern. Den skulle möjligen fungera om freden hade kommit på plats, om vi hade fått två stater och om strukturen i området hade lösts på ett demokratiskt sätt.

Med tanke på talar tiden ska jag inte gå in på de lustiga diskussionerna i utskottet, där vi pratade om huruvida det var en katastrofal humanitär situation eller inte och huruvida man ville nämna de personer som är efterlysta av Internationella domstolen eller Internationella brottmålsdomstolen. Försiktigheten var överhängande i utskottets behandling av detta ärende, kan jag säga, men jag ska inte gå in mer på det.

Vi vill från vår sida yrka bifall till reservationerna 5 och 12 i betänkandet. Det handlar om Västbanken och bosättarna där, och det handlar om UNRWA.

Anf. 175 JACOB RISBERG (MP):

Herr ålderspresident! Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 4 och 9 så att jag inte glömmer bort det.

När jag lyssnar på mina utskottskollegor från Tidölaget, herr ålderspresident, får jag ofta uppfattningen att problemen i Israel och Palestina började med Hamas fruktansvärda terrorattacker den 7 oktober 2023. Det är ganska historielöst, så jag skulle vilja backa bandet något. Nu blir en kort – hoppas jag – historielektion. Det handlar framför allt om att se de mönster som finns när det gäller hur man har behandlat palestinierna under de senaste drygt 100 åren.

Vid förra sekelskiftet fanns det en stor antisemitism i Europa. Många judar valde att antingen assimilera sig i samhällena eller leva sina egna liv, men helt plötsligt kom ett nytt svar på den antisemitism som tidigare hade vuxit fram: idén om ett eget land. Denna idé var präglad av den kultur och syn på omvärlden som fanns vid den tiden i Europa, det vill säga kolonialismen – att man kan kolonisera andra områden för deras naturresurser utan att behöva ta hänsyn till lokalbefolkningen.

Det här präglade den sionism som växte fram under den här tiden. Man såg sig om efter ett nytt område att bosätta sig i och fastnade till slut för det område som kallades Palestina och som vid det tillfället styrdes av Osmanska riket.

I Palestina bodde vid den här tiden ungefär 85 procent muslimer, 9 procent kristna och runt 5 procent judar.

Det ska noteras att det inte var alla judar som tyckte att det här var en jättebra idé. De mer religiösa judarna tyckte att det gick tväremot skrifterna att upprätta en ny judisk stat i Palestina.

I Basel 1897 etablerade man den sionistiska världsorganisationen. Man etablerade också en judisk myndighet som fick i uppgift att locka judar att flytta till Palestina.

Så småningom inrättade man även den judiska nationalfonden, som hade i uppgift att anskaffa markområden i Palestina som fick bebyggas och bebos enbart av judar. Det är en regel som står sig än i dag.

Fonden försökte efter 1948 ändra image något och fokuserade mer på att plantera träd, parker och skogar där det tidigare hade legat palestinska byar.

Här i Sverige är den judiska nationalfonden även känd som KKL Sverige. Vissa ledamöter i vårt utskott har till och med varit på resa till Israel under dess beskydd.

Efter första världskriget tog britterna över Palestinamandatet från osmanerna. De judar som bodde där stärktes av ett löfte från den antisemitiske brittiske utrikesministern Arthur Balfour att de skulle få ett eget hemland i Palestinamandatet.

Britterna bistod även den judiska migrationen till Palestina. De tränade och utbildade judiska polisstyrkor och lärde ut hur man straffar byar, demolerar hus och samlar ihop folkmassor. Det här sker alltså i Palestinamandatet under 1920- och 1930-talen.

Sedan kom nazismen och Förintelsen här i Europa. Ännu fler judar försökte fly från Europa, men bland annat USA, Storbritannien, Kanada och Australien stängde sina gränser.

Vart tog då alla dessa judar som försökte fly vägen? Jo, många av dem tog sig till Palestina även om de inte var sionister och lockades av idén om en judisk hemstat.

Önskan om en judisk stat krävde ett område med en majoritet av judar, så under 1920-talet och framför allt 1930- och 1940-talen utvecklades strategier för att uppnå just ett område med en majoritet judar. På 1930-talet satte man igång att försöka fördriva och förflytta palestinier från olika byar.

Herr ålderspresident! Genombrottet kom efter andra världskriget, då Storbritannien överlämnade Indien och Palestinamandatet till FN för att försöka lösa dessa konflikter. När det gällde Palestinamandatet ledde detta så småningom till FN:s delningsplan, även kallad resolution 181.

Vid den här tiden bestod Palestinamandatet av ungefär två tredjedelar muslimer, knappt en tredjedel judar och runt 8 procent kristna.

Den judiska nationalfonden hade fram till dess lyckat skrapa ihop ungefär 6,7 procent av landet och gjort det till enbart judiskt land.

Men delningsplanen, då? Vad sa den? Jo, den sa att de knappt en tredjedel judar som fanns i mandatet skulle få 56 procent av landområdet medan palestinierna tilldelades 43 procent. Jerusalem och Betlehem skulle bli ett corpus separatum under internationell administration.

Resolutionen sa tydligt att palestinier och judar själva skulle få avgöra var de ville bo och ha full rätt till medborgarskap där de valde att bosätta sig. Den utgick alltså inte från någon form av befolkningsutbyte, utan palestinierna – eller muslimerna – och judarna skulle själva ha rätt att välja vilken av de två staterna de skulle bo i.

Resolutionen sa också att om man flyttade och gav upp mark eller fastigheter hade man rätt till full kompensation.

Delningsplanen antogs av FN den 29 november 1947 och gav den sionistiska rörelsen legitimitet att skapa sin egen stat trots att palestinierna och många arabländer sa nej till planen.

Arbetet med att binda ihop de judiska områdena i Palestinamandatet tog fart framför allt genom att man fördrev palestinier. Det tog extra fart i början av 1948 – mellan mars och maj 1948, alltså redan innan kriget bröt ut, fördrevs runt 300 000 palestinier i det som så småningom kallas nakba, katastrofen. Redan innan kriget bröt ut den 14 maj hade alltså runt 300 000 palestinier fördrivits. Den 14 maj utropades staten Israel som självständig, vilket ledde till krig med grannländerna. Den andra hälften av de runt 750 000 palestinier som fördrevs under nakba fördrevs under detta krig.

Herr ålderspresident! Det här skedde på olika sätt. Framför allt attackerade man byar från tre håll och lämnade en flank öppen så att folk kunde fly därifrån. Man delade upp barn och kvinnor och män. Man samarbetade med kollaboratörer som man haft kontakt med under 1920- och 1930-talen för att ta reda på vilka som var motståndare till Israel så att man kunde tillfångata och döda dem i befolkningens åsyn. Man sådde fruktan genom att paradera tillfångatagna och visa upp dödade, bland annat på gatorna i Jerusalem.

Ryktena om vad som skedde spriddes snabbt från by till by, vilket gjorde att många tog sitt pick och pack och försökte fly därifrån.

Man plundrade byar så att det inte fanns något att komma tillbaka till, och man började demolera hus. Över 750 000 palestinier fördrevs från sina hem under nakba. Fler än 530 byar förstördes, och ett systematiskt förtryck inleddes – ett förtryck som pågår än i dag.

Än i dag finns det runt 300 000 palestinier i Israel som är internflyktingar. Det vill säga att de ännu inte har kunnat flytta hem till de byar de kom från inom landet Israels gränser.

Herr ålderspresident! Från 1948 till 1966 gällde militärlagar för palestinier inom Israel. Det innebar att de måste ha tillstånd att lämna och återvända till de territorier de bodde i. Det gjorde också att Israel kunde deklarera att ett område var militärt område, vilket innebar att palestinier inte fick vistas där.

En annan lag som man införde sa att om mark varit obrukad i tre år tillfaller den staten. Det är ett cyniskt sätt att beslagta mark – man deklarerar helt enkelt att ett område är militärt område så att palestinier tvingas lämna det. Efter tre år får de ett besked från domstol: Eftersom du inte har brukat din mark på tre år tillfaller den staten Israel. När de då säger till domstolen att det var militären som sa att de inte fick befinna sig där svarar domstolen: Det problemet får du ta med militären. Vi följer bara lagen här. Tusentals hektar mark konfiskerades helt enkelt av staten.

År 1950 infördes lagen om rätt att återvända. Det är egentligen den enda lagen i den israeliska lagboken som är diskriminerande. Lagen säger att alla judar, oavsett var i världen de är födda, har rätt att "återvända" till Israel.

Det cyniska med den här lagen är att den används i kombination med andra lagar för att diskriminera – om du omfattas av lagen om rätt att återvända gäller de här lagarna dig och så vidare. Trots att det bara finns en diskriminerande lag ser vi att Israel har blivit ett land som är fullt av diskriminering mot palestinier.

År 1965 antogs något som kallas planlagen, som listar alla städer och byar i Israel. Men många palestinska byar saknas, bland annat 46 byar i Negevöknen. De finns inte med på listor eller på kartor. Det innebär att de inte får någon elektricitet. De får heller inget vatten, inga vägar, inga avlopp, ingen sophämtning och så vidare.

Fru talman! År 1967 ledde sexdagarskriget till att Israel ockuperade Västbanken, Golanhöjderna, Gaza och Sinaihalvön.

Det här orsakade en del problem för Israel, som under en devis om maximalt utrymme under israelisk kontroll och minimalt med palestinier försatte sig i en situation där man hade kontroll över betydligt fler palestinier. Under kriget och den efterföljande tiden fördrevs ytterligare 450 000 palestinier, varav hälften var flyktingar från 1948. De fördrevs därmed en andra gång inom loppet av två decennier.

En lösning presenterades för att få bukt med detta problem. Det kom från militärofficeren och ministern Yigal Allon och kallades även Allonplanen. Det första man gjorde var att annektera området mellan Jerusalem och Tel Aviv, kallat Latrun, där tre palestinska byar låg. Det innebar att 10 000 palestinier fördrevs från området. KKL – även kallat Judiska Nationalfonden – anlade där de tre byarna funnits en park kallad Kanadaparken, eftersom det var kanadensiska KKL som stöttade detta. I dag finns inte ett spår kvar av dessa palestinska byar, utan det ligger bara en park och en skog där.

Planen gick också ut på att man delade upp Västbanken i en nordlig och en sydlig del. Man försökte också eliminera all palestinsk närvaro i Jordandalen, på gränsen gentemot Jordanien. Jordandalen är ett av de mest bördiga områdena i hela Palestina. Bara ungefär 10 000 palestinier finns kvar i området. Många av dem bor i världens äldsta stad, Jeriko.

I slutet av 1970-talet gav Ariel Sharon klartecken för religiöst och ideologiskt motiverade sionister att flytta ut i flera delar av det ockuperade Västbanken. Detta skedde genom att man tog en husvagn eller ett tält och bosatte sig på en kulle. Militären tvingades då följa efter för att försöka skydda bosättarna mot palestinier, och det dröjde inte länge förrän dessa utposter blev legitima bosättningar.

Planen var att fortsätta på samma vis som i Israel under 1940- till 1960-talet med att tvinga ihop palestinier i vissa koncentrerade områden och omringa dem med bosättningar och militär. Detta blev också skissen när Osloavtalet togs fram.

Palestinier försökte såklart göra motstånd, och framför allt i Gaza skedde ganska mycket motstånd. Det gjorde att Israel försökte inrätta byrå där palestinier agerade som Israels proxy för att sköta säkerheten

i de palestinska byarna och städerna. Vi har sett att man använt samma metod för att till exempel styra urbefolkningarna i USA och Kanada. Byråden sågs dock inte som legitima av palestinerna eftersom man bara såg PLO som rättmätig företrädare för palestinerna.

Under hela 1980-talet pågick diskussioner mellan PLO och Israel för att PLO skulle ta sig an denna roll. Kombinationen av palestinska byar och städer omringade av militärer och bosättningar och ett PLO som äntligen accepterade att inrätta en palestinsk myndighet utgjorde det som sedan landade i Osloavtalet. Det var väldigt likt det Bantustanssystem som fanns i Sydafrika under apartheidtiden.

Fru talman! Osloavtalet stipulerade att mer området skulle överföras till palestinsk administration om den palestinska myndigheten skötte sig. Detta ledde till att den palestinska myndigheten snabbt började slå ned på alla typer av aktiviteter som gjordes i kamp för palestinsk frihet, oavsett om det var väpnad eller oväpnad kamp. Ändå fick palestinerna hela tiden höra att de inte gjorde tillräckligt för att slå ned på terrorism och andra revolter.

Osloavtalet stipulerade också att bosättningsutbyggnaden skulle upphöra. Antalet bosättare fördubblades dock under 90-talet efter att Osloavtalet undertecknades. Avtalet ger också Israel rätt att inrätta vägblockeringar, checkpoints och separata bosättningsvägar som palestinier inte får färdas på. Detta har lett till den schweizerost av palestinska områden vi ser på kartor i dag, där palestinier inte ens har rätt att ta sig från en by till en annan om de tvingas passera en bosättningsväg eller ett militärområde.

På Västbanken lyder i dag samma militärlagar för palestinier som i Israel under 1940- till 1960-talet: Om Israel deklarerar att ett område är militärt får palestinier över huvud taget inte vistas där. I dag lever man också under olika typer av lagstiftning i de ockuperade områdena. Palestinska barn som kastar sten döms i militärdomstol, medan israeliska bosättningsbarn som kastar sten förmodligen frias. Om de skulle dömas är det i en civilrättslig domstol.

Fru talman! I dag pratar vi om att palestinerna ska förhandla om ett område som motsvarar 20 procent av det historiska Palestina. Palestinierna rör inte över sina egna gränser, sitt luftrum eller sin kust. Palestinier rör inte över sin egen import och export. Allt kontrolleras av Israel. Palestinier rör inte över sina egna skatteintäkter, eftersom de kanaliseras via israeliska banker. Palestinierna får inte röra sig fritt ens på palestinskt territorium.

Palestinier har genom historien mötts med kulor om de fredligt protesterat mot ockupationen. De möts med kulor om de demonstrerar med våld, och de möts med kulor även när de inte gör någonting alls.

Fru talman! Terrorattacken den 7 oktober 2023 var en fruktansvärd händelse. Men de händelser som palestinier utsatts för från början av 1900-talet fram till den 7 oktober, och framför allt efter den 7 oktober, har också varit fruktansvärda – rent av helvetiska.

Det som nu sker i Gaza är en humanitär katastrof av ofattbara proportioner. Den 18 mars bröt Israel ensidigt vapenvilan och inledde utan förvarning massiva flyganfall över hela Gaza. Israels försvarsminister har deklarerat att helvetets portar står öppna. Sedan attackerna återupptogs har minst 1 000 människor dödats, däribland nyfödda barn, kvinnor och äldre. Antalet döda och skadade stiger för varje timme.

Det är inte bara bombningarna som skördar liv. Israel har genomfört omfattande tvångsförflyttningar av civila. Evakueringsorder har utfärdats, och de som inte kan eller vill fly riskerar att utsättas för attacker. Samtidigt fortsätter bombningarna av skolor, bostäder och flyktingläger. Detta sker även i områden som tidigare utpekats som humanitära zoner. Det finns inte längre någon säker plats i Gaza.

Barnen drabbas hårdast. Gaza har nu de högsta nivåerna av undernäring bland barn i världen. Israel har fullständigt blockerat tillförseln av mat, vatten, mediciner och bränsle. Sjukhusen är på gränsen till kollaps, och det råder akut brist på smärtlindring och livsnödvändiga läkemedel. Vattenkrisen förvärras för varje dag, då bränslebrist tvingar avsaltningsanläggningar att stänga.

Vi ser också systematiska attacker mot livsnödvändiga resurser. Vi vet att tusentals människor ligger begravda under rasmassorna, och hjälpen når inte fram. Minst 18 000 barn har dött i detta krig. För många av de överlevande är framtiden ödelagd. Som om detta inte vore nog har Israel beordrat att gränsen vid Rafah ska förbli stängd. Detta omöjliggör medicinska evakueringar. Nu varnar man för att många barn akut behöver vård utanför Gaza.

Det som pågår är ett brott mot folkrätten och mänskligheten. Attacker mot civila, sjukhus och livsviktiga resurser är oförsvarliga och måste fördömas i skarpast möjliga ordalag. Sverige och det internationella samfundet kan inte längre stå passiva. Vi måste kräva ett omedelbart och villkorslöst eldupphör. Vi måste häva blockaden av Gaza, och vi måste säkerställa att humanitärt bistånd återigen når fram.

Fru talman! Det är vår skyldighet att agera. Att titta åt sidan är att svika. Ockupationen måste få ett omedelbart slut. (Applåder)

Anf. 176 JAMAL EL-HAJ (-):

Fru talman! Jag yrkar bifall till motionen 2024/25:831 *Israels ansvar för mordet på Bernadotte*.

Fredagen den 17 september 1948 körde tre diplomatbilar utan eskort in i den judiska delen av Jerusalem. Plötsligt spärrades gatan av en jeep. Fyra uniformerade och beväpnade män hoppade ur jeepen och sprang mot den tredje bilen i konvojen. De höjde sina automatvapen och tömde magasinerna mot bilens baksäte. Där satt Folke Bernadotte, FN-medlare och svensk greve, med två medarbetare. Bernadotte träffades av 6 skott, hans franske assistent av 17. Båda männen avled omedelbart.

Redan dagen efter attentatet stod det klart att det var den underjordiska judiska terroristorganisationen

Lehi, eller Israels frihetskämpar, ofta kallad Sternligan, som låg bakom attentatet. Ingen dömdes någonsin för mordet, utan det betraktades som ett hjältedåd i Israel. Attentatsmännen dekorerades med en särskild tapperhetsmedalj som skapades för dem som bidragit till staten Israels grundande.

De fyra mördarna identifierades, och tre av dem erkände under årens lopp dåden i flera intervjuer i bland annat svenska medier. Den huvudansvarige utnämndes till chef för den förste israeliske premiärministern David Ben-Gurions livvakt. Den som var operativt ansvarig för attentatet, Yitzhak Shamir, blev senare Israels premiärminister för högerpartiet Likud – samma parti som i dag leds av Benjamin Netanyahu.

Bernadottes mest dramatiska räddningsaktion var då han i andra världskrigets slutskede fick tillstånd att köra 80 bussar och lastbilar in i det krigshärjade Tyskland. Svenska Röda Korset och Bernadotte räddade genom de vita bussarna totalt 21 700 personer. Av dem var 8 000 skandinaver. De räddade inkvarterades i Malmö och dåvarande Malmöhus län. Av dem som överlevde stannade cirka 500 kvar i Sverige; resten återvände till sina hemländer. Många emigrerade till den nygrundade staten Israel år 1948.

Folke Bernadotte fick den 21 maj 1948 i uppdrag av FN:s generalförsamling att medla i Brittiska Palestinamandatet. När Bernadottes första unionsförslag föll kom han med ett förslag om två oberoende stater. Detta senare förslag hade sju grundprinciper, som nämns i motionen. Många israeler ansåg att Folke Bernadottes medlarförsök var till nackdel för Israel. De menade att Bernadotte stod i vägen för ett Stor-Israel, eftersom han tänkte sig att det vid sidan om den judiska staten också skulle finnas en palestinsk stat och att de palestinska flyktingarna skulle få återvända. Det var därför han mördades av Sternligan.

I september 2024 hade det gått 76 år sedan mordet. Det är normalt att stater eller nationer ber om ursäkt när de har begått mord eller folkmord mot andra stater eller nationer. I detta fall var Folke Bernadotte FN:s medlare och hade en internationell roll, så mordet var inte bara riktat mot svenska folket utan mot alla världens nationer. Riksdagen måste ge greve Bernadotte upprättelse genom att avkräva staten Israel en offentlig ursäkt och ge grevens familj ekonomisk kompensations. Svårare än så är det inte.

Fru talman! Sedan dess har Israel kallblodigt mördat alla som motsatt sig dess ockupation. Det rör sig om tusentals palestinier. Det rör sig om poeter, författare, läkare och tänkare. De som kämpade med ordets kraft mördades.

Israels mord fortsätter. Natten till den 18 mars 2025, det vill säga för några dagar sedan, genomförde Israel en oprovocerad terrorattack mot civilbefolkningen i Gaza under pågående förhandlingar om en potentiell permanent vapenvila. Under denna blodiga natt mördades över 400 människor. Över 500 skadades, många av dem svårt. Bland de döda fanns minst 130 barn. Dessa dödsfall är inte bara tragiska. Denna attack är även ett tydligt brott mot internationell humanitär

rätt och de mänskliga rättigheter som vi alla är skyldiga att skydda och försvara.

Israel – en stat som påstår sig vara en demokratisk rättsstat – har upprepade gånger agerat utan hänsyn till de grundläggande plikter och moraliska ramar som borde vägleda alla stater, oavsett om det gäller krig eller fredsprocesser.

Attacken genomfördes dessutom under den heliga månaden ramadan, som är en tid för reflektion, andakt och fasta för miljontals muslimer, kristna och judar världen över. Just när fastande människor i Gaza åt sitt nattmål inför nästa dags fasta attackerades deras hem och liv i en brutal och hänsynslös handling.

Denna ofattbara handling är inte bara ett angrepp på oskyldiga människor utan också ett direkt hån mot de mest grundläggande mänskliga värderingarna om respekt för liv, värdighet och rättvisa. Den visar på en fullständig brist på empati och moral i en tid när vi som mänskliga varelser bör sträva efter fred och förståelse, även i svåra stunder.

Som en nation som alltid har stått för mänskliga rättigheter, demokrati och internationell solidaritet kan och får Sverige inte blunda för dessa fruktansvärda terrorhandlingar. Vi har ett moraliskt ansvar att tydligt och kraftfullt ta ställning mot sådana övergrepp och stå upp för oskyldiga människors liv, säkerhet och rättvisa. Det är dags att agera för att återupprätta de mänskliga rättigheter som utgör grunden för vår gemensamma mänsklighet.

Sverige måste också spela en ledande roll i att föra fram en enad och tydlig internationell front som utkräver ansvar av dem som begår sådana övergrepp. Därför bör utrikesministern omedelbart kalla den israeliska ambassadören till Utrikesdepartementet för att informera honom om Sveriges bestämda syn på Israels handlingar. Sverige bör uppmana till omedelbara åtgärder för att säkerställa att de som bär ansvar för dessa dödande angrepp ställs inför rätta. Den svenska regeringen bör även arbeta för att öka det internationella trycket på Israel att följa internationell humanitär rätt och stoppa dessa inhumana handlingar.

Fru talman! Världen måste inse att ingen stat eller regering kan agera i strid med de mänskliga rättigheterna utan att hållas ansvarig för sina handlingar. Fred och rättvisa är inte bara ett mål utan en nödvändig förutsättning för en hållbar och säker framtid för oss alla.

Anf. 177 LOTTA JOHNSON
FORNARVE (V):

Fru talman! Den bräckliga vapenvilan i Gaza är bruten. De israeliska bomberna faller åter över Gaza, och pansarvagnarna rullar in där sjukhus, skolor och bostäder redan ligger i ruiner. Barn som redan är svårt traumatiserade kan inte längre sova lugnt på natten av oro för sin egen och sin familjs säkerhet. Minst ytterligare 1 000 döda kan läggas till de 50 000 som redan mist livet i detta brutala folkmord.

Detta måste få ett slut. Det vilar ett tungt ansvar på omvärlden att pressa Israel till ett permanent

eldupphör, och om Israel inte lyssnar måste omvärlden tvinga Israel att lyssna genom påtryckningar och sanktioner.

Fru talman! Jag ska fokusera mitt anförande på biståndet. I en situation när stödet till palestinier är viktigare än någonsin väljer Sverige att stoppa stödet till FN-organet UNRWA. Det är ett dråpslag mot miljontals palestinier i Gaza och i flyktingläger runt om i regionen. UNRWA fick sitt mandat av FN 1949 för att bistå palestinska flyktingar tills en rättvis och varaktig lösning kommit till stånd. Sedan dess har UNRWA varit en livlina för palestinska flyktingar.

Israels regeringar har länge arbetat för att underminera UNRWA för att slippa det internationella ansvaret för att ta hand om palestinska flyktingar som under decennier fördrivits från sina hem. Den 28 oktober 2024 beslutade det israeliska parlamentet att förbjuda UNRWA, ett beslut som tydligt strider mot FN-stadgan.

I stället för att fördöma Israels lag mot UNRWA har Sverige valt att dra tillbaka sitt stöd. Det är ett beslut som riskerar att underminera FN:s arbete och det internationella rättssystemet. Oberoende utredningar och seriösa forskare från bland annat Raoul Wallenberg-institutet har visat att det inte finns någon grund för Israels anklagelser mot UNRWA.

Sveriges regerings påstående om att omfördela humanitärt stöd till andra organisationer visar att regeringen inte förstått UNRWA:s unika roll. Inga andra organisationer har mandat eller kapacitet att ersätta UNRWA, som har en infrastruktur för utbildning, hälsovård och humanitärt bistånd som är anpassad till de palestinska flyktingarnas behov. Vi vet att UNRWA når ut på marken. Direkt efter vapenvilan nådde organisationen ut med matpaket till 2 miljoner palestinier och rent vatten till en halv miljon. Dessutom vaccinerades 213 000 barn, och 35 000 gravida i riskzonen fick hjälp. UNRWA upprättade även tillfälliga skolplatser för 50 000 barn. Detta är bara några exempel på vad FN-organet genomförde under kort tid. Sverige bör alltså omedelbart återuppta stödet till UNRWA.

Under de senaste åren, inte minst sedan den 7 oktober 2023, har våld, trakasserier och allmän rättslöshet ökat på Västbanken. Illegala aggressiva bosättare och soldater har attackerat palestinier. Deras hus har förstörts, och palestinier har fördrivits och trakasserats. Mellan den 7 oktober 2023 och den 16 september 2024 ägde nära 1 400 attacker rum, och 700 palestinier dödades.

Situationen på Västbanken har under den senaste tiden förvärrats ytterligare och blir alltmer akut. Bosättare och israelisk militär hotar, dödar och driver palestinier på flykt. Diakonias samarbetspartner Läkare för mänskliga rättigheter vittnar om att vissa områden på Västbanken börjar likna Gaza. Fattigdomen har förvärrats, arbetslösheten är utbredd och människor kan inte förflytta sig och inte ta sig till läkare. De medicinska behoven är skriande. Det händer att människor dör i vägsprårrar för att de inte kan komma till sjukhus i tid.

Vägar är förstörda och blockerade, och ambulanser kan inte ta sig fram till sjukhusen.

Den 21 januari, två dagar efter att vapenvilan i Gaza trädde i kraft, inledde Israels militära operation Järnmuren mot flyktingläger på norra Västbanken. Hundratals soldater, pansarfordon och högteknologiska vapen har använts. Som ett resultat har 30 000–40 000 människor fördrivits. Många av dem är nu hemlösa och saknar någonstans att ta vägen.

Förutom stödet till UNRWA behöver stödet till organisationer som arbetar för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och en fredlig utveckling stärkas. I stället ser vi hur den svenska regeringen skär ned på det totala biståndet till Palestina och stoppar stödet till en rad rättighetsorganisationer. Det är minst sagt kontraproduktivt.

En organisation som förlorat sitt stöd efter att ha funnits på plats i över 20 år är Ekumeniska följeslagarprogrammet. Genom detta program har internationella observatörer kommit till Västbanken för att skydda civilbefolkningen, dämpa våldet, dokumentera människorättsöverträdelser och visa stöd för palestinska och israeliska organisationer och individer som arbetar för en fredlig lösning av konflikten. Följeslagare har bland annat vandrat med palestinska skolelever förbi militära vägsprårrar på väg till skolan. Varför stoppa detta fredsbevarande projekt som så framgångsrikt bidragit till att skydda civilbefolkningen och dokumentera övergrepp?

Sida drar inte bara in stödet till Följeslagarprogrammet utan även till åtta palestinska och israeliska rättighetsorganisationer. Det handlar bland annat om organisationerna B'Tselem, Al-Haq, Al Mezan Center for Human Rights och Palestinian Centre for Human Rights. Defence of Children, som är systerorganisation till Rädda Barnen, kommer inte att kunna ge samma stöd till barn som fångslats på Västbanken och som enligt undersökningar utsätts för tortyr. Den israeliska organisationen B'Tselem, som nyligen publicerade en internationellt uppmärksammas rapport om våld och övergrepp i israeliska fängelser, kommer också att få svårare att verka.

Den svenska regeringens beslut att nedprioritera biståndet till Palestina har kritiserats av en lång rad palestinska och israeliska organisationer som menar att det slår undan benen på arbetet för mänskliga rättigheter och internationell rätt. Att dra in bistånd till rättighetsorganisationer så som nu sker är kontraproduktivt och strider mot ambitionerna i både regeringens reformagenda och den aktuella biståndsstrategin.

I biståndsstrategin för Mellanöstern och Nordafrika går det till exempel att läsa att Sidas verksamhet ska bidra till stärkt kapacitet hos människorättsförsvare, civilsamhälle och medier i syfte att främja demokratisk utveckling och ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. I biståndsstrategin betonas att den bilaterala verksamheten i Palestina ska syfta till en demokratisk utveckling och en framförhandlad tvåstatslösning i enlighet med folkrätten.

Om regeringen menar allvar med att man står upp för en tvåstatslösning och är kritisk till de illegala bosättningarna borde stödet till de organisationer som främjar en sådan utveckling öka och inte minska.

Sveriges regering minskar både fokus på och bistånd till Palestina i en tid när omvärldens engagemang är viktigare än någonsin. Det är ett svek mot både palestinierna och israelerna men också mot alla oss som tror på en solidarisk värld.

Men för att få en lösning på den långvariga konflikten måste först och främst en permanent vapenvila komma till stånd, ockupationen av Palestina upphöra, de illegala bosättningarna dras tillbaka och Israels aggression upphöra. Det är uppenbart att det inte räcker med ord för att få Israels regering att lyssna. Omvärlden måste sätta press på Israel genom sanktioner, och här skulle Sverige kunna spela en viktig roll om den politiska viljan finns. Givetvis måste även biståndet till UNRWA och nämnda rättighetsorganisationer återupprättas.

Jag yrkar bifall till reservation 11.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 mars.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Skrivelse

2024/25:121 Nationell strategi för cybersäkerhet
2025–2029

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 mars

2024/25:922 Skyddet av fri journalistik globalt
av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:923 Israels senaste handlingar i Gaza

av *Jamal El-Haj* (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 mars

2024/25:871 Nedsläckningen av 2G-nätet

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:872 Situationen för Raoul Wallenberg-institutet i Lund

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:873 Konsumentstöd som inte tillgodoses
av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:874 Biståndet till UNRWA

av *Dzenan Cisija* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:885 Bättre förutsättningar för elever med särskilda behov

av *Aylin Nouri* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:875 Förutsättningar för att bedriva elintensiv verksamhet i södra Sverige

av *Christofer Bergenblock* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:887 Konsekvenserna av höga elpriser i elområde 4

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:884 EU:s agerande mot Milorad Dodiks politik i Bosnien och Hercegovina

av *Dzenan Cisija* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:876 Stödet till unga som lämnar samhällsvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:877 Minskade arbetsmarknadsutbildningar trots kompetensbrist

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:878 Ett nytt uppdrag till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:879 Behov av reformer för att stärka svensk hjärtsjukvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:882 Ett inkluderande arbetsliv för transpersoner i Norden

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:883 Förutsättningar för samverkan i ESF-projekt

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:880 Massakern på alawiter i Syrien

av *Kadir Kasirga* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:890 Nordiskt samarbete kring transporter och gränshinder

av *Heléne Björklund* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:886 Svenska biståndsmedel och USA:s tillbakadragande av stöd till hbtqi-organisationer

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:892 Nationell strategi för att bekämpa och förebygga våld mot barn

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:893 Transportstyrelsens nya mätnivåer

av *Isak From* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:895 Frivilligorganisationernas planerings- och finansieringsförutsättningar

av *Lena Johansson* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:896 Luftvägsregistrets fortsatta drift

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:897 Livsmedelsstrategin och de blå näringarna

av *Mikael Larsson* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:898 Tillstånd för att bedriva verksamheter inom vård och omsorg

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:899 Kvinnors rätt till personlig assistans

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:900 Rätt till särskilt boende för äldre

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:903 Privata utförares ansvar för sjuklönekostnader

av *Lena Johansson* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:901 Åtgärder och initiativ för drastiskt minskat fiske i Östersjön

av *Emma Nohrén* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 19.27.

Sammanträdet leddes

av tjänstgörande ålderspresidenten Lars Mejern Larsson från dess början till ajourneringen kl. 13.50,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.16,

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 145 (delvis),

av tjänstgörande ålderspresidenten Lars Mejern Larsson därefter till och med § 11 anf. 175 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om faktrapromemorior	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott.....	1
§ 5 Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato	2
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2024/25:UFöU3	2
Anf. 1 ARON EMILSSON (SD)	2
Anf. 2 ALEXANDRA VÖLKER (S)	2
Anf. 3 STEFAN OLSSON (M)	3
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V)	3
Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C)	4
Anf. 6 MAGNUS BERNTSSON (KD)	5
Anf. 7 EMMA BERGINGER (MP).....	6
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L).....	6
(Beslut fattades under § 9.)	7
§ 6 Skogspolitik	7
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU12.....	7
Anf. 9 JOHN WIDEGREN (M).....	7
Anf. 10 MALIN LARSSON (S) replik.....	8
Anf. 11 JOHN WIDEGREN (M) replik	8
Anf. 12 MALIN LARSSON (S) replik.....	8
Anf. 13 JOHN WIDEGREN (M) replik	9
Anf. 14 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	9
Anf. 15 JOHN WIDEGREN (M) replik	9
Anf. 16 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	9
Anf. 17 JOHN WIDEGREN (M) replik	10
Anf. 18 EMMA NOHRÉN (MP).....	10
Anf. 19 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	11
Anf. 20 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	12
Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	12
Anf. 22 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	12
Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	12
Anf. 24 MALIN LARSSON (S) replik.....	13
Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	14
Anf. 26 MALIN LARSSON (S) replik.....	14
Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	14
Anf. 28 MALIN LARSSON (S)	14
Anf. 29 ELIN NILSSON (L)	15
(forts. § 10)	16
Ajournering	16
Återupptaget sammanträde	16
§ 7 Frågestund	16
Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN	16
<i>Återaktivering av Försvarsberedningen.....</i>	<i>16</i>
Anf. 31 PETER HULTQVIST (S).....	16
Anf. 32 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	17
Anf. 33 PETER HULTQVIST (S).....	17
Anf. 34 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	17
<i>Försvarets personalförsörjning och medicinska provningar .....</i>	<i>17</i>
Anf. 35 PER SÖDERLUND (SD)	17
Anf. 36 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	17
Anf. 37 PER SÖDERLUND (SD).....	17
Anf. 38 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	18
<i>Sveriges stöd till palestinier .....</i>	<i>18</i>
Anf. 39 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	18

Anf. 40 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	18
Anf. 41 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	18
Anf. 42 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	18
<i>Förslag om digitala bakdörrar</i>	18
Anf. 43 ULRIKA LILJEBERG (C)	18
Anf. 44 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	19
Anf. 45 ULRIKA LILJEBERG (C)	19
Anf. 46 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	19
<i>Återinförande av infokom</i>	19
Anf. 47 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	19
Anf. 48 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
Anf. 49 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	19
Anf. 50 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
<i>Stödpaketet till Ukraina</i>	19
Anf. 51 OSKAR SVÄRD (M)	19
Anf. 52 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	20
Anf. 53 OSKAR SVÄRD (M)	20
Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	20
<i>Bekämpande av religiös förföljelse</i>	20
Anf. 55 YUSUF AYDIN (KD).....	20
Anf. 56 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
Anf. 57 YUSUF AYDIN (KD).....	20
Anf. 58 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
<i>Utvärdering av lagen om personlig assistans</i>	20
Anf. 59 KARIN SUNDIN (S).....	20
Anf. 60 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	21
<i>Krav på stärkt föräldraansvar</i>	21
Anf. 61 CARITA BOULWÉN (SD).....	21
Anf. 62 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	21
<i>Hela samhällets deltagande i totalförsvaret</i>	21
Anf. 63 HANNA GUNNARSSON (V)	21
Anf. 64 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	21
<i>Funktionsnedsattas tillgång till hjälpmedel</i>	21
Anf. 65 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	21
Anf. 66 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	22
<i>Humanitärt stöd till unga i Ukraina</i>	22
Anf. 67 KATARINA TOLGFORS (M).....	22
Anf. 68 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	22
<i>Situationen för våldsutsatta kvinnor</i>	22
Anf. 69 CHRISTIAN CARLSSON (KD).....	22
Anf. 70 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	22
<i>Den svenska försörjningsberedskapen</i>	22
Anf. 71 JOHAN ANDERSSON (S)	22
Anf. 72 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	23
<i>EU:s ekonomiska tillväxt</i>	23
Anf. 73 ARON EMILSSON (SD)	23
Anf. 74 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	23
<i>Främjande av sexuella och reproduktiva rättigheter</i>	23
Anf. 75 HELENA VILHELMSSON (C).....	23
Anf. 76 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	23
<i>Den nya cybersäkerhetsstrategin</i>	24
Anf. 77 LARS PÜSS (M)	24
Anf. 78 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	24
<i>Följeslagarprogrammet</i>	24
Anf. 79 JOHAN BÜSER (S)	24

Anf. 80 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	24
<i>Modell för försörjningsberedskap</i>	24
Anf. 81 GÖRAN HARGESTAM (SD).....	24
Anf. 82 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	24
<i>Förslaget om digitala bakhörrar</i>	25
Anf. 83 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	25
Anf. 84 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	25
<i>Stärkande av svensk försvarsindustri</i>	25
Anf. 85 CAMILLA BRUNSBERG (M).....	25
Anf. 86 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	25
<i>Ukraina och regeringens biståndsprioriteringar</i>	25
Anf. 87 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	25
Anf. 88 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	25
<i>Framtida ekonomiskt samarbete med Ukraina</i>	26
Anf. 89 CARL NORDBLOM (M).....	26
Anf. 90 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	26
<i>Småföretags internationella handelsmöjligheter</i>	26
Anf. 91 ANNA AF SILLÉN (M).....	26
Anf. 92 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	26
<i>Den socialpreventiva strategin</i>	26
Anf. 93 LUDVIG CEIMERTZ (M).....	26
Anf. 94 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	27
<i>Uppbyggnaden av det civila försvaret</i>	27
Anf. 95 HELENA BOUVENG (M).....	27
Anf. 96 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	27
<i>Civilt försvarssamverkan i gränsregioner</i>	27
Anf. 97 MATS SANDER (M).....	27
Anf. 98 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	27
<i>Sveriges deltagande i Natos luftförsvär</i>	27
Anf. 99 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	27
Anf. 100 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	28
<i>Ett stärkt föräldraansvar</i>	28
Anf. 101 JOHAN HULTBERG (M).....	28
Anf. 102 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	28
<i>De skolsociala teamen</i>	28
Anf. 103 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M).....	28
Anf. 104 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	28
<i>Hanteringen av orosanmälningar</i>	29
Anf. 105 MALIN HÖGLUND (M)	29
Anf. 106 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	29
<i>Sveriges och EU:s stöd till Libanon</i>	29
Anf. 107 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	29
Anf. 108 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 mars	29
SoU19 Barn och unga inom socialtjänsten	29
SoU20 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.	30
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	31
UFöU3 Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato.....	31
§ 10 (forts. från § 6) Skogspolitik (forts. MJU12)	31
Anf. 109 MALIN LARSSON (S) replik.....	31
Anf. 110 ELIN NILSSON (L) replik	31

Anf. 111	MALIN LARSSON (S) replik.....	31
Anf. 112	ELIN NILSSON (L) replik.....	32
Anf. 113	EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	32
Anf. 114	ELIN NILSSON (L) replik.....	32
Anf. 115	EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	32
Anf. 116	ELIN NILSSON (L) replik.....	32
Anf. 117	MARTIN KINNUNEN (SD).....	32
Anf. 118	MALIN LARSSON (S) replik.....	34
Anf. 119	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	34
Anf. 120	MALIN LARSSON (S) replik.....	34
Anf. 121	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	34
Anf. 122	KAJSA FREDHOLM (V)	34
Anf. 123	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	35
Anf. 124	KAJSA FREDHOLM (V) replik	35
Anf. 125	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	35
Anf. 126	KAJSA FREDHOLM (V) replik	36
Anf. 127	HELENA LINDAHL (C)	36
	(Beslut skulle fattas den 26 mars.).....	37
§ 11	Situationen i Israel och Palestina m.m.	37
	Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU15	37
Anf. 128	FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	37
Anf. 129	JOHAN BÜSER (S) replik	39
Anf. 130	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	39
Anf. 131	JOHAN BÜSER (S) replik	40
Anf. 132	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	40
Anf. 133	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	40
Anf. 134	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	40
Anf. 135	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	40
Anf. 136	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	41
Anf. 137	JACOB RISBERG (MP) replik	41
Anf. 138	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	41
Anf. 139	JACOB RISBERG (MP) replik	42
Anf. 140	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	42
Anf. 141	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	42
Anf. 142	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	42
Anf. 143	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	43
Anf. 144	FREDRIK SAWESTÅHL (M) replik.....	43
Anf. 145	JOHAN BÜSER (S)	43
Anf. 146	MAGNUS BERNTSSON (KD)	45
Anf. 147	JOHAN BÜSER (S) replik	46
Anf. 148	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	46
Anf. 149	JOHAN BÜSER (S) replik	46
Anf. 150	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	47
Anf. 151	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	47
Anf. 152	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	47
Anf. 153	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	47
Anf. 154	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	47
Anf. 155	JACOB RISBERG (MP) replik	48
Anf. 156	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	48
Anf. 157	JACOB RISBERG (MP) replik	48
Anf. 158	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	48
Anf. 159	RASMUS GIERTZ (SD).....	48
Anf. 160	JOHAN BÜSER (S) replik	50
Anf. 161	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	50
Anf. 162	JOHAN BÜSER (S) replik	50
Anf. 163	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	51
Anf. 164	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	51
Anf. 165	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	51
Anf. 166	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	51
Anf. 167	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	52

Anf. 168	JACOB RISBERG (MP) replik	52
Anf. 169	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	52
Anf. 170	JACOB RISBERG (MP) replik	52
Anf. 171	RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	53
Anf. 172	JOAR FORSSELL (L).....	53
Anf. 173	HÅKAN SVENNELING (V)	54
Anf. 174	KERSTIN LUNDGREN (C)	55
Anf. 175	JACOB RISBERG (MP)	57
Anf. 176	JAMAL EL-HAJ (-)	59
Anf. 177	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	60
	(Beslut skulle fattas den 26 mars.).....	62
§ 12	Bordläggning	62
§ 13	Anmälan om frågor för skriftliga svar	62
§ 14	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	62
§ 15	Kammaren åtskildes kl. 19.27.	63